

Riksdagens snabbprotokoll

2025/26:74

Torsdagen den 19 februari

Kl. 12.00–19.08

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 29 januari justerades.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Karin Almgren* av sagt sig uppdraget som ställföreträdande justitieombudsman från och med den 1 april.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter skulle utökas enligt följande:

från 27 till 28 i skatteutskottet

från 27 till 28 i civilutskottet

från 27 till 29 i arbetsmarknadsutskottet

Kammaren medgav dessa utökningar.

§ 4 Val av extra suppleanter

Val av extra suppleanter företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i skatteutskottet
Kent Kumpula (SD)

suppleant i civilutskottet
Rasmus Giertz (SD)

suppleanter i arbetsmarknadsutskottet
Rasmus Giertz (SD)
Kent Kumpula (SD)

§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2025/26:28 för tisdagen den 17 februari i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 6 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till justitieutskottet:
RiR 2026:3 Infiltration i staten – tre myndigheters arbete för att motverka illojalt beteende

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motioner
2025/26:3903 till skatteutskottet
2025/26:3904 till skatteutskottet

§ 8 Det finanspolitiska ramverket

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU14
Det finanspolitiska ramverket (skr. 2025/26:76)
föredrogs.

Anf. 1 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det finanspolitiska ramverket har tjänat och tjänar Sverige väl.

Populärversionen av detta – för er som lyssnar och inte har ekonomi som största intresse – är att det i all enkelhet handlar om att ingen regering ska göra av med mer pengar över tid än vad vi faktiskt har, utan intäkter och utgifter ska matcha. Detta säkerställer lite slarvigt uttryckt att man har en låg statsskuld. Jag kommer att använda ordet statsskuld även om det är Maastrichtskulden jag menar, det vill säga den

samlade skuldsättning som staten, kommuner och regioner har.

Det är viktigt att säga att jag är stolt över att tillsammans med så många andra i den här kammaren, fru talman, ha varit en del i det arv som vi har förvaltat ända sedan 90-talet när det gäller att helt enkelt säkerställa god ordning och reda i de offentliga finanserna. Om ett land bygger upp skulder är det nämligen till följd av att man gör av med mer pengar än vad man har. Till slut tappar man kontrollen, och det står alltid medborgarna väldigt dyrt.

Ramverket omfattar fyra centrala budgetpolitiska mål. Jag tänker inte gå in på djupet i dem, för det är inte det viktiga, men tillsammans säkerställer de en god ordning vad gäller statsbudgetens framtagande och beslutande. De säkerställer att statsskulden hålls på en nivå som politiken vill ha.

Från allra första början handlade det om att beta av en statsskuld som hade byggts upp. Då hade man ett överskottsmål. När vi nu har gjort den sista översynen har vi kommit ned till att ha en av de lägsta statsskulderna i världen. Sex av riksdagens åtta partier kom då tillsammans överens om att vi nu går över till balansmål. Vi permanentar statsskulden på en historiskt låg nivå.

En annan stor sak som vi gjorde i den här översynen var att bestämma när det är rimligt att göra avsteg, alltså motiverade avvikelser från ramverket. Det kan ju nämligen dyka upp saker. Det kan inträffa finanskriser, pandemier eller krig i närområdet. Starka statsfinanser ska vara till för att hantera sådant och för att säkerställa att svenska hushåll kan ta sig igenom sådant på ett bra sätt.

Vi gör en översyn av detta ramverk vart åttonde år, alltså varannan mandatperiod. Det betänkande som vi behandlar i dag är den sista delen av den processen, när vi får tillbaka detta från regeringen. Jag vill rikta ett tack till Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna, Liberalerna, Socialdemokraterna och Centerpartiet för att vi tillsammans återigen tar ansvar. Vi är inte överens om hur politiken ska utformas eller exakt vilka prioriteringar vi ska göra. De frågorna äger varje budgetmajoritet, och det är vi fortsatt överens om.

Det vi är överens om är att vi tar långsiktigt ansvar och inte bygger upp en okontrollerbar statsskuld och att vi inte sätter framtida generationer i skuld för det vi behöver göra i dag. Därför vill jag uttrycka ett stort tack för det goda samarbetet på vägen fram till dagens sista del.

Fru talman! Styrkan i det finanspolitiska ramverket är inte att det är exceptionellt mycket bättre än i andra länder. Det skulle ha varit roligt om det hade varit så att vi har stabila statsfinanser på grund av den snillrikhet i hur man tar fram ett bra ekonomiskt ramverk som jag och andra som har varit med och förvaltat det här arvet och gjort justeringar och förändringar besitter. Så är det inte, men det som gör att vi har ordning och reda och låg statsskuld är att vi inte bryter mot ramverket. Oavsett färg på regeringen gör vi rimliga avvikelser från det ekonomiska ramverket.

Det här gör att vi är väl rustade när det dyker upp kriser och störningar i ekonomin. Det gör att svenska hushåll inte behöver ta hela bördan när saker inträffar. Det gjorde att den förra regeringen under pandemin kunde balansera och se till att skydda hushåll och företag. Det fanns en bred uppslutning i den här kammaren kring de allra flesta av de åtgärderna. Det gör också att den regering som nu styr kan säkerställa snabb uppbyggnad av försvaret, säkerställa stöd till Ukraina och se till att svenska hushåll kan ta sig igenom även de här tiderna relativt väl.

Därför, fru talman, tycker jag att den här veckans debatt har varit lite märklig från oppositionens sida. Detta kanske kommer att tas upp i några av anförandena. Vi är nämligen i åtta av åtta partier överens om försvarssatsningen. Vi är överens om stödet till Ukraina och försvarsuppbyggnaden. Jag har inte sett några skuggbudgetar där man har varit mer återhållsam. Tvärtom vill man från oppositionen göra av med mer pengar, och i de förhandlingar vi haft har man velat låna mer pengar.

Det går inte ihop med den retorik som har förekommit i veckan, där oppositionen säger att de står för någon form av ansvar utöver det som regeringen gör. Jag får inte ihop den debatten.

Under pandemin tillhörde jag oppositionen, och vi var väldigt noga med att inte ta den typen av debatt om ramverket då. Därför tycker jag att den här veckans debatt har varit lite svår att förstå.

Frågan om ramverket aktualiserades efter 80-talets obalanser i den svenska ekonomin, där skuld byggdes upp av de regeringar som styrde då. Detta briserade i början av 90-talet, och Lindbeckkommissionen – som jag tror att många av oss med stor glädje hänvisar till – tog fram en hel del saker. Det handlade om allt från reformförslag för att återställa förtroendet för svensk ekonomi till de första delarna av det som sedan blev ett ekonomisk-finansiellt ramverk, där vi sträckte ut händerna över parti- och blockgränserna och till slut kunde enas om det som vi i dag fortsätter att förvalta.

Fru talman! Jag tycker ändå att det är värt att säga att det inte är något speciellt med det här ramverket, även om vi har lagt ned mycket tid på det. Det viktiga – och det är det jag tror är det viktiga i att föra arvet vidare – handlar om att man respekterar ramverket. Om man gör motiverade avvikelser behöver man göra det i mycket stor samsyn mellan partier som står bakom ramverket, för det är så vi under en lång rad år kommer att kunna säkerställa att ramverket faktiskt kan bestå.

Trots den här veckans debatter – och vi kommer säkert att ha något replikskifte i hårdare ton här också – vill jag återigen rikta ett stort tack till alla partier som är med och tar ansvar för sunda offentliga finanser. Det är viktigt för Sverige, och det är viktigt för svenska hushåll. Har man inte ordning och reda är det nämligen vanliga människor som får betala priset.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 2 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att mycket av inledningen på Edward Riedls anförande var bra. Det är en styrka för Sverige att det finns en stark majoritet för ett uppdaterat finanspolitiskt ramverk. Ramverket har tjänat Sverige väl.

Däremot blev jag förvånad över två saker, och den första är att Elisabeth Svantesson inte deltar i debatten i dag. Det har ju varit en stor diskussion inte bara om det framtida ramverket utan framför allt om hur man har förhållit sig till det ramverk som existerar i dag. Där har det kommit väldigt stark kritik.

Edward Riedl går så långt som att säga att han har svårt att förstå den kritik som riktas mot regeringen. Då ska man vara medveten om att Finanspolitiska rådet har kommit med den hårdaste kritiken de någonsin riktat mot någon regering, oavsett politisk färg. Rådet konstaterar att regeringen har lagt fram en budget som beräknas leda till de största underskotten på 30 år, bortsett från pandemin, med risk för högre räntor som följd. Detta bör diskuteras, för ramverket är ju inte starkare än att det behöver följas. Det är det kritiken handlar om, och Edward Riedl tar inte riktigt upp det eller tar det seriöst.

Som jag uppfattade det var Moderaterna faktiskt med och utformade det finanspolitiska ramverket – det var väl Anders Borg som utformade det – för att expertis och forskning i större utsträckning skulle prägla den politiska debatten. Sedan har vi en debatt där man helt avfärdar kritiken från Finanspolitiska rådet när man går med stora underskott och bryter mot regelverket. Det är inte en seriös hantering från Moderaterna i regeringsställning.

Det gör också att det skapas en viss tveksamhet. Kommer löftena och utfästelserna om framtiden att hålla? Kommer man att sköta ramverket framöver? Eller var det bara när man själv satt i regering och ville göra roliga reformer som man gjorde som man ville?

Anf. 3 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att ta fasta på det som Mikael Damberg började med, nämligen att det är viktigt att vi är överens om de ekonomiska ramverken eftersom de annars inte fyller någon funktion. De ska hålla över regeringsskiften och oavsett vilket parti som styr. Låt mig dock förklara varför jag ser på ramverket på det sätt jag gör och hur jag ser på Finanspolitiska rådets kritik i dag.

Det tydliggjordes av ordföranden för Finanspolitiska rådet att den kritik man levererar gäller alla partier. Den gäller alltså även alla oppositionspartier, men rådet har i uppgift att granska regeringen. Nu skakar oppositionen här inne på huvudet, men det här är tv-inspelat och Finanspolitiska rådets ordförande säger mycket tydligt att kritiken gäller alla åtta partier. Han hade önskat att det fanns något parti som var emot det regeringen gör.

När det gäller stödet till Ukraina tolkar jag det som att oppositionen fortfarande är för det. Delar av oppositionen vill att vi ska satsa ännu mer – och låna ännu

mer – pengar när det gäller Ukraina. Nu ser jag att företrädare för Centerpartiet nickar. När det gäller försvarsuppgörelsen var oppositionen överens om en enda sak, nämligen att vi skulle låna mer pengar. Vi är flera här inne som var med i de förhandlingarna. Det enda oppositionen ville var att vi skulle låna mer pengar.

Enligt oppositionens skuggbudgetar, fru talman, vill alla partier i oppositionen göra av med mer pengar än regeringen. Socialdemokraterna har så sent som i dag lagt fram ett initiativ om ännu större reformer och ännu större utgifter. Kritiken från Finanspolitiska rådet omfattar alla partier, och tittar man på de sakområden som Finanspolitiska rådet pekar på ser man att kritiken träffar dem som vill låna mer, det vill säga oppositionen, hårdare.

Därför tycker jag att det här är oseriöst från oppositionen, fru talman. Stå upp för det ni vill göra, Mikael Damberg! Stå upp för det vi har kommit överens om tillsammans – försvarsuppgörelsen, stödet till Ukraina och så vidare! Vi har också ändrat ramverket, vilket är det vi pratar om i dag, i enlighet med de prioriteringarna.

Anf. 4 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Det stämmer att vi är överens om att finansiera stödet till Ukraina och snabbt bygga upp det svenska försvaret. Det finns en bred överenskommelse om det. Det diskuterar vi inte, men regeringspartierna försöker ju ludda till det här. Finanspolitiska rådet har inte synpunkter enbart på den överenskommelsen, Edward Riedl, utan man har synpunkter på den budget ni har lagt fram.

Man menar att budgeten inte möter de krav som det finanspolitiska ramverket ställer. Ni har valt att återigen gå fram med skattesänkningar för dem som tjänar över 66 000 kronor i månaden, vilket ni gör med lånade pengar. Det driver upp underskott, vilket driver upp skulden i Sverige i ett läge där det inte går ihop med det finanspolitiska ramverket.

Det är den skulden och det ansvaret som den sittande regeringen måste axla. Annars blir ert tal om framtida prioriteringar så mycket mindre värt. Om man inte här och nu orkar prioritera det som är viktigast kommer man inte att orka prioritera det som ligger framför oss och som är ännu större och ännu svårare.

Min slutsats är att man har kört med stora underskott och återigen byggt upp statsskulden för att driva en politik som de facto inte har fungerat. Den har lett till att vi har 500 000 arbetslösa människor, en tillväxt i EU:s bottenliga och 30 000 företag i konkurs. Det var inte värt det. I september har svenska folket ett val att göra – att byta riktning på politiken så att den prioriterar vanligt folk, att svensk ekonomi ska vara starkare och att arbetslösheten kommer ned.

Man får dock inte slarva med ramverket och den offentliga ekonomin, för då är det vanligt folk som får betala priset. Det tycker jag att regeringspartierna borde ta ansvar för, för den kritiken kommer också från Finanspolitiska rådet.

(Applåder)

Anf. 5 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Det som är mest olyckligt i den här debatten är att Mikael Damberg far med osanning. Vem som helst kan kontrollera detta.

Statsskulden är alltså lägre i dag än vad den var när Mikael Damberg och Socialdemokraterna fick igenom sin sista statsbudget. Statsskulden är lägre i dag än när Mikael Damberg hade ansvaret i regeringen. Att påstå att den här regeringen har byggt upp statsskulden är alltså inte att tala sanning. Statsskulden har blivit lägre.

Som jag sa handlar Finanspolitiska rådets kritik om att man tycker att kostnaderna för Ukraina borde ligga inom ramverket och finansieras där. Jag kan konstatera att vi har ett handslag med oppositionen på den punkten, så där har vi inga olika uppfattningar i sak.

När det gäller den andra delen i kritiken från Finanspolitiska rådet som Mikael Damberg tar upp, det vill säga att statsbudgeten är för expansiv, vill ju alla oppositionspartier låna ännu mer pengar. Så sent som i dag presenterade Socialdemokraterna ytterligare en ofinansierad reform; man hade en presskonferens om det alldeles här utanför.

Finanspolitiska rådet har kritik när det gäller Ukraina och när det gäller försvaret, och där har vi alltså ett handslag. Sätter man skuggbudgetarna i relation till statsbudgeten ser man att oppositionens partier vill låna mer pengar.

Den kritik som Mikael Damberg och andra försöker komma med är oseriös. När det kommer till att statsskulden skulle vara högre i dag är det dessutom inte sant, och jag blir lite upprörd över det. Jag tycker att vi ska ha bättre ordning och reda i kammaren.

Anf. 6 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Apropå att det ska vara lite ordning och reda både i statsfinanserna och i diskussionen här i kammaren vill jag först säga till dem som lyssnar att ingen – inte vi partier i riksdagen och inte heller Finanspolitiska rådet – tycker att stödet till Ukraina inte är tillfälligt och inte bör ligga utanför de vanliga budgetramarna. Där finns det alltså ingen kritik.

Kritiken gäller i stället att man från regeringens sida inte tar till sig att det inte hänger ihop att lägga fram en budget som är den mest expansiva på 30 år, bortsett från pandemiåren, och samtidigt – när Finanspolitiska rådet kommer med kritik – säga att pengarna är slut. Man kan liksom inte först säga ”Nu spenderar vi mer än någonsin tidigare på allt, hela SD:s shoppinglista” och sedan säga ”Oj, nu är pengarna slut, så ingen annan kan spendera någonting”. Det hänger liksom inte ihop, och det säger även Finanspolitiska rådet.

Från Centerpartiet har vi varit väldigt tydliga. Det har inte varit någon tvekan. Vi lade 10 miljarder mindre i reformutrymme på bordet, och vi lade också en mer restriktiv budget. Vi tillhör inte någon opposition som har spenderat mer.

Framför allt prioriterar vi. Problemet är att vi har haft expansiva budgetar från regeringen varje år, men vi har inte fått någon effekt på arbetslösheten, på företagen eller på tillväxten, som varit hälften så hög under Tidöregeringen som i EU. Under Alliansen och januariavtalet var tillväxten dubbelt så hög som i EU.

Det som inte heller hänger ihop är att man har den här jätteexpansiva budgeten och samtidigt en jätteoptimistisk prognos. Det påpekar Finanspolitiska rådet också. Regeringen säger att det kommer att gå bättre än någonsin eftersom det är valår, och samtidigt säger man att vi ska spendera mer än någonsin för att stimulera lite extra mycket.

Det hänger inte ihop. Det är oordning på Finansdepartementet.

Anf. 7 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Jag tänker börja i en annan ända än där Martin Ådahl avslutade och rikta ett tack till Martin Ådahl och Centerpartiet för gott samarbete både vad gäller ramverksdiskussionerna och vårdandet av det som vi satt och gjorde tillsammans. Jag vill också säga stort tack för det vi gjorde tillsammans vad gäller försvarsuppgörelsen och att vi ska låna till de kommande satsningarna. Jag noterar också att Finanspolitiska rådet i dag tydliggjorde att deras kritik riktas mot hela det politiska systemet – alla riksdagens åtta partier som står bakom de här uppgörelserna och lägger expansiva budgetar.

Jag delar inte Finanspolitiska rådets kritik i detta, fru talman. Jag tycker att det är rimligt att vi gör på det sätt vi gör, det vill säga att vi gör de här lånen på försvaret, och jag noterar återigen att oppositionen under förhandlingarna ville låna mer pengar till försvarsuppbyggnaden och att Centerpartiet exempelvis ville låna mer pengar till Ukrainastödet. Det går inte ihop med den kritik man i övrigt lämnar. Adderar vi dessutom alla olika utskottsinitiativ och ofinansierade löften från oppositionspartierna blir notan fruktansvärt hög. Det skulle innebära mycket större lån än vad vi har i dag.

Jag noterar också, fru talman, att statsskulden i dag, när våra fyra partier på Tidösidan styr Sverige, är lägre än när Socialdemokraterna fick igenom sin senaste statsbudget när de hade regeringsmakten. Kritiken är tom. Den håller inte.

Anf. 8 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Om jag själv i den rollen hade fått den typen av kritik från Finanspolitiska rådet hade jag nog känt mig väldigt ödmjuk och tänkt att här behövde göras en hel del.

Jag vill bara upprepa, och det är väldigt viktigt, att vi ser det mycket stora stödet till Ukraina som tillfälligt. Vi hoppas verkligen att det här kriget inte ska vara permanent. Då ska man, enligt alla konstens regler, lägga det utanför. Det är också en fråga om hela Europas frihet. Jag vill bara understryka det.

Jag vill också tacka för samarbetet både i målkommittén för statsfinanserna, de ramverksdiskussioner som vi pratar om i dag, och i försvarsförhandlingarna.

Jag tycker att det var jättebra att det fanns en bred enighet där.

Problemet är ju att man lägger en superexpansiv budget på toppen av det och att vi får som drog i nödbromsen i höstas på gränsen till förlöjligades för att vi ville göra det. Man viftade bara bort det. Sedan säger man plötsligt att pengarna är slut och att det är tomt i kassan – vi kan ringa Finanspolitiska rådet och prata om det, men det är slut på pengar. Detta säger man alltså samtidigt som man just har sagt att man behövde pressa på med jättemånga kortsiktiga åtgärder inför valet.

Det här hänger fortfarande inte ihop, i synnerhet som man inte levererar på jobben, på företagen eller på tillväxten, så som vi alltid gjorde när vi samarbetade inte bara i målkommittéer och om försvaret utan även om att få en bra och sund ekonomisk politik i Sverige.

Anf. 9 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Jag tycker ändå att det känns lite ohelderligt från oppositionen, för vi har alla haft del av samma underlag när vi gjorde alla de här uppgörelserna. Vi har kunnat titta på vad som händer vid försvarsuppbyggnaden. Står man bakom den och inte vill skära ned på infrastruktur, polis och rättsväsen är traporna byggda in i nästa mandatperiod.

Allt det här har ni sett. Det var ju en del av det som vi gjorde överenskommelserna om.

Nu förs debatten på nivån att finansministern säger att pengarna är slut. För den som lyssnar vill jag då säga att de överenskommelser som vi har gjort tillsammans är det som tar en hel del av reformutrymmet nästa mandatperiod när de här investeringarna löper på.

Svaret på frågan är att då måste man göra prioriteringar eller, som oppositionen vill, skattehöjningar. Man kommer inte att ta sig undan den diskussionen; det är det som är hela poängen. Man måste bestämma sig.

Delar av oppositionen vill låna ännu mer pengar. Det kom fram i de här överenskommelserna. Då höll vi emot och sa att det här måste finansieras inom ramen för ordinarie budgetpolitik, och vi måste snabbt tillbaka till ordning och reda.

Därför finns inte reformutrymme till allt det som oppositionen vill göra. Det är bara så det är. Det är dock ingen nyhet, och jag tycker därför att det är ohelderligt när ledamöter försöker låtsas som om de överenskommelser som vi har gjort inte på något sätt kommer att påverka reformutrymmet. Finansministern påminde bara oppositionen om att dessa överenskommelser kommer att kosta pengar, för vi kommer inte att låna hela vägen. Vi börjar med att låna till försvarsuppbyggnaden, och sedan behöver vi finansiera detta.

Anf. 10 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Vi är här i dag för att debattera finansutskottets betänkande FiU14 om det finanspolitiska ramverket.

Betänkandet är resultatet av förhandlingar över blockgränsen, ett ramverk som en majoritet av partierna i Sveriges riksdag står bakom. Det betänkande vi diskuterar innebär en uppdatering av ramverket, men ramverket i sig är som bekant inte nytt.

Låt mig börja med en liten historisk tillbakablick. Det ramverk vi har i dag föddes ur 90-talskrisen. När Socialdemokraterna på 90-talet tog över var Sveriges finanser väldigt svaga. Den ekonomiska politiken som hade bedrivits hade lett till både stora underskott och en alarmerande statsskuld. För att städa upp i finanserna och säkra en långsiktigt hållbar välfärd införde Socialdemokraterna och Centerpartiet på vårt initiativ det finanspolitiska ramverket och ett överskottsmål. Flera av de andra borgerliga partierna var ursprungligen emot målet, men över tid anslöt sig flera partier till ambitionen.

Omläggningen gav resultat, och statsfinanserna stärktes. I dag har Sverige en av de starkaste statsfinanserna i världen. Det ger oss styrka att hantera tuffa tider och de kriser som kan komma att uppstå. Det är inte minst viktigt nu i dessa oroliga tider, eller som riksbankschef Erik Thedéen har uttryckt det: Sveriges välskötta statsfinanser är en del av vår försvarsförmåga.

Jag delar den bilden. Det finanspolitiska ramverket har tjänat oss väl.

År 2024 genomfördes den regelbundna översynen av det finanspolitiska ramverket. Översynen innehåller flera viktiga delar. Den ställer upp principer kring finanspolitik och konjunkturstabilisering, och den innehåller regler för framtida översyner. Men årets översyn innehåller även en större förändring, och det är övergången från överskottsmål till balansmål. Det här är en fråga vi socialdemokrater har drivit mot bakgrund av att Sveriges finanser har blivit bättre, och i överenskommelsen valde till sist sex av åtta partier att ställa sig bakom den linje som vi har drivit under många år och gå från ett överskottsmål till ett balansmål. Detta välkomnar vi socialdemokrater, och vi tackar partierna för överenskommelsen.

Hela poängen med ramverket är att skapa rådrum och styrka att hantera de utmaningar Sverige står inför. När överskottsmålet infördes var en av de stora frågorna demografin. I takt med att svenskarna blir fler och äldre tycker vi socialdemokrater att välfärden behöver byggas ut och att man ska få vård i tid, stöd från hemtjänsten för en bra vardag och plats på ett äldreboende. Det är också uppenbart efter de senaste veckornas och dagarnas diskussioner att det behöver göras mer för att människor ska komma i arbete och för att tågen ska gå i tid, och då måste infrastrukturen fungera.

Ett balansmål frigör de kommande två mandatperioderna i runda slängar 200 miljarder som kan användas för investeringar och göra Sverige bättre. Det är bra.

Fru talman! Det finns fler fördelar med just starka statsfinanser, och det är att Sverige under en lång tid också har haft en hög offentlig investeringstakt. Den fortsätter också, inte minst kopplat till försvarsuppbyggnad. En anledning till det är att det finanspolitiska

ramverket har möjliggjort investeringar också i dåliga tider när många andra länder tvingats dra ned på sina investeringar. Ramverket har gett oss muskler att investera i tuffa tider och ta tag i kriserna när de kommer. Pandemin var ett lysande exempel på detta, då Sverige hade stor förmåga att agera för att skydda svenskarnas liv och hälsa samt svensk ekonomi. Den exceptionella och snabba försvarsutbyggnad som sker med hjälp av lånefinansiering är ett annat exempel.

Ramverket fungerar för att båda sidor av politiken i grunden står bakom det. Därför var det viktigt för oss socialdemokrater att Moderaterna stod på samma pressträff som oss i slutet av oktober och berättade om den överenskommelse vi diskuterar i dag. Det är en styrka för Sverige att flera riksdagspartier står bakom ramverket.

Det är dock viktigt att säga att ramverket bara fungerar om politikerna följer det. För att citera ur utskottsbetänkandet: ”Utskottet understryker det helt grundläggande att ett finanspolitiskt ramverk aldrig blir mer effektivt än hur det tillämpas.”

Dessvärre har det varit lite si och så med detta på senare tid, för under mandatperioden har Sverigedemokraterna och Moderaterna brutit mot ramverket. De har lånat, och nu har finansministern själv erkänt att pengarna är slut.

Regeringens hantering av ekonomin har inte gått obemärkt förbi. Tvärtom har kritiken den senaste tiden duggat tätt. Riksrevisionen var först ut och kritiserade regeringen för att inte nå upp till målen i det finanspolitiska ramverket. Riksrevisionen skriver att ”regeringen varken redovisar sin föreslagna finanspolitik på ett transparent sätt eller utformar finanspolitiken i enlighet med det nuvarande finanspolitiska ramverket”. Man fortsätter att skriva: ”Regeringens föreslagna finanspolitik innebär att överskottsmålet underskrids tydligt 2025 och 2026.”

Riksrevisionens kritik var bara början. I måndags kom Finanspolitiska rådet med den hårdaste kritik man någonsin gett en regering oavsett politisk färg: Regeringen har lagt en budget som beräknas leda till de största underskotten på 30 år, bortsett från pandemin, med risk för högre räntor som följd.

Sverigedemokraterna och Moderaterna har alltså skuldsatt Sverige, men vad har vi fått ut av det? Vad har blivit resultatet i den ekonomiska verkligheten? Som Martin Ådahl sa har vi släpat efter i tillväxt jämfört med resten av Europa. 500 000 människor är arbetslösa, 30 000 företag har gått i konkurs och många hushåll är fortfarande hårt pressade ekonomiskt. Detta borde mana till viss ödmjukhet inför om man har bedrivit den ekonomiska politiken på ett effektivt sätt för att hantera Sveriges utmaningar.

Min slutsats är politisk: Vi har inte råd med fyra år till med den här regeringens ekonomiska politik. Men det är kanske en annan debatt.

I denna debatt påstår Edward Riedl en massa saker om vår politik i stället för att ta ansvar för regeringens budget och den kritik den möter. Jag kan konstatera att vi flera år i rad har haft mer ambitiösa budgetar med

bättre finansiering och därför starkare offentliga finanser än regeringen. Så är det även i årets socialdemokratiska budget. Vi har mer utgifter men också mer finansiering, så summan är att vi har starkare offentliga finanser än regeringen.

Diskussionen om tidigare regeringar blir nästan parodisk. Jag satt i Stefan Löfvens regeringar, och vi tog över i ett läge då Sverige hade 46 procent i skuld. Vi tog ned den till 34 procent. Det bästa argument Edward Riedl har är att de 2021 röstade igenom en ändring i statsbudgeten så att det var deras budget som gällde 2022. Men den budgeten var ju svagare än den budget vi hade lagt fram på riksdagens bord. Ni försvagade ju saldot genom er förändring. Är ert bästa argument att ni försvagade det budgetförslag vi hade lagt på riksdagens bord? Detta kanske förklarar att det är ännu svagare denna mandatperiod då ni inte möter kraven i det finanspolitiska ramverket. Ni har inte mött ramverkets krav ett enda år under denna mandatperiod.

Man kan också fundera på inriktningen på politiken. Jag tycker att det är provocerande att Moderaterna inte är mer ödmjuka inför den kritik man får och att man inte har någon fundering på om det är rätt att fortsätta sänka skatten med lånade pengar. När Sverige står inför stora utgifter framöver som tar bort allt reformutrymme väljer man i sin budget att gå med stora underskott och låna till utgifter man inte har råd med. Det hänger inte ihop, och det är inte så ramverket är tänkt att fungera.

I tider som dessa borde man ha ordning på statsfinanserna så att man har råd också med de utgifter man står inför framöver. Det är därför vi socialdemokrater finansierar vår budget och har råd att göra det vi vill i den ekonomiska politiken.

Fru talman! Låt mig avsluta med en jämförelse från fotbollens värld. Jag tänker på Tottenham Hotspur, även kallat Spurs, en av Englands mest anrika klubbar. Det är en rik förening med en enorm arena och en trogen och omfattande supporterskara – allt som krävs för att vara ett topplag. Ändå befinner sig Tottenham just nu i kris. Man kämpar i bottenrasket, bara några få poäng från nedflyttningsstrecket. Det är inte för att man saknar resurser och förutsättningar utan för att man har slarvat bort sina möjligheter. Genom felbeslut, ryckighet och kortsiktighet har man tappat riktningen och stabiliteten. Klubben har till och med myntat ett eget begrepp för när man har möjligheter men inte får några resultat: ”spursy”.

Fru talman! Det är precis så finansministern behandlar svensk ekonomi. Sverige har styrkan, kompetensen och resurserna. Vi har företagen, arbetskraften och innovationskraften. Förutsättningar finns för att svensk ekonomi ska prestera. Men genom en felriktad ekonomisk politik, brist på långsiktighet samt felprioriteringar riskerar regeringen att göra Sverige ”spursy”. Det duger inte. Sverige får inte prestera som Tottenham.

Om vi socialdemokrater får väljarnas förtroende ska Sverige inte vara ett lag som ständigt underpresterar trots goda förutsättningar. Sverige ska vara ett land

som förvaltar sina möjligheter, fattar kloka beslut och levererar resultat.
(Applåder)

Anf. 11 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Jag ska ge mig på något så farligt som att använda två fotbollsmetaforer för att bräcka Mikael Damberg och oppositionen.

I ett fotbollslag måste man räkna med alla spelarna i laget, och på oppositionssidan vill i princip alla partier låna mer pengar än regeringen. Men för er som lyssnar ska jag vara snäll och bara fokusera på Socialdemokraterna. De lägger fram en skuggbudget som är 5 miljarder lägre än regeringens. Mikael Damberg får gärna berätta hur stor påverkan detta skulle ha på statskulden i procent. Om det nu är så viktigt skulle det vara intressant att höra hur stor påverkan det har på statsskulden.

Men detta är inte hela sanningen, för Socialdemokraterna har mängder av helt ofinansierade förslag och reformer. Senast i förmiddags hade ni en presskonferens där ni ville göra av med ännu mer pengar. Sanningen är alltså att med Socialdemokraterna hade lånen blivit ännu större.

Den andra fotbollsmetaforen får vänta, för jag ser att tiden går lite snabbt. Men den är rolig, så jag sparar den till mitt andra replikskifte.

Mikael Damberg fortsätter att hävda att Sverige är mer skuldsatt nu än när Socialdemokraterna fick igenom sin sista statsbudget. Jag kan bara notera att när Socialdemokraterna fick igenom sin sista statsbudget var statsskulden, alltså Maastrichtskulden, 37,2 procent. I dag prognostiseras statsskulden för innevarande år, när vi lånar ganska mycket för försvarsuppbyggnad och annat som vi är överens om, bli 35,8 procent. Då vill jag bara veta, med den lilla fotbollsmetaforen: Är det mer eller mindre? Är statsskulden högre eller lägre än när Mikael Damberg fick igenom sin sista statsbudget i regering?

Anf. 12 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Tack, Edward Riedl, för att du erkänner att vi lånar mindre än ni i vårt budgetalternativ för 2026 och att vi lånade mindre än ni 2025! Jag vill komplettera med att vi också har en bättre ekonomisk politik för tillväxt, för att få ned arbetslösheten och för att inte slösa med skattebetalarnas pengar.

Bara de senaste fyra åren har Sveriges friskolor överkompenserats med 10 miljarder kronor i form av vinstutdelningar. Det är klart att det går att göra annat för att våra skattepengar ska hamna där de ska.

Jag kan bara säga att man kan titta på resultat. När socialdemokrater styr Sverige har vi starka statsfinanser. Vi har tillväxt, och vi har lägre arbetslöshet. Nu har vi återigen en situation där Moderaterna styr Finansdepartementet, och man lämnar efter sig en situation med 100 000 fler arbetslösa och en tillväxt som är svagare än i övriga Europa. Dessutom har man valt att lägga fram en budget med stora underskott trots att vi

vet att framtiden kräver stora utgifter. Det är inte en ansvarsfull ekonomisk politik.

Något har förändrats hos Moderaterna. Jag kommer ihåg när Moderaterna var ett parti man kunde lita på, ett parti som tog ansvar. Nu verkar man se allt det här som kritik som man viftar undan i stället för att ta det på allvar.

Det här är på riktigt. Svenska folket står inför stora utmaningar. Då kanske man inte ska gå vidare med att låna till skattesänkningar i år för dem som tjänar över 66 000 kronor i månaden. Det kanske inte ska vara mest prioriterat i statsbudgeten.

Avslutningsvis: Den här jämförelsen med 2021 blir ju helt förvirrad. Ni ändrade i vår budget för 2022, ja, och ni gjorde den budgeten finansiellt svagare. Det blir ju helt galet.

Det är den politiken ni har fortsatt med. Därför har det blivit underskott, och ni har inte följt ramverket ett enda år under den här mandatperioden. Ni har inte nått upp till målen ett enda år under den här mandatperioden, och i år säger både Riksrevisionen och Finanspolitiska rådet att ni bryter mot ramverket.

(Applåder)

Anf. 13 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Återigen blir den här debatten väldigt märklig när Mikael Damberg säger att Socialdemokraterna har den bästa politiken för ekonomisk tillväxt och det vi tog över var ett Sverige som presterade i princip sämst i hela Europeiska unionen vad gällde ekonomisk tillväxt. Vi var i botten. Efter några år är vi nu tillbaka i toppskiktet, där Sverige ska vara. Det blir ju lite märkligt att höra Mikael Damberg prata om att Socialdemokraterna har politik för ekonomisk tillväxt, när det är precis tvärtom.

Jag kan återigen bara notera att statsskulden är lägre i dag, efter våra år, än den var när Socialdemokraterna fick igenom sin sista statsbudget. Retoriken om att det är lånat och att pengarna är slut och så vidare stämmer helt enkelt inte. Det är en falsk bild av verkligheten.

Fru talman! Sverige hade 37,2 procent i statsskuld när Socialdemokraterna fick igenom sin sista statsbudget. I dag är den nere på 35,8 procent. Det är ingen jättekritik mot att statsskulden var väldigt hög under Socialdemokraterna. Jag bara noterar att den är lägre nu än den var då, och det är bra för Sverige. Det gör att vi har ekonomisk styrka att göra en hel del av de reformer vi gör. Det är bra för Sverige. Det är bra för svenska hushåll. Jag skulle önska att vi hade lite mer ordning och reda i debatten vad gäller de delarna.

(Applåder)

Anf. 14 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Det blir ju inte mer rätt för att du trasslar in dig i 2021 och 2022, Edward Riedl.

Vi styrde alltså Sverige fram till 2022, och vi lämnade efter oss en statsskuld som hade gått från 44 procent ned till 34 procent. Det sista året – när du hävdar att ni hade påverkat vår budget på marginalen – gjorde

ni vår budget svagare, så vi lånade mer med de förändringar i 2022 års budget som ni fick igenom 2021. Det kan inte vara ett starkt argument.

Vi socialdemokrater tar ansvar för de offentliga finanserna. Varför? Jo, därför att vi vet att det betyder mycket för sjukvården, för skolan och för äldreomsorgen och för den personal som jobbar där. Men vi vet också att vi kan behöva de här starka statsfinanserna i lägen med lågkonjunktur, arbetslöshet, krig eller pandemier. Då använder vi de resurserna, men vi slarvar inte med statsfinanserna.

Jag tycker att Moderaterna borde visa lite mer ödmjukhet när både Riksrevisionen och Finanspolitiska rådet säger att det regeringen gör inte håller ihop. Var ärliga och säg att ni har lagt en valbudget! Det är en budget där ni spenderar lite pengar och lånar till än det ena och än det andra därför att ni tror att ni kan köpa väljare det här året.

Väljarna verkar inte tänka så kortsiktigt. De förstår att vi står inför ganska jobbiga beslut framöver. Då hade det varit bättre att faktiskt ha ordning och reda i statsfinanserna i år för att klara de stora utgifter vi står inför i framtiden. Den här kortsiktigheten tror jag skadar Moderaternas anseende inom den ekonomiska politiken.

(Applåder)

Anf. 15 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Det finanspolitiska ramverket kom till efter den djupa ekonomiska kris som Sverige genomgick i början av 90-talet. För att säkerställa långsiktigt hållbara finanser och öka trovärdigheten infördes det finanspolitiska ramverket.

I syfte att se över ramverket, vilket görs varannan mandatperiod, tillsattes i november 2023 en parlamentarisk kommitté för att se över nivån på målet för den offentliga sektorns sparande.

Nuvarande överskottsmål ersätts från och med 2027 med ett balansmål. Det är en förändring som sex av åtta av riksdagens partier, inklusive Sverigedemokraterna, står bakom.

I skrivelsen som vi debatterar i dag gör regeringen en samlad redovisning av det finanspolitiska ramverket. Denna skrivelse fungerar som en uppförandekod och bidrar till att öka transparensen och förtroendet för grundpelaren i den ekonomiska politiken.

Fru talman! Sverige har starka offentliga finanser. En Maastrichtskuld på 33 procent gör Sverige till ett av de EU-länder som har lägst offentlig skuldsättning, en bra bit under EU-snittet på 82 procent och Greklands, Italiens och Frankrikes toppnoteringar på 120–150 procent av bnp.

När Sverigedemokraterna och regeringen tog över 2022 hade Sverige en inflation på 9,7 procent. I dag ligger den på 2 procent. Att städa undan denna inflation har tagit några år, och det har endast varit möjligt genom en ansvarstagande ekonomisk politik som inte eldat på inflationen eller försvårat Riksbankens uppdrag.

Den lägre inflationen har möjliggjort ett flertal räntesänkningar från Riksbanken, vilket nu ger hushåll med lån större utrymme för konsumtion och våra företag möjlighet att investera och skapa fler jobb.

Vi såg reallöneökningar på 3 procent förra året. Enligt prognosen landar de på 3,2 procent i år, vilket i så fall gör 2026 till ett rekordår för löntagarnas köpkraft. Det blir i så fall året med den högsta löneökningstakten sedan 2009.

Samtidigt har Sverigedemokraterna och regeringen satsat för att investera Sverige ur den utdragna lågkonjunktur som är en följd av ett exceptionellt omvärldsläge med pandemi, krig, energikris och sedermera handelskrig.

Vi har satt upp förutsättningarna för stark tillväxt i år. Konjunkturinstitutet och SCB bedömer att den ligger på 2,8 respektive 3 procent, det vill säga i Europas absoluta toppskikt. En ekonomisk politik som får bnp att växa gör också, allt annat lika, att skuldkvoten faller.

Detta har endast varit möjligt genom understöd från politiken i inflationsbekämpningen och en ansvarsfull ekonomisk politik. Låg offentlig skuldsättning och goda marginaler till stabilitets- och tillväxtpaktens gränsvärden – allt detta tillsammans har gett Sverigedemokraterna och regeringen handlingsutrymme att genomföra absolut nödvändiga satsningar, som nu kommer hushållen till del efter ett par tuffa år. Det handlar om lägre bränslepriser, halverad matmoms, det största jobbskatteavdraget under mandatperioden, sänkt elskatt och lägre förskoleavgifter. Allt som allt ger detta en vanlig barnfamilj över 5 000 kronor extra i månaden.

Fru talman! Samtidigt som vi genomför nödvändiga satsningar och reformer för hushållen stärker vi också det svenska försvaret. Detta är en existentiell nödvändighet som Sverigedemokraterna pekat på sedan dag ett i Sveriges riksdag.

Den ryska invasionen av Ukraina har exponerat den naivitet som präglade svensk försvarsdebatt fram till februari 2022. Den blottade två saker: för det första att omvärlden hade underskattat det ryska hotet mot väst och dess vilja att ta mycket stora risker, för det andra att svenskt försvar varit underfinansierat under alldeles för lång tid.

I och med dessa två krisinsikter, som hela det politiska spektrumet numera är införstått med, har vi bred politisk samsyn i svensk politik kring Ukraina och svenskt försvar. Det är bra. Vi har nått en blocköver-skridande överenskommelse i Sveriges riksdag om att lånefinansiera nya försvarsutgifter och stödet till Ukraina, en existentiell nödvändighet i syfte att skydda överlevnaden av den ukrainska nationen och i förlängningen Europa och Sverige.

(Applåder)

Anf. 16 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att ta upp några saker som har upprepats i debatten. Att alla oppositionspartier skulle ha mer expansiva budgetar än regeringen

är rent ut sagt fel. Centerpartiet har en uttalat mindre expansiv budget. I stället har vi, förutom polis och försvar, prioriterat jobb, tillväxt, företag, minskade klimatutsläpp och mer rättvis välfärd på den svenska landsbygden – inte utvisningspengar för miljarder.

Jag kan inte heller hålla med om Sverigedemokraternas beskrivning av ett land där alla får fantastiska reallöneökningar. De har ju minskat under er period vid makten. Jag delar inte heller bilden att allting är väl när vi har en rekordhög arbetslöshet som dessutom är bland de högsta i västvärlden och har haft lägre tillväxt.

Jag hörde ledamoten från Sverigedemokraterna säga: Detta har *gett* oss handlingsutrymme. Problemet är att Finanspolitiska rådet berättar för regeringen att ni – i synnerhet Sverigedemokraterna, som ju bestämmer över regeringen – har *tagit* er handlingsutrymme som ni inte har ekonomiskt. De säger, tvärtemot vad som beskrevs här, att just er överexpansiva budget med den expansiva finanspolitiken i försätsätet har gjort att Riksbankens räntesänkningar kanske har uteblivit eller bromsats. Den har trängt ut dem så att svenska hushåll fått betala högre räntor än de annars skulle ha gjort.

Jag undrar om Sverigedemokraterna – som egentligen bestämmer över Sveriges budget, annars hade den nog inte sett ut som den gör – tar till sig av kritiken från Finanspolitiska rådet.

Anf. 17 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik:

Fru talman! Martin Ådahl måste inte hålla med om den bild jag målar upp, men faktum är att arbetslösheten nu sjunker för sjätte månaden i rad. Sysselsättningen ökar. Vi såg reallöneökningar på 3 procent förra året, och de prognostiseras bli 3,2 procent i år. Det är den högsta löneökningstakten sedan 2009. Det är prognostiserat att vi i år får en tillväxt bland de högsta i hela Europa.

Vad gäller ledamotens fråga om räntesänkningar målar Martin Ådahl upp detta som ett faktum, att det var detta som Finanspolitiska rådet konstaterade. Jag var inte där, men jag lyssnade på utfrågningen. Det är inte så att Finanspolitiska rådet säger att politiken de facto har lett till uteblivna räntesänkningar. Man säger att det inte går att utesluta. Riksbanken har ändå genomfört nio räntesänkningar, och vi har genomfört nödvändig ekonomisk politik som kommer hushållen till del. Det är så det ligger till.

Anf. 18 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! När en före detta riksbankschef – som jag haft den stora äran att arbeta åt under min tid där – säger till politiken att ni har lagt er i vägen för Riksbankens räntesänkningar är det allvar. Då bör man lyssna och inte vifta bort det.

När det gäller Sverigedemokraternas fortsatta syn på ekonomin som hörs i så många debatter får nog folket döma själva. Det ges en bild av en arbetsmarknad där arbetslösheten inte är något större problem. Den har inte stigit med hundratusen personer. Den drabbar inte så många hushåll. Den kostar inte statsfinanserna

50 miljarder. Allt är bra i Sverige. Vi är på väg. Allting är toppen.

Även med det här årets tillväxt, som alltså visar en liten återhämtning efter den här superexpansiva budgeten och faktiskt redan innan den, har vi haft en så dålig tillväxt att den varit hälften så hög som genomsnittet i EU under de här åren – en markant skillnad mot tidigare perioder då vi hade dubbelt så hög tillväxt i Sverige som i resten av världen och EU.

Jag förstår inte den här skönmålningen. Men den kanske förklarar varför Sverigedemokraterna tar så lätt på detta och vill ha hela sin shoppinglista till Finansdepartementet genomförd.

Jag undrar om ledamoten därmed signalerar att man framöver kommer att fortsätta så här. Det kommer ju en massa presskonferenser från Sverigedemokraterna om allt en framtida regering, där ni ska sitta med tillsammans med Moderaterna, ska spendera pengar på. Reformutrymmet var slut, men inte för Jimmie Åkesson. Han håller nya presskonferenser med nya löften.

Eftersom det är ni som bestämmer är det ganska viktigt att veta om det är det som Jimmie Åkesson säger, att vi ska fortsätta spendera, eller det som Elisabeth Svantesson säger, att reformutrymmet är slut, som gäller.

Anf. 19 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik:

Fru talman! Martin Ådahl förvränger det som Finanspolitiska rådet säger. Deras kritik riktar sig mot hela det politiska systemet. Vi är överens om lånefinansieringen till uppbyggnaden av svenskt försvar och Ukraina.

Sedan blir det lite svårt att ta Martin Ådahl på allvar när Centerpartiet var och varannan vecka föreslår utskottsinitiativ på utskottsinitiativ i finansutskottet. Det gör det svårt att ha en sammanhållen och stram budgetprocess, så det blir svårt att ta den här kritiken på allvar.

Jag säger som finansministern: Jag tänker inte be om ursäkt för bra ekonomisk politik. Vi har sänkt drivmedelspriserna. Vi halverar matmomsen. Vi sänker elskatten. Vi sänker skatten på arbete. Vår politik har gett mest till dem som har minst, mer till kvinnor än till män. Martin Ådahl har röstat nej varje gång.
(Applåder)

Anf. 20 IDA GABRIELSSON (V):

Fru talman! Så här skrev jag på DN Debatt när förhandlingarna om det ekonomiska ramverket drog igång:

Sverige behöver ett nytt investeringsmål på 1 procent för att klara omställningen och eftersatta tillfälliga investeringsbehov i infrastruktur. Ett utbyggt försvar, ett utbyggt rättsväsen och stora behov i välfärden ska finansieras genom skatter. Men för att frigöra pengar till det behöver det ekonomiska ramverket möjliggöra investeringar tillfälligt. För att förhindra ofinansierade skattesänkningar vill vi införa ett golv för statens

åtagande, så att nedskärningar inte längre kan ske automatiskt utan politiska beslut och transparens.

Fru talman! Jag vet att det är lite osnyggt, men jag kan inte låta bli att säga: Vad var det jag sa?

För inte så länge sedan stod vi tillsammans på en presskonferens och presenterade den överenskommelse om ramverket som Socialdemokraterna och Tidöpartierna gjort upp om. Vänsterpartiet sa nej och lade fram ett eget förslag, men det fanns inget intresse av att kompromissa.

En samlad ekonomkår var överens om att den svenska ekonomin var i behov av nya tillfälliga regler som tillät investeringar i infrastruktur.

LO och Svenskt Näringsliv sa att det var nödvändigt för tillväxten och sysselsättningen. Sverige hade Europas näst lägsta statskuld samtidigt som det fanns enorma behov. Trots det menade Tidöpartierna, S och C – jag glömde inledningsvis C och hade lagt med partiet i S – att det bästa för Sverige var ett stramt ramverk som förhindrade investeringar. Man enades om ett, enligt mig, dumsnålt ramverk.

På presskonferensen sas: Vi som står bakom överenskommelsen tar ansvar för statens finanser. Någon lade till att Vänsterpartiet som vanligt är oansvarigt och vill skuldsätta Sverige. Men man glömde att säga att ytterkantsgruppen på Finansdepartementet, den egna Långtidsutredningen, hade lagt fram samma kompromissförslag som jag.

Finansministern kallar Svenskt Näringsliv, LO och Vänsterpartiet för den nya treenigheten. Nu står vi här med ett oplanerat underskott trots att bläcket inte har hunnit torka på överenskommelsen. I medierna kan det uppfattas som att ingen visste att underskottet fanns förrän efter det att Finanspolitiska rådet hade lämnat sin rapport. Någon dag innan meddelade dock finansministern att pengarna var slut. Sanningen är väl den att redan sex månader efter att det nya ramverket presenterades gick statsministern ut på en presskonferens och sa att han tänkte låna till försvarsuppbyggnaden.

Kritiken var tydlig redan från start. Ett ramverk som ingen följer är inget ramverk. Hade man värvat ramverket hade man gjort det vi föreslog, nämligen kommit överens om ett mål för den kommande perioden som är förankrat i verkligheten och använt de frigjorda resurserna till investeringar och inte, som nu, till löpande kostnader.

Vill man hindra ofinansierade skattesänkningar hade förslaget om ett bibehållet offentligt åtagande gjort skillnad. Alla partier ställde sig dock, till sist, bakom försvarsuppbyggnaden. Vi i Vänsterpartiet hade hellre sett en delfinansiering genom en beredskapsskatt på höga inkomster, men det sa regeringen och Sverigedemokraterna nej till. Jag är glad att vi fick till det som experterna ändå förordar, det vill säga en tillfällig investeringspott som inte är löpande på 50 miljarder för att stärka infrastrukturen.

Vänsterpartiet har inte regerat än, och där måste jag skynda mig och passa på när jag fortfarande har möjligheten att skylla på tidigare regeringar och nuvarande regering. När ramverket inte expanderar för

investeringar är det svårt att få plats med både och i ordinarie budget. Sänker man skatter år efter år och gör sig av med intäkter är det svårt att prioritera om när kostnaderna plötsligt ökar, men så har jag aldrig haft det ekonomiska ramverket som förstamajparoll.

Vad politiska ledare egentligen tycker innerst inne, bakom sociala medier-konton, måste vara omöjligt för folk att avgöra. Ministrarna är nättaktivister. Själv är jag en riktig träkmåns. Jag har inte ens Tiktok, och jag orkar inte ens dreva mot någon tidöpartist som har sagt något på Internet. Jag vet; jag är körd i valet 2026.

Hur ska en sådan som jag ha en chans mot till exempel Jimmie Åkesson, som till och med producerar uppdateringar som kommer att trenda på X när man ligger och sover? I drömmar blir det ett perfekt högnationalistiskt narrativ, och dessutom klarar han att översätta ett språk han inte ens begriper – i drömsömn. Själv måste jag till och med sätta på texten som är avsedd för hörselskadade när jag kollar på svensktalande tv-program, särskilt om någon medverkande har en dialekt som härstammar från Skåne med omnejd.

Visst hade jag kunnat komma hit i dag, i bästa Tidöministeranda, med en spelad förvåning, och utbrista att Vänsterpartiet nu ska få städa upp i finanserna eftersom Svantesson har tömt ladan och gjort slut på alla pengarna helt för egen maskin. Jag hade kunnat sätta ett bamseplåster i pannan och berätta att jag haft en mardröm om att vi var tillbaka på 90-talet, att Anne Wibble stirrade mig i ansiktet och att den svenska statskulden växt till ett monster som jagade mig medan jag krampaktigt höll mig fast i överenskommelsen i ramverket.

Men, fru talman, det är inte min stil. Jag står inte ut med trams. Det är viktiga saker vi diskuterar här. Jag vet; det är säkert otaktiskt. Ministerkontona på Twitter kommer att posta massproducerade angrepp på Vänsterpartiet ända fram till valdagen oavsett vad jag gör. Jag är inte född i farstun.

Men jag bryr mig inte. Någon gång måste man ju få diskutera politik också. Årligt talat är jag mer orolig för välfärden och mina föräldrars låga pensioner än för statskulden i sig. Förstå mig rätt! Visst är det cyniskt att regeringen låtit lågkonjunkturen cementeras, sänkt skatter för den som har mest och lämnat hushållen och välfärden i sticket, för att sedan ösa ut pengar i en valfläskbudget. Under decennier har kapitalskatter avskaffats, och den med absolut högst inkomst har fått mest – särskilt under den här mandatperioden.

Vi har nu nått vägs ände. Staten kan inte fortsätta att göra sig av med intäkter, om vi ska ha råd med välfärden. Den som tjänar 120 000 i månaden behöver inga skattesänkningar. Den med stora kapitalinkomster klarar sig bra utan att få del av reformutrymmet.

Fru talman! Det är slut på pengar. Det är slut på pengar på löntagarnas konton. Undersköterskor och busschaufförer orkar inte mer. Fattiga pensionärer, sjuka och arbetslösa vill inte veta att pengarna är slut. Staten är inte som en enskild medborgare, och statskassan är ingen klasskassa som man lägger in en slant i. Vi har alla möjligheter att fylla på med intäkter och

ha ett något expanderat utrymme för tillfälliga investeringar. Vårt jobb är att trygga medborgarnas välfärd och skapa förutsättningar för tillväxten och jobben. Vi måste sänka hushållens kostnader för mat, el och boende. Akutrummen är fulla, och personalen är slut. Marknadsexperimenten fördyrar och utarmar välfärden. Ideologin har fått gå före det som faktiskt fungerar. Vi måste ta tillbaka kontrollen.

Sverige har fortfarande en av Europas lägsta statskulder, och vi ska ha ordning och reda i finanserna. Det får vi med överenskommelser som är realistiska och som följs. Vi ska inte låna till löpande kostnader, och vi ska höja kapitalskatterna. Vi har fler miljardärer än någonsin. Hög kapitalkoncentration leder inte automatiskt till investeringar och tillväxt. Vi behöver bygga upp statens muskler igen, så att vi klarar jobben och välfärden. Nu är det medborgarnas tur. Ska vi åstadkomma det behöver vi städa bort nuvarande regering. Vi ska byta regering, och vi ska byta politik. Vi rödgröna måste grunda för att genomföra det vi nu lovat väljarna. A-kassan ska stärkas, karensen avskaffas och välfärden rustas. Och vi ska se till att tonåringar som precis ska ta sitt första kliv ut i vuxenlivet, tar sitt första jobb eller vill studera vidare får stanna med sin familj och sina vänner.

Vi ska fokusera på vad vi vill åstadkomma, samarbeta och sedan genomföra det tillsammans i en rödgrön regering. Vänsterpartiet är berett att göra sitt för att städa upp efter högerpolitiken.

Det är inte möjligt att yrka bifall till skrivelsen, och jag har inte heller något annat förslag.

Anf. 21 MARTIN ÅDAHL (C):

Fru talman! Vi diskuterar nu en stor fråga. För dem av oss som faktiskt minns hur det var när Sveriges statsskuld skenade är det inte lätt att ta lätt på frågan.

Jag vill ändå tacka för samarbetet i målkommittén för statsfinanserna. Vi fördjupade vår kunskap, och jag vill också tacka för de diskussioner vi hade om finansieringen av försvaret.

Jag vill också tacka Finanspolitiska rådet. Visst är det skönt när någon vågar säga stopp, vilket är precis vad Finanspolitiska rådet ska göra. Här var det en vakthund för våra svenska statsfinanser som faktiskt skällde och inte var tyst. Det är viktigt för oss i politiken.

Jag minns också begrepp som krona-för-krona och att man ska finansiera allt man har. Vidare måttfullhet och sparsamhet; det som vi förr kallade borgerliga dygder. Jag minns också att regeringen lovade ordning.

Nu är det oordning i nästan allt. Det är oordning när det gäller jobben. Vi har en hög arbetslöshet. Det är oordning när det gäller tillväxten. Tillväxttakten är hälften så stor som EU:s genomsnitt. Den brukade vara mycket högre. Det är oordning när det gäller utsläppen, som rusar. Nu är det även oordning i statsfinanserna.

Regler har man ju för att de ska följas, vilket också har sagts tidigare i denna debatt. I ordet ramverk ligger att det ska finnas en ram, för att vi inte ska få en stor

statsskuld igen och för att räntorna på vår statsskuld stjäla pengar från vård, skola och omsorg, från rimliga skatter på arbete och företag.

Det är absolut nödvändigt ibland att göra undantag från reglerna, till och med innan de har införts, som i situationen med det snabba behovet av att rusta upp försvaret. Men det är ändå att gå ett steg längre att göra undantag från de undantag som man inte ens har infört och att komma med en budget som inte har något slags gräns eller mått.

Centerpartiet har genom årtionden värnat ramverket, dessa regler för statsfinanserna. Vi sanerade statsfinanserna på 1990-talet, faktiskt tillsammans med både de borgerliga och Socialdemokraterna. På 2000-talet höll vi i statsfinanserna inom Alliansen, tillsammans med bland andra Moderaterna. Och vi tog oss genom pandemin utan en rusande statsskuld, tillsammans med partierna som stod bakom januariavtalet.

Än en gång: Undantag får göras, till exempel vid pandemin och för försvaret. Men det går inte att bryta mot reglerna och, som Finanspolitiska rådet nu har påpekat, ändå inte prioritera de stora strukturreformerna. Man gör det ju inte för försvaret, för klimatet eller för jobben. Det är en enda jättelik, superexpansiv valfläskbudget, som bara precis klarar sig över valet, för att täcka över den höga arbetslösheten och den svaga jobb- och företagspolitiken. Man pumpar ut gåvor utifrån SD:s beställningslista.

Tidöregeringen har gjort det här fyra gånger. Först var det 30 miljarder i ofinansierade reformer. Sedan var det 40 miljarder i ofinansierade reformer. Sedan var det 60 miljarder i ofinansierade reformer. Vi ser fortfarande ingen effekt jämfört med omvärlden, inte ens på konsumtionen men framför allt inte på tillväxten och arbetslösheten. Och nu drämmer man till med 80 miljarder, det högsta på 30 år med undantag för pandemin.

Jag upprepar att det är väldigt ovanligt att Finanspolitiska rådet inte bara utfärdar den allvarligaste varningen någonsin för det som de är satta att varna för utan faktiskt också, utifrån den erfarenhet de har, varnar för att detta tränger bort möjliga räntesänkningar för hushållen. Man har liksom tagit över från Riksbanken i fråga om att putta på ekonomin, så att Riksbanken inte kan sänka räntan lika snabbt.

Centerpartiet valde redan i höstas, som enda parti, mycket medvetet att trycka på för ett 10 miljarder lägre reformutrymme. Vi kan ta kritik för att det inte var tillräckligt återhållsamt, men vi tar inte kritik för att vi var fel ute. Vi ville hedra vår långa kamp för stabila statsfinanser. Vi ville välja en annan väg.

Nu behöver Sverige en ny kurs. Vi har påpekat att det finns ett problem med detta nya ramverk, som vi har enats om. Det är logiskt att vi går över till ett balansmål. Det fanns vissa utmaningar, men statsskulden har gått ned. Och det behövs utrymme för att satsa på försvar och andra saker framöver. Men vi vill vara nogga med att det inte får bli som i den här budgeten, det vill säga att man spenderar i stället för investerar. Det behöver investeras i sådant som gör Sveriges

tillväxt starkare på sikt, som infrastruktur, med vägar och järnvägar, och försvar.

Parallellt med att vi har en låg statsskuld har vi också, vilket även Finanspolitiska rådet påpekar, en infrastruktur med tåg som står stilla, vägar som har potthål, folk som inte kommer inte till jobbet och Malm-banan som står stilla. Det blockerar för miljarder i svensk export. Det kostar väldigt mycket att ha ett sådant underinvesterat statligt kapital.

Därför ville vi, i samband med att målet byttes, freda pengar i svensk ekonomi för att investera och inte bara spendera. Det gick inte. Och tyvärr står vi nu här med fortsatta underinvesteringar samtidigt som man tyvärr överspenderar.

Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet. Men vi måste göra detta med stor betänksamhet. Parallellt med detta nya ramverk råder det nämligen stor oordning i svenska statsfinanser. Det råder för övrigt stor oordning i statens kapital när det gäller järnvägar och vägar som faktiskt också är viktigt för försvaret.

Vi hoppas på en ny kurs där man kommer ihåg och kommer tillbaka till de gamla, fina värderingarna vi en gång vårdade: måttfullhet, sparsamhet, effektivitet och ordning i våra statsfinanser.

Anf. 22 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! I dag diskuterar vi regeringens redogörelse för det finanspolitiska ramverket. Det finns inga motioner, reservationer eller särskilda yttranden när det gäller detta.

Det finanspolitiska ramverket implementerades första gången i och med 1997 års statsbudget. Då, efter finanskrisen, var statsbudgeten nästan 69 procent av bnp. Ramverket, som består av övergripande finanspolitiska mål och restriktioner och även en stram statlig budgetprocess, har odiskutabelt tjänat Sverige väl. Vi har gått från att vara ett land med en av de högre stats-skulderna i Europa som andel av bnp till att nu vara ett av de länder som har lägst statsskuld.

Men ramverket är ett medel, inte ett mål. Syftet med ramverket är att vi ska möjliggöra en god samhällsekonomisk utveckling, inte bara för vår egen samtid utan också för framtiden.

Ramverket har förändrats och justerats ett antal gånger sedan 1997. När vi nu diskuterade ramverkets utformning var vi kristdemokrater tidigt ute med krav om förändringar av det nuvarande ramverket. Vi ville ersätta det nuvarande överskottsmålet med möjligheten att under en period underbalansera statsbudgeten, vilket skulle innebära att Sverige kan lånefinansiera till investeringar.

Alternativet är att man antingen får höja skatterna och/eller göra kraftiga omprioriteringar. Det är så man kan lösa kostnader för investeringar. Men skattehöjningar är inte det medel som vi kristdemokrater anser att vi ska använda. Om Sverige ska fortsätta att vara en konkurrenskraftig och attraktiv ekonomi är strategiska skattesänkningar bra. Precis som Ida Gabrielsson konstaterade fanns det också en del, bland andra

Långtidsutredningen, som gick i god för att detta var möjligt att göra.

I det här arbetet var vi kristdemokrater tydliga med att vi vill ha en bred politisk enighet kring ramverket, de regler vi sätter upp och så vidare. Vi såg också att den här överenskommelsen var viktig att få till i närtid. Därför var vi ett av de partier som ställde oss bakom att det nuvarande överskottsmålet ska ersättas med ett balansmål. Det kommer att gälla från och med 2027. Balansmålet kommer under den perioden att ge oss möjlighet att få lite utökade medel; man brukar säga en tredjedels procent av bnp eller cirka 25 miljarder kronor årligen.

Fru talman! Jag skulle vilja avsluta anförandet med att tala om förvaltarskap. Det är en av de ideologiska värderingar som vi kristdemokrater använder när vi försöker navigera oss fram i olika sakpolitiska ställningstaganden.

Jag vill göra det utifrån det faktum att Sverige på fyra år har fördubblat försvarsanslagen. Det är inte konstigt, tänker vi. Sedan ett antal år pågår nämligen ett fruktansvärt anfallskrig på vår egen kontinent. Bara drygt 150 mil från Sverige kämpar Ukraina för sin suveränitet.

När vi kristdemokrater pratar om förvaltarskap är det inte bara ekonomi vi tänker på, utan det handlar också om att exempelvis förvalta vår egen frihet. Det kan vi bara göra genom att vi skaffar oss förmågan att försvara friheten. Att vi ska öka vår egen försvarsförmåga samtidigt som vi stöder Ukrainas kamp har därför varit en minst sagt rimlig slutsats.

Friheten är också en motivering till den stora satsning som regeringen genomfört och genomför på att bygga nya fängelser. Våldsverkare och kriminella ska bort från gator och torg. När de sitter bakom lås och bom ökar medborgarnas upplevda frihet och trygghet.

I den skrivelse som vi nu diskuterar hänvisas till den parlamentariska överenskommelsen från juni 2025 om att nya försvarsutgifter och stöd till Ukraina kan medge en avvikelse från målet för den offentliga förvaltningens finansiella sparande under perioden 2026–2034 och att utgifterna ska finansieras successivt, så att sparandet är i balans senast 2035.

Jag är inte det minsta oroad över att vi har valt den här vägen. Det finns nämligen en bred parlamentarisk förankring för de centrala delarna av det finanspolitiska ramverket. Om vi parallellt med detta har en regering som fortlöpande följer upp efterlevnaden av det finanspolitiska ramverket och har en väl fungerande extern uppföljning menar jag att trovärdigheten för en fortsatt budgetpolitisk disciplin är mycket god. Detta tycker jag understryks av att regeringen i skrivelsen bekräftar principen om regelbundet återkommande översyner av det finanspolitiska ramverket varannan valperiod. Översynen mynnar ut i en uppdaterad ramskrivelse som överlämnas till riksdagen, och den yrkar jag bifall till.

(Applåder)

Anf. 23 NILS SEYE LARSEN (MP):

Fru talman! Det finanspolitiska ramverket är en av hörnstenarna i svensk ekonomisk politik. Det har tjänat Sverige väl och gett oss ordning i statsfinanserna, stabilitet i kriser och ett internationellt förtroende som många länder avundas.

Men ett ramverk är aldrig starkare än sin förmåga att möta verkligheten, och verkligheten förändras. Vi har ett annat säkerhetsläge i Europa och en klimatkris som fördjupas. De investeringar som krävs för att ställa om vårt samhälle är historiskt stora.

Det är intressant att vi tidigare i dag pratat om Finanspolitiska rådets rapport – lägligt inför den här debatten. Rådet gör, som alltid, ett gediget arbete. De påminner oss om vikten av långsiktig hållbarhet i de offentliga finanserna, värnar ramverkets trovärdighet och lyfter behovet av transparens och tydlighet. Det är bra och viktigt. Det borde regeringen också göra.

I stället ser vi det motsatta. Man låtsas att man vill ha ett balansmål och slår på stora trumman för det, men man driver en ekonomisk politik för underskott. Dessutom lånar man till skattesänkningar för rika. Regeringen tömmer statens finanser och gör slut på reformutrymmet för att man prioriterar skattesänkningar för dem som redan har. Regeringen skapar det största underskottet på 30 år, samtidigt som barnfattigdomen ökar och underhållsskulden i järnvägen skenar. Det är dåligt. Men finanspolitiken handlar inte bara om att hålla igen utan också om att investera rätt.

Fru talman! Miljöpartiet står bakom ett starkt finanspolitiskt ramverk. Vi värnar förutsägbarheten, förtroendet och transparensen det ger, liksom möjligheterna att föra en öppen diskussion om målnivåer och investeringar. Därför är det positivt att vi nu har den här debatten.

Vi måste tänka större inför framtiden. Det är inte bara den nödvändiga upprustningen av försvaret som kräver mer av oss framåt. Vi ser redan nu hur kostnaderna för klimatförändringarna ökar för varje år, när extremväder slår ut infrastruktur och när energisystem måste byggas om. Då kan vi inte låtsas som att varje investering är en kostnad som ska pressas ned här och nu. Vissa investeringar är nödvändiga för att undvika mycket större kostnader i framtiden. Det gäller inte minst klimatinvesteringar. Detta har Finanspolitiska rådet också påpekat tidigare.

Fru talman! Finanspolitiska rådet lyfter vikten av tydlighet i redovisningen av finanspolitiken, och det är bra. De lyfter också att det är skillnad på att låna till konsumtion, som den här regeringen nu gör, och till att investera i framtidens samhälle, som vi vill göra. När vi bygger ut fossilfri energi, stärker järnvägen, energi-effektiviserar bostäder och klimatsäkrar vår infrastruktur investerar vi i Sveriges konkurrenskraft. Det minskar framtida kostnader, skapar jobb och ger ekonomisk utveckling. Det gör också våra offentliga finanser mer hållbara på sikt, inte mindre.

Ett finanspolitiskt ramverk måste kunna skilja på kortsiktig konsumtion och långsiktiga investeringar. Här tycker vi att ramverket borde utvecklas. Vi har

länge påpekat att det behövs stora investeringar i klimatomställningen och det snabbt. Därför behöver vi under en begränsad tid låna pengar till just det: väl definierade och samhällsekonomiskt effektiva investeringar för klimatsäkring av Sverige. Till det har nästan alla andra partier sagt nej. Man säger sig vilja ha ett balansmål. Men nu ser vi hur regeringen underminerar ramverket i stället för att ta ansvar för statsfinanserna.

Ramverket förtjänar bättre. Risken för urholkning handlar inte om att Sverige skulle investera för mycket i omställningen. Den största risken är politisk kortsiktighet. När regeringen gång på gång använder kreativa budgetlösningar och otydlig redovisning försvagas transparensen. När man samtidigt underinvesterar i det som bygger långsiktig tillväxt – grön baskraft, klimat, infrastruktur – riskerar vi både ekonomin och ramverkets legitimitet.

Finanspolitiska rådet efterlyser tydlighet, och det gör vi också. Men tydlighet handlar inte bara om siffror utan också om riktning. Vilket samhälle bygger vi? Vilken ekonomi rustar vi för? Vilka kostnader skjuter vi på framtiden?

Miljöpartiet vill se ett fortsatt starkt finanspolitiskt ramverk, men det ska vara anpassat för dagens verklighet. Vi vill att Sverige ska ha fortsatt starka offentliga finanser. Vi vill tydligare möjliggöra strategiska investeringar i klimatomställning, för det stärker ekonomins långsiktiga hållbarhet. Vi vill också utveckla transparensen vad gäller klimatrelaterade risker och investeringar i budgetprocessen.

Klimatkrisen utgör också en finanspolitisk risk. Då måste vi säkerställa att ramverket används för stabilitet och inte som en ursäkt för passivitet när Sverige behöver investeringar. Ett uppdaterat ramverk ska kombinera ordning och reda med handlingskraft för framtiden.

Fru talman! Sverige är ett av världens rikaste och stabilaste länder. Det är ingen slump, utan det är resultatet av ansvarsfull ekonomisk politik. Men det vi ser nu är en högerregering som gör som de flesta högerregeringar före denna: Man sänker skatten, mest för de rika, och urholkar både framtidstron och finanserna. Detta har skadat Sveriges ekonomiska förtroende, ökat barnfattigdomen, förlängt lågkonjunkturen och gjort fler arbetslösa.

I stället behövs en ekonomisk politik som stärker Sverige och ekonomin framåt. Det handlar om att investera klokt, att förebygga risker och att bygga ett samhälle som håller.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 25 februari.)

§ 9 Nästa steg för en god och nära vård

Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU23

Nästa steg för en god och nära vård (prop.

2025/26:19)

föredrogs.

Anf. 24 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Kärnan i dagens proposition – *Nästa steg för en god och nära vård* – är en starkare primärvård och fast vårdkontakt. En väl fungerande primärvård med god kontinuitet inte bara ökar tryggheten för patienten i mötet med vården utan skapar också förutsättningar för en effektiv vårdkedja och sjukvård av högsta kvalitet. Därför är det så viktigt att arbetet med omställningen till en god och nära vård fortsätter och att tempot skruvas upp såväl nationellt som ute i regionerna.

Regeringens förslag som vi i dag har att ta ställning till innebär bland annat att termen hemsjukvård tas bort och i tillämpliga fall ersätts med termen hälso- och sjukvård i hemmet. Det förtydligas att regioner och kommuner ska samverka med varandra i planeringen och utvecklingen av hälso- och sjukvården.

Jag skulle vilja lyfta fram några förslag lite särskilt. En första viktig sak som vi diskuterar i dag är att den medicinska kompetensen inom den kommunala hälso- och sjukvården nu stärks. Detta sker genom att det införs krav i hälso- och sjukvårdslagen på att det i kommunerna ska finnas en medicinskt ansvarig för rehabilitering som ska vara en fysioterapeut eller arbetsterapeut.

Regionerna ska dessutom vid behov kunna erbjuda en medicinsk bedömning av läkare och sjuksköterska oavsett tid på dygnet även inom den kommunala hälso- och sjukvården. Det här innebär viktiga förbättringar för alla patienter som vårdas i hemmet och för alla äldre i särskilda boenden.

En andra viktig sak är att vi på förekommen anledning nu förtydligar att primärvårdens uppdrag är att tillgodose både fysiska och psykiska vårdbehov. Vi vet alla att psykisk ohälsa står för en stor del av vårdkontaktarna. Köerna till barn- och ungdomspsykiatri tre-dubblades under Socialdemokraternas regeringsinnehav, och de är fortfarande alldeles för långa. Men alldeles för få regioner prioriterar psykiatrisk eller psykologisk kompetens inom primärvården. Många har inte ens med detta i sina förfrågningsunderlag.

Bristen på psykologisk och psykiatrisk kompetens i primärvården gör därför att alldeles för få personer tänker på att man faktiskt i första hand ska vända sig till vårdcentralen och inte till BUP eller specialistpsykiatri om man själv eller någon i familjen behöver söka vård på grund av sin psykiska hälsa.

Det här fungerar inte längre. Regeringen har därför satsat mer än någon annan regering på psykiatri. Under flera år har vi från statens sida försökt att stärka primärvårdens och första linjens arbete med psykisk hälsa. Den psykologiska och psykiatriska kompetensen på landets vårdcentraler behöver stärkas, och därför förtydligar vi nu primärvårdens uppdrag i hälso- och sjukvårdslagen.

En tredje viktig sak är att dagens proposition innebär att fast vårdkontakt ska göras till norm också inom den kommunala hälso- och sjukvården. En fast

vårdkontakt innebär att patienten får en namngiven person inom vården som ansvarar för att samordna och följa upp patientens behov.

När en person slipper att gå på gång upprepa sin sjukdomshistoria för nya personer minskar förstärken för missförstånd och fel, och patienten får en vård som bättre hänger ihop över tid. För äldre personer och patienter med kroniska sjukdomar är detta såklart extra viktigt.

En fast vårdkontakt kan då hjälpa till att hålla ihop insatser mellan primärvård, kommunal omsorg och specialistvården, vilket minskar risken att människor faller mellan stolarna. Vården blir tryggare, mer sammanhållen och lättnavigerad samtidigt som kontinuiteten stärks.

Avslutningsvis vill jag nämna att vi nu stärker informationskravet så att du som patient på ett bättre sätt ska kunna få information om vem som är din fasta vårdkontakt och fasta läkarkontakt.

Frågan om fast läkare är viktig för oss kristdemokrater. Det är en välfungerande och stärkt primärvård med god kontinuitet som är basen för ett effektivt hälso- och sjukvårdssystem. Kontinuitet är särskilt viktig för personer med komplexa vårdbehov. Men även för alla oss andra kan förebyggande åtgärder underlättas och vården förbättras av att patienten har möjlighet att återkommande få träffa samma läkare i primärvården.

Att ha en fast och namngiven läkare innebär att patienten får vård av en person som känner till sjukdomshistoria och kan erbjuda mer personlig och effektiv vård över tid. Det stärker relationen mellan patienten och läkaren men bidrar också till bättre vårdresultat och ger tidigare upptäckt och bättre möjlighet att hantera hälsoproblemen.

God kontinuitet leder till minskat behov av akutvård, minskat behov av vård utanför arbetstid och minskad dödlighet. Det visar omfattande studier. Kristdemokraternas ambition är därför fast läkare för alla – en namngiven läkare, en specialist eller blivande specialist i allmänmedicin, som patienten själv känner till.

Vi arbetar också för listningstak för antal patienter på en enskild vårdcentral liksom för den enskilde distriktsläkaren. Det skulle ge såväl distriktsläkare som distriktssköterskor som sliter hårt inom primärvården en bättre arbetsmiljö. Men framför allt skapar det den kontinuitet och kännedom om patienten som ger förutsättningar för både trygghet för patienten och vård av högsta kvalitet.

Vårt mål är att alla medborgare ska vara listade på en fast och namngiven läkare som ansvarar för patienten. Men endast tre av tio uppfattar i dag att de har en fast läkare. Trots regeringens miljardsatsningar till regionerna för att stärka primärvården ökar inte andelen som upplever att de har en fast läkare att vända sig till.

Regionerna påstår själva att det är betydligt fler som har tilldelats en fast läkare. Men det är inte så mycket värt om inte patienterna själva känner till det.

Därför skärper vi nu informationskraven. Man kan tänka sig information via 1177 eller genom informationsblad till alla hushåll. Fler patienter ska ges rätt till en fast läkare, och fler patienter ska veta vem som är deras fasta läkare och vem de ska vända sig till när de söker vård.

I dag tar vi nästa steg för en god och nära vård. Vi kristdemokrater ser fram emot att ta många fler steg för att stärka primärvården framöver.

Anf. 25 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Christian Carlsson!

Vi står allihop bakom reformen om primärvården. Problemet är farten i själva reformen.

Så här säger Vårdanalys, som tittar mer och undrar vad som sker: ”Efter flera års satsning har hittills inget av regeringens mål för omställningen till god och nära vård uppnåtts. Regeringen, regionerna och kommunerna behöver göra ett omtag för att säkerställa en samordnad styrning.”

Vårdanalys säger också: ”Vi bedömer att den uteblivna måluppfyllelsen i hög utsträckning beror på att verksamheterna inte fått förbättrade ekonomiska eller personella resurser, vilket krävs för att genomföra förändringarna.”

Ledamoten Christian Carlsson och KD lägger som vanligt hela ansvaret på regionerna, som har haft väldigt tuffa tider bakom sig. Det kan man säga, trots eventuella satsningar. Enligt nuvarande prognoser kommer det att saknas 18 miljarder kronor 2027 i regioner och kommuner och 34 miljarder 2028.

Man undrar lite över måluppfyllelsen och varför inte ni i Kristdemokraterna, som ändå äger frågan, har försökt att hitta en väg framåt som är tydligare för dem som arbetar inom hälso- och sjukvården och dem som vill ha den fasta läkaren, något som känns väldigt långt borta.

Att i varje debatt lägga hela ansvaret på regionerna börjar kännas lite speciellt. De hårda tiderna har gjort att man på olika sätt har nagelfarit regionerna.

Anf. 26 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Staten har förstås ett ansvar för omställningen, och också regionerna har ett ansvar för det. Vad gäller statens bidrag till omställningen till god och nära vård har regeringen skjutit till 35 miljarder sedan 2019 för att stärka omställningen och primärvården.

Problemet är bara det att när vi har gjort överenskommelserna med Sveriges Kommuner och Regioner har de inte förmått agera så att pengarna har nått primärvården. Man kan inte se på regionernas sätt att budgetera att andelen till primärvården har ökat.

Nu har regeringen tröttnat på att försöka styra via SKR eftersom det är en dysfunktionell och ineffektiv styrning. Vi har därför sagt att vi behöver villkora bidragen och i stället samarbeta med regionerna direkt för att få effekt och se till att pengarna verkligen når fram.

Vi har 21 självstyrande regioner, och det innebär att vi har ett väldigt fragmentiserat sjukvårdssystem i

Sverige. Staten har inte den kraft att styra som vi skulle behöva ha. Det är ett skäl till att Kristdemokraterna vill skrota dagens 21 självstyrande regioner och låta staten ta över det fulla ansvaret. Jag vet att Kristdemokraterna är ett av få partier som har landat i den ståndpunkten, så desto viktigare är det att folk röstar på oss i nästa val så att vi kan driva igenom detta.

Det finns dock några saker vi är överens om, till exempel att vi skulle kunna ha mer av gemensamma ersättningssystem på statlig nivå. Då skulle vi komma väldigt långt, för då skulle vi också kunna premiera kontinuitet och bemanning. Vi skulle kunna hitta en bra balans mellan att styra tillgänglighet och kontinuitet i våra ersättningssystem, och då skulle vi kunna uppmuntra regioner att stärka primärvården.

Anf. 27 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman och ledamoten! Vi lade också fram andra förslag från Vårdansvarskommittén, bland annat om kompetensutveckling och hur vi skulle göra för att se till att det blir fler allmänläkare, exempelvis. Jag vet inte var ni har lagt den utredningen. Ni kanske har tappat bort den – vad vet jag?

Ni har ändå haft snart fyra år på er. Varför har ni inte försökt hitta vägar fram med en nationell omställningsplan på riktigt där man kan följa hur det går och inte går? Nu har Vårdanalys ansvaret för att följa upp detta, och när de besöker socialutskottet är det inte direkt som att vi hoppar och tjuer: Oj, vad bra det går! Det är snarare så att det inte går bra. Det här går *inte* bra.

När det gäller de här fyra åren kan man inte bara skylla på regionerna. Det har varit en extrem ekonomisk kris, och eftersom inte statsbidragen är indexreglerade har regionerna fått betala jättemycket för pensioner och så vidare. Vi lever i ett land där vi har väldigt många äldre, och de blir allt fler. Det kostar också. Demografin kostar, och de dyra läkemedlen kostar.

Jag väntar otåligt på att ni ska ta ett starkare grepp om primärvården på ett sätt som gör att man får en långsiktig plan och förstår vad som kommer att hända. Annars kommer också nästa regering – som förhoppningsvis är en annan – att få börja i ett läge där det inte finns några fasta läkare. Det har inte gått så bra.

Jag tycker att det är en farlig väg att gå att lägga hela ansvaret på regionerna och ta väldigt lite ansvar själv. Ni hade kunnat göra ganska mycket mer i den här frågan under de snart fyra år som har gått. Det här måste ses som ett misslyckande för KD, som ändå äger vården i Sverige just nu.

Anf. 28 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! När vi hade ett rödgrönt styre i Sverige fanns det ingen samlad nationell plan för kompetensförsörjningen. Det fanns ingen gemensam behovsanalys och ingen färdplan för att komma till rätta med den kompetensbrist vi har. Det har vi nu, tack vare den här regeringen.

Vårdansvarskommittén har alltså sagt att staten ska ta ett större ansvar för kompetensförsörjningen, och

det är alldeles utmärkt. Det är något som vi kommer att vilja gå vidare med. Vi vill från Kristdemokraternas sida att staten utifrån de samlade behoven ska kunna peka med hela handen och säga åt regionerna hur många ST-platser i exempelvis allmänmedicin de ska leverera. Men i och med att vi har 21 självstyrande regioner har staten än så länge inte haft den möjligheten.

Staten ska självklart ta ansvar. Jag tycker att 35 miljarder är mycket pengar, och nästan ingenting av det har gått till en ökad andel budgetering i regionernas budgetar för primärvården. Det är en skandal att vi har en så ineffektiv styrning.

Staten gör vad den kan, men regionerna måste ta sitt ansvar. Vi börjar nu jobba mer direkt gentemot regionerna, och det är bra. Men det krävs också att varje region är beredd att ta sitt ansvar. Den region vi själva tillhör, Region Stockholm, där de rödgröna styr, är absolut inget föredöme. Här är det inga 25 procent av budgeten som går till primärvården; det är inte ens 20 procent. Regionerna där Vänsterpartiet är med och styr behöver också ta ansvar för att stärka primärvården i landet.

Anf. 29 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)
replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Christian Carlsson, för anförandet!

Jag delar mycket av det ledamoten sa, och det är bra att vi nu tar ytterligare ett steg på vägen mot en god och nära vård, som ju är ett arbete som har pågått under många års tid.

Jag delar också bilden av hur viktigt det är med en fast läkarkontakt. Det är ett av fundamenten för att vi ska kunna ha den goda, nära, kontinuerliga och trygga vården med patienten i centrum. Det är därför det är så anmärkningsvärt att man inte har kommit längre vad gäller en fast läkarkontakt. Precis som ledamoten sa är det bara tre av tio i Sverige som upplever att man har en fast läkarkontakt, och det är naturligtvis ett helt oacceptabelt tillstånd.

Ännu värre blir det när man tittar på våra gles- och landsbygder, för där är det bara två av tio som uppger att man anser att man har en fast läkarkontakt. Det beror på att det inte har gjorts tillräckliga insatser riktade till gles- och landsbygd i Sverige, och det har inte heller skett någon förändring under mandatperioden. När Kristdemokraterna har suttit med ansvaret och innehåft sjukvårdsministerposten har det ändå inte skett några förändringar.

I grunden handlar det om tillgången på kompetens på våra gles- och landsbygder för att man ska kunna ha en kontinuitet bland läkarna också där. Centerpartiet har lagt fram ett flertal förslag på hur vi skulle kunna göra det bättre och mer attraktivt att täcka upp i vårdcentralerna på landsbygden eller för all del mellan de befintliga vårdcentralerna, vilket vi också har föreslagit.

Min fråga till ledamoten är: Vad är Kristdemokraternas och regeringens recept för att komma till rätta med denna ojämlikhet, som vi ser i Sverige i dag?

Anf. 30 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är glädjande att höra att det finns en stor samsyn i ambitionen och att vi behöver göra mer framåt.

När det gäller ambitionen för hur många allmänläkare per invånare det ska finnas finns det ett riktvärde från Socialstyrelsen, där man satsar på 1 100 listade patienter per läkare. Det är ganska intressant. Det är nämligen bara en region som klarar av att leva upp till detta i nuläget. Det är Region Jämtland Härjedalen, som ju har en del landsbygd och glesbygd, som ledamoten valde att nämna.

Jag tror att det viktiga är att man vågar staka ut en ambitiös kurs framåt och vågar säga att det ska finnas en fast läkare för alla och att det finns listningstak på vårdcentralerna.

Det är möjligt att 1 500 skulle kunna vara ett första steg på vissa håll. Man skulle kunna använda sig av vakanta listor där man inledningsvis tar in hyrläkare för att klara detta, och man kanske till en början också behöver ta hjälp av andra specialistläkare för att se till att alla har en fast läkare. Då kommer man ändå igång med det här på allvar och kan börja jobba mot målsättningen om 1 100.

För att klara kompetensförsörjningen behöver vi utbilda fler ST-läkare i allmänmedicin. En sådan statlig satsning behövs. Vi behöver en statlig styrning som innebär att staten får peka ut hur många ST-platser varje region ska tillhandahålla. Ett förslag som Kristdemokraterna driver är också att man som specialistläkare ska kunna utbilda sig till allmänläkare och behålla sin specialistlön.

Detta är några exempel, men vi behöver göra väldigt mycket för att kunna komma i mål på det här området.

Anf. 31 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)
replik:

Fru talman! Jag delar ambitionen om 1 100 listade patienter per läkare, men det viktigaste är ju att patienterna upplever att de har en fast läkarkontakt, det vill säga det motsatta förhållandet. En förutsättning för detta är förstås att läkarna inte har alldeles för många listade patienter.

Jag blir lite orolig när ledamoten talar om att ta in fler hyrläkare för att lösa den här formen av bemanningsproblem. Det är klart att vi behöver strukturer som gör att man verkligen söker sig till tjänster även i våra gles- och landsbygder.

Från Centerpartiets sida har vi lyft fram ett antal förslag, bland annat om att täcka upp med fler läkarledda små sjukvårdsenheter vid sidan av vårdcentralerna. Detta skulle både kunna vara ett incitament för läkare att bygga upp sin egen praktik och göra det mer tillgängligt för patienterna.

Vi har också lyft fram behovet av ekonomiska incitament. Det kan till exempel handla om att avskryva studieskulder. Man kan också använda sig av flyttbidrag för tjänster i de glesare delarna av landet.

Jag tror att ledamoten och jag är överens om att utbildningen behöver nå ut på ett annat sätt, inte minst med bastjänstgöring och specialiseringstjänstgöring i hela landet samt möjlighet till praktik. Det behövs ett större nationellt ansvar på just det området.

Det blir dock lite motsägelsefullt när vi samtidigt står i en situation där regeringen driver en utvisningspolitik som innebär att eftertraktad vårdpersonal i Sverige tvingas lämna sina tjänster och att läkare säger att Sverige inte längre är lika attraktivt att söka sig till; det sistnämnda stod senast i går på DN Debatt.

Den finns en hemläxa för regeringen att göra när det gäller kompetensförsörjningen i våra gles- och landsbygder.

Anf. 32 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Låt mig vara tydlig: Vår ambition är naturligtvis att det ska vara 1 100 patienter per allmänläkare. Ingenting annat är vårt slutmål. Samtidigt får man vara realistisk och se att det kan behöva finnas vissa övergångslösningar. Jag tror att det är bättre att man har vissa övergångslösningar och kommer vidare framåt med de här ambitionerna än att man låter svårigheterna få allting att stanna av. Det var därför jag nämnde hyrläkare som en tillfällig övergångslösning. Det är ju inte bara Kristdemokraterna som har övervägt detta, utan också till exempel Distriktsläkarföreningen förordar den modellen.

Precis som ledamoten sa är det jätteviktigt att utbildningsplatserna sprids på ett smart sätt över landet så att sannolikheten för att man väljer att stanna kvar och jobba i regionen ökar.

Avslutningsvis vill jag instämma i något som ledamoten sa. Det duger ju inte att regionerna själva säger att sex av tio patienter, eller vad det nu kan vara, har en fast läkare om patienterna själva upplever att det endast är tre av tio som har en fast läkare. Vi menar att det skulle behövas ett nationellt listningssystem för att göra människor medvetna om detta. Dagens beslut handlar om att skärpa informationskraven på regionerna – de ska tala om för människor vem som är deras fasta läkare. Detta är ett sätt att öka människors kännedom om vem som är deras fasta läkare, men det sätter också press på regionerna. Om alla vet vem som är deras fasta läkare skapas det förväntningar. Då gäller det att organisera sjukvården så att vi kommer framåt i frågan om fast läkare.

(forts. § 11)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 10 Statsministerns frågestund

Regeringens ekonomiska politik

Anf. 33 MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Att först lova, sedan inte leverera och till sist skylla ifrån sig är en ramsa som vi alltför ofta hör från Ulf Kristersson. Det låter inte så bra.

Inför förra valet lovade Ulf Kristersson att få ordning på svensk ekonomi, men i stället har han tappat kontrollen. Sverigedemokraterna och Moderaterna har gjort slut på svenska folkets pengar. Vanliga hårt arbetande familjer undrar vad de har fått för det.

Moderaterna och Sverigedemokraterna har misslyckats med tillväxten. De har misslyckats med jobben. De har skuldsatt varenda svensk för att sänka skatten för sig själva och andra bland de allra rikaste. Sjuksköterskor, poliser och busschaufförer kommer i decennier att behöva betala ränta och amorteringar på Ulf Kristerssons politik.

Det minsta man kan begära nu, herr talman, är att regeringen slutar med den destruktiva politiken. Redan nu har man gjort slut på pengarna – inte bara för i år, inte för nästa år och inte för nästnasta år utan för hela nästa mandatperiod, precis som man faktiskt gjorde förra gången Ulf Kristersson satt i regeringen och jag fick ta över och städa upp.

Det minsta vi kan begära nu är att Moderaterna inser allvaret och redan här och nu lovar att man inte har några ofinansierade reformer i årets vårändringsbudget. Jag tror att det vore ett välkommet besked för svenska folket.

Anf. 34 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Så talar finansministern i den regering som inte ens lyckades få igenom sina egna budgetar. Kom inte och läxa upp mig om ekonomisk politik, Magdalena Andersson! Om man inte får igenom sin egen budget har man ingen ekonomisk politik över huvud taget. Tänk om vi inte hade haft det under de tuffa år som vi nu snart lägger bakom oss.

Min andra reflektion är att Socialdemokraterna fortsätter att tala illa om Sverige. Det är ett parti som lämnade efter sig 10 procents inflation. Nu är den 2 procent. Det är ett parti som lämnade efter sig en tid med tredubblade bolåneräntor. Nu har de halverats. Det är ett parti som lämnade efter sig ett Sverige som låg i EU:s bottenliga i fråga om tillväxt. Nu har vi en av toppositionerna i prognoserna. Ni talar illa om de saker som går bra i Sverige. Gör inte det! Det skadar Sverige och svenska intressen.

Vi kan gå in mer i detalj på er oro för slöseri, och då vill jag bara ställa frågan: Vilka saker är det ni vill upphöra med? Är det försvarsupprustningen som ni inte längre vill stå fast vid? Är det Ukrainastödet som ni tycker kostar för mycket pengar? Är det rättsväsendet som inte längre ska rustas upp? Eller är det möjligen så att ni lovar att höja skatten rejält, nu när vi har en uppgång och lämnar lågkonjunkturen bakom oss,

för att bryta denna uppgång ordentligt – är det vad ni lovar? Tala då i klartext i stället!

Ni har gjort en massa överenskommelser med oss som vi uppskattar. Vi har enighet om försvarsupprustningen, och vi har enighet om att låna pengar till försvaret för att inte behöva höja skatten nu för att finansiera en dramatisk upprustning av försvaret. Allt detta har ni varit med på.

Ni har några få miljarder mindre i er budget än vi. Vad är det ni har ångrat er om? Tala klartext!
(Applåder)

Anf. 35 MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Tala gärna klartext, Ulf Kristersson! Hur många fler arbetslösa har det blivit under din tid som statsminister? Hur stort har budgetunderskottet blivit under din tid som statsminister? Hur många fler konkurser har det blivit? Hur många fler entreprenörer med drömmar och vilja har fått lägga ned sitt företag under din tid som statsminister? Hur många fler barnfamiljer har vräcks på grund av din ekonomiska politik? Hur många fler familjer har hamnat hos Kronofogden?

Ulf Kristersson är oerhört stolt och nöjd. Det är inte svenska folket. Det är dags för en ny regering.
(Applåder)

Anf. 36 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Ja, jag är stolt över att Sverige är ett land där vi har så god ordning på vår ekonomi att vi har råd att göra den största upprustningen i modern historia och där åtta partier till och med kan komma överens om hur det ska gå till. Detta är jag stolt över – det är få länder som klarar det.

Jag är stolt över att Sverige ligger i toppen bland de länder som stöttar Ukraina för deras skull och för vår skull. Och jag är stolt över att vi nu har givit helt vanliga barnfamiljer 5 000 kronor mer i månaden att leva på jämfört med när vi tog över 2022. Men lika mycket som jag är stolt är jag bekymrad över att vi har ett antal stora problem som vi fortfarande måste lösa. Vi har halverat det dödliga våldet i gängkriminaliteten. Det är jättebra, men hälften är kvar.

Socialdemokraterna säger nu att vi ska byta riktning, herr talman. Det vore spännande att få veta vilken riktning. Är det Vänsterpartiets riktning? Är det Miljöpartiets riktning? Byt riktning, säger man, men jag säger: Håll kursen!
(Applåder)

Vandel och kvinnlig könsstympning

Anf. 37 LINDA LINDBERG (SD):

Herr talman! Nu ska jag ta upp en ömmande fråga, där det säkert inte hade sett likadant ut i samhället om inte Socialdemokraterna hade varit så rädda för att bli kallade främlingsfientliga eller fientliga på något sätt.

I måndags rapporterades att Västerås stad, genom frågor vid elevhälsans hälsobesök, hade identifierat 87 flickor som själva uppgett att de blivit könsstympade.

Det är ett larm om ett systematiskt grovt våld mot flickors kroppar som sker även här i Sverige. Det är inte bara en tragedi för varje enskild flicka, herr talman, utan det är ett misslyckande för vår nation.

Den som utsätter ett barn för könsstympning begår ett av de absolut grövsta brott som finns. Den som möjliggör, organiserar eller medverkar till det ska straffas hårt. Kvinnlig könsstympning är ett av de största och grövsta övergrepp som kan begås mot ett barn. Det är ett ingrepp vars enda syfte är att kontrollera flickors kroppar och begränsa deras frihet. Det saknar medicinsk grund, det saknar moraliskt försvar och det saknar plats i varje samhälle som bygger på jämställdhet och individens okränkbara värde.

Herr talman! Könsstympning är som bekant förbjudet sedan 1982, alltså sedan över 40 år tillbaka. Men vad spelar en lagstiftning för roll när förekomsten inte konfronteras tillräckligt? Detta är en rättvis- och jämställdhetsfråga på riktigt. Trots lagstiftningen ser vi år efter år hur flickor lämnas med livslånga fysiska och psykiska skador. Samhällets respons på detta är svag. Det ska inte vara tur eller en enskild skolsköterskas mod som avgör om en flicka ska skyddas. Vi behöver tydligt markera mot detta.

Anser statsministern att stöd för könsstympning utgör sådan bristande vandel som ska leda till utvisning? Vilka andra konkreta åtgärder vill han vidta för att stoppa könsstympning här och nu?

Anf. 38 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag var på Fadimedagen, en söndag för några veckor sedan, och då pratade vi mycket om hedersbrott i allmänhet men också om den här specifika frågan. Precis som Linda Lindberg säger är det här olagligt sedan lång tid tillbaka. Det hör också till sakens natur att det ofta är svårt att upptäcka om inte flickorna själva berättar om detta. Det här är inget som föräldrar eller släktingar vill berätta om, för de vet att det är olagligt men gör det i alla fall.

Den undersökning som gjordes i Västerås där man uppdagade ett stort antal fall var därför oerhört värdefull. Såvitt jag förstår var undersökningen ganska enkel; man frågade helt enkelt. Då fick man klart för sig att flickorna var utsatta för den kanske grövsta formen av rent fysiska hedersrelaterade ingrepp. Jag instämmer helt i beskrivningen.

Några saker måste göras. Jag är övertygad om att vi gör rätt nu när vi kriminaliserar oskuldskontroller och kusinäktenskap. På alla sätt markerar vi att det nätverk av människor som samverkar för att hedersbrott ska begås – något som är unikt jämfört med mycket annan brottslighet – verkligen kommer att kriminaliseras.

Det kommer i sig dock inte att räcka. Jag tror att utvisningshotet ytterst är det mest potenta verktyget. Människor ska veta att om de medverkar till dessa explicita brott eller genom ett agerande, som absolut kan kopplas till vandel, som uppmuntrar till något som i grund och botten är brottsligt och hederskränkande ska de kunna utvisas ur landet. Jag tror att det ytterst är ett

av få verktyg som skulle kunna bita på de människor som vet vad de gör, som vet att det här är olagligt men som gör det i alla fall.

Jag tycker att det nu finns en sund uppmärksamhet på allt detta. Det finns en väldigt stark konsensuskultur i Sverige om att det här är vidrigt och ska stoppas.

Anf. 39 LINDA LINDBERG (SD):

Herr talman! Tack, statsministern, för ett väldigt gott svar på en problematisk och svår fråga! Den är väldigt svår att upptäcka, men i de fall där detta upptäckts har det också funnits en viss rädsla för att konfrontera. Det bör vi också komma åt. Vi behöver öka informationsflödet så att människor förstår att det här är genuint olagligt.

För mig och Sverigedemokraterna är det helt förkastligt att detta fortfarande pågår i Sverige och att det dyker upp nya tjejer med den här problematiken. Det finns som sagt inte en enda uppsida av det här, utan det handlar om mannens cyniska grepp på kvinnligheten och kvinnans frihet. Det är skönt att vi alltså är överens om att den som saknar svenskt medborgarskap inte ska ha en framtid i Sverige. Det här får absolut inte vara en norm i vissa delar av Sverige eller någonting som vi blundar för.

Jag uppfattar att statsministern är beredd att vidta sådana åtgärder som gör att inte en enda kotte framöver kommer att våga tänka tanken att sanktionera eller utföra könsstympning här i Sverige.

Anf. 40 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Nej, inget annat kan vara målsättningen i detta. Jag håller helt med.

Får jag bara göra en liten utvikning? För många år sedan var jag socialborgarråd i Stockholm och hade ansvar för all socialtjänst i Stockholm. Då hörde jag av erfarna socialsekreterare att det fanns problem som vi över huvud taget inte pratade om och som kallades för hedersproblem. Begreppet är förstås lite absurt, för det är allt annat än hedrande.

De beskrev ganska detaljerat sådant som inte alls fanns i verktygslådan. Jag tog då initiativ till landets första, såvitt jag vet, riktiga kartläggning av hur omfattande problemet var och hur många barn och ungdomar som utsattes för olagliga hedersrelaterade livs begränsningar. I extremfallen handlade det om könsstympning, och i många fall handlade det om mindre extrema men likväl olagliga begränsningar. Det var en förbluffande stor grupp.

Då ansågs det vara rasism att prata om detta. I dag skulle hela Sverige erkänna att problemet finns. Det är trots allt ett litet steg i rätt riktning.

Elpriserna

Anf. 41 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Priset på el har i dag varit uppåt 5 kronor per kilowattimme. I flera veckor har vi haft mycket höga elpriser. Många har behövt betala 12 000–14 000 kronor för en elräkning.

För ett antal år sedan hade vi en jättedebatt, initierad av Vänsterpartiet, som handlade om den elprissmitta som kommer utifrån när man bygger exportkablarna och exporterar mycket el. Risken är nämligen att det kommer in priser från Tyskland, Polen och kontinenten. Debatten ledde till att Ulf Kristerssons regering faktiskt beslutade att kabeln söderut, Hansa Powerbridge, inte skulle byggas. Det står dessutom väldigt tydligt i Tidöavtalet att ”utbyggnaden av exportrande elkablar, exempelvis Hansa Powerbridge, bör pausas till dess att prisdifferenserna mellan prisområdena minskat betydligt”.

Men till min förvåning har regeringen närmast i smyg gett tillstånd för och byggt en ny kabel mellan norra Sverige och Finland. Vi ser nu att det leder till att priserna skenar även i de norra delarna av Sverige.

Vi har aldrig haft en regering och ett stödparti som visat sådan likgiltighet inför familjers och företags lidanden under regeringens elprishaveri. Min fråga till statsministern blir därför: Lärde sig regeringen och Sverigedemokraterna ingenting av anledningen till att vi sa nej till Hansa Powerbridge? Vi ville ju få kontroll över elprissmittan, eftersom det här påverkar de svenska priserna oerhört mycket.

Vi producerar mycket el. Men när elbolagen bestämmer sig för att exportera el för att tjäna pengar kommer mycket höga priser utifrån in till Sverige. Har inte statsministern lärt sig något av nejet till Hansa Powerbridge?

Anf. 42 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Till att börja med är det precis så som sägs. Vi har höga elpriser, och väldigt många familjer plågas hårt av höga elpriser liksom för den delen också många företag gör.

Det här var ett centralt ämne på det extra EU-toppmöte som hölls förra veckan. Många länder är precis som vi bekymrade över läget. Det är en klen tröst för Sverige att vi ligger i den bästa delen av den europeiska ligan när det gäller elpriser. Andra har det ännu värre, men det hjälper av naturliga skäl inte svenska elkonsumenterna.

Vi kan inte styra över vädret. Vi har en riktigt kall vinter, och det blåser väldigt lite. Det är i sig ett problem som är inbyggt i det svenska energisystemet just nu genom att vi har alltför mycket vindkraft. Däremot kan vi bygga ett hållbart elsystem.

Det är ingen slump att det var i södra Sverige detta slog igenom första gången, eftersom vi lagt ned halva kärnkraftsproduktionen i södra Sverige. Det vet alla. Frågan är inte minst skåningarna! Det är ju så det är. Det hjälper heller inte att ha väldigt mycket installerad vindkraft när det inte blåser. Det vet också alla, även om en del över huvud taget inte verkar ha dragit någon lärdom av det.

Av detta skäl lägger vi om energipolitiken. Det hade varit bra om även Vänsterpartiet hade dragit riktiga slutsatser av detta, i stället för att tro att vi plötsligt kan avskärma hela Sverige från resten av Europa.

Det stora problemet är att det finns för lite stabil elproduktion i Sverige men också i andra länder. Ta Tyskland som exempel! Det är ett imponerande land på många sätt, men tysk energipolitik ska vi inte ha i Sverige. Där lägger man ned kärnkraften. Man har byggt mycket vindkraft men har för liten stabilitet och exporterar sina höga priser till södra Sverige. Det här är ett internationellt problem, men det kräver nationella beslut. Nu fattar vi dessa beslut.

Vi har planerat för ett elstöd. Det finns med i vår budget och är mycket tydligt och klart. Om det under en längre tid är högt – över 1,50 i snitt över en månad – kommer det att träda i kraft. Vi har inte ändrat oss på den punkten. Vi kommer att införa det när det behövs.

Anf. 43 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! I Tidöavtalet har man erkänt att de höga priserna beror på att vi tvingas exportera när vi bygger nya kablar, och därför avstod regeringen från att bygga Hansa Powerbridge. Men trots detta byggde man en kabel till Finland. Nu drivs priserna upp på grund av det. Det är mycket enkelt. Det står i avtalet. Men statsministern vill inte svara på detta.

Ett pris på 1,5 kronor per kilowattimme är alldeles för högt. Det innebär astronomiska räkningar. Elpristaket behöver sänkas. Vi föreslog i höstas att det skulle halveras. Vi insåg redan då att 1,5 är alldeles för högt.

Vi föreslår alltså ett halverat elpristak och att det används retroaktivt, så att man även för januari-räkningen ska få ett stöd av staten.

Tycker inte statsministern att det är dags att regeringen och Sverigedemokraterna erkänner sitt misstag och inför vårt elpristak, även retroaktivt, och betalar ut stöd för att täcka upp för elprishaveriet?

Anf. 44 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Man kan självklart diskutera exakt när ett pristak eller ett stödssystem ska träda i kraft. Jag försätter att Vänsterpartiet har budgeterat för mycket högre kostnader eftersom man nu plötsligt vill lova detta. Jag noterar att Socialdemokraterna, som också klagar, inte själva har tagit höjd för en enda extra krona i sammanhanget. Det är lätt att vara i opposition och slippa ta ansvar.

Men den stora frågan är vilken långsiktig slutsats man drar av detta. Det stora problemet är inte att länder samarbetar om energi. Det stora problemet är att det finns för lite fast, planerbar och pålitlig elproduktion i Sverige och i andra länder. Det är det stora problemet. Man kan inte gå runt detta och låtsas som att man bara kan klippa kablarna och låta bli att producera el. Då får vi alla elda i kakelugnen i stället. Det funkar inte.

Vi bygger nu ny kärnkraft. Ni är som vanligt emot det, för ni har inte lärt er någon läxa av historien. Det har vi.

(Applåder)

Utvisningar och lönegolv

Anf. 45 ELISABETH THAND

RINGQVIST (C):

Herr talman! Människor som arbetar, betalar skatt och gör rätt för sig tvingas nu lämna Sverige trots kollektivavtalsenliga löner. Från den 1 juni höjs lönegolvet ytterligare och landar på 33 390 kronor. Det betyder att man måste tjäna mer än de flesta faktiskt gör i stora delar av landet.

Detta slår inte bara mot människor som gör allt rätt. Det slår mot företag som skriker efter kompetens och mot välfärden, som på många håll i landet bärs upp av människor med arbetstillstånd. I Jämtland, i Örebro och på Gotland är medianlönerna dessutom mycket lägre än genomsnittet i Sverige.

Det regeringen gör är att från ett skrivbord i Stockholm sortera bort kompetens som är helt avgörande för att vardagen ska fungera runt om i landet. Det kan handla om en undersköterska i Jämtland, en mekaniker i Örebro eller en kock på Gotland. Deras löner följer kollektivavtalen och är helt rimliga på den lokala arbetsmarknaden.

I praktiken säger regeringen till stora delar av Sverige: Ni får klara er utan denna kompetens, som ni behöver, och själva lösa frågan hur äldreomsorgen ska fungera, hur industrin ska växa och hur restauranger, hotell och småföretag ska hitta personal. Det är uppenbart att man i jakten på snabba utvisningar inte har gjort någon vidare analys av vilka effekter det får.

Detta är dock inte unikt. Det är ett mönster: först spårbytesutvisningar, sedan barn- och tonårsutvisningar och nu ett lönegolv som gör att det blir riktigt svårt i många kommuner. Allt har samma gemensamma nämnare, nämligen: Regeringen har inte tänkt hela vägen.

Jag undrar: Hur menar statsministern att mindre kommuner och företag ska hitta folk som kan jobba här och nu, när regeringen aktivt kastar ut människor som har ett jobb?

Anf. 46 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Man måste se det här i ett sammanhang. Sverige tog emot 320 000 asylinvandrare under åtta år. Nästan alla, utom Centern, inser att det inte var hållbart. Det fungerade inte. Det har lett till enorma segregationsproblem, stora problem med utanförskap och extrem arbetslöshet. En del av den organiserade kriminaliteten har också med detta att göra, för den delen.

Det handlar om riktigt stora problem på grund av en helt ogenomtänkt invandringspolitik under många år. Den lägger vi nu om. Vi upplever ett mycket brett stöd för den omläggningen, men inte av Centerpartiet. Jag kan leva med det.

Arbetskraftsinvandringen hade snarlika problem. Vi hade arbetskraftsinvandring från tredjeländ, som det heter. Det är länder utanför Europa – kom ihåg det – och lönekravet låg på 13 000 kronor i månaden. Polisen varnade gång på gång för missbruk och

utnyttjande och för risken att personer dras in i kriminalitet eller själva blir kriminella. De sa att det är ett ohållbart system: Människor kommer hit, låtsas vara asylsökande, får nej på sin asylansökan, vill byta spår, blir arbetskraftsinvandrare och hamnar i utanförskap.

Detta system lägger vi nu om. Man ska komma ihåg att det alltså är människor som kommer från länder utanför Europa. De allra flesta som kommer från länder utanför Europa – vi tar bort forskare och många andra som ligger långt över de lönekraven – har några gemensamma egenskaper: De talar inte svenska, för det gör de flesta inte utanför Europa. De har ofta låg utbildning och ingen erfarenhet av svensk arbetsmarknad.

Vi har redan tiotusentals personer i Sverige med de egenskaperna, som bor här lagligt men aldrig har kommit in på arbetsmarknaden. De talar dålig svenska men skulle kunna lära sig svenska. De har liten erfarenhet av arbetsmarknaden men skulle kunna få det.

Varför ska vi be människor att komma från andra sidan jordklotet för att vara diskare på svenska restauranger när det finns tiotusentals personer i landet som skulle kunna ta de jobben?

Jag tror att ni gnäller om någonting helt annat: Ni vill gå tillbaka till den gamla invandringspolitiken. Det tänker inte vi göra.
(Applåder)

Anf. 47 ELISABETH THAND
RINGQVIST (C):

Herr talman! Tack, statsministern, för tydligheten! Det är ju inte så att Centerpartiet vill öppna dammluckor i migrationspolitiken. Vi står bakom en stram migrationspolitik, men ”stram” får inte betyda ”tanklös”.

Jag förstår att Moderaterna rycker på axlarna åt en del medmänsklighet, men jag förstår inte att de rycker på axlarna när det handlar om tillväxt. Tillväxt har ju alltid varit centralt i Moderaternas politik.

Ni ser att företag inte kan rekrytera här och nu. Ni ser att välfärden ute i landet saknar personal här och nu. Ni ser att människor som jobbar och betalar skatt sorteras bort här och nu. Detta är inte en obetydlig bieffekt – det är ett politiskt val. Statsministern kan kalla det ordning och reda, men jag kallar det för ett ledarskapsproblem. Ett land som så förtvivlat behöver tillväxt just nu kan inte välja bort människor som är här och jobbar redan nu.

Jag undrar: Vad tänker statsministern göra åt de företag som nu ser sin arbetskraft försvinna eftersom deras löner anses vara för låga i och med de nya reglerna?
(Applåder)

Anf. 48 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att den stora grupp som har kommit hit och levt på extremt låga löner och som vi inte längre kommer att acceptera som arbetskraftsinvandrare inte alls har jobbat i den offentliga välfärden utan i helt andra sektorer. Det har gjorts

undersökningar om detta. Det är till exempel väldigt få som har jobbat som sjuksköterskor.

Jag tycker att Centerpartiet missar själva grundpoängen. Ordning och reda betyder att människor i Sverige borde leva på arbetsinkomster och inte på bidrag. De bör förvänta sig att behöva flytta dit där de jobben finns och lära sig svenska, i stället för att vi ska ha ett konstigt system där vi ber människor att komma från Asien och Afrika, oftast helt utan de kvalifikationer vi mest efterfrågar i Sverige, för att ta jobb som andra som redan är här skulle kunna få.

En viktigare insats vore att locka fler högkvalificerade arbetskraftsinvandrare till Sverige – fler dataingenjörer, fler människor som kan naturvetenskap och fler människor som kan det som vi allra mest behöver. Det skulle vara bra för Sverige.

(Applåder)

Stopp för tonårsutvisningar

Anf. 49 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! För några veckor sedan träffade jag Jomana, 18 år, här i riksdagen tillsammans med flera riksdagskollegor. Jomana berättade att hon precis hade beställt sin studentmössa när brevet kom från Migrationsverket. Efter att ha levt 14 år i Sverige hade hon fyra veckor på sig att packa ihop hela sitt liv. 18 år gammal förlorade hon rätten att leva med sin familj, gå klart sin gymnasieutbildning och drömma om att bli socionom i Sverige och bidra till ett starkare samhälle.

Jomanas vänner, lärare, rektorer och andra medborgare runt om i hela landet har sagt ifrån, precis som de har gjort när det gäller Ayla från Sigtuna, som ska utvisas ensam, utan sin familj, till Iran. Vi har läst om Batis, som fick sitt svenska körkort samma dag som beskedet kom: Du är inte längre välkommen.

De här ungdomarna förlorar rätten till sin framtid, till sitt liv och till Sverige, som nu är deras hemland – för att de har fyllt 18 år. Regeringen har tagit bort den möjlighet som fanns för etablerade människor, som haft uppehållstillstånd och som har en stark koppling till Sverige, att fortsätta bygga sina liv.

Många partier har sagt: Det måste bli ett stopp. Och en minsta gemensam nämnare för oss alla vore att nu lagstifta om ett moratorium som stoppar de här utvisningarna tills det finns en lösning på plats.

Anf. 50 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag tar de här frågorna på mycket stort allvar. Jag tar hela invandringspolitiken på stort allvar. Det handlar alltså om att lägga om invandringspolitiken – från den som Miljöpartiet ville ha och fortfarande verkar vilja ha till en som är stram och långsiktigt hållbar.

Det här är ingen liten sak. Det är därför vi nu täpper till de regler som inte någon gång har fungerat. Spårbytet var en katastrof. Det lockade människor med mycket små asylskäl att söka sig till Sverige. De fick avslag, stannade kvar och sökte sedan lågbetalda jobb i Sverige. Anhöriginvandringen – kanske världens

generösaste – lockade människor att komma till Sverige och att ta med stora familjer, med ett stort utanförskap som konsekvens.

Nästän alla svenskar har dragit slutsatsen att den migrationspolitik som ni ville ha var ohållbar. Därför lägger vi om den. 320 000 asylinvandrare på åtta år var i hög grad Miljöpartiets recept. Det var inte hållbart.

Allt detta lägger vi nu om.

En del av de här besluten fattades dessutom under er tid. En av lagarna det handlar om är från 2016. Ni var med och stiftade den lagen. Den bekräftades 2021. Det här är inget nytt. Vi har ärvt problemen från er. Ni har velat skjuta dem framåt hela tiden, med nya undantag och nya amnestier.

Någon gång måste Sverige få ett hållbart system. Allt detta tycker jag att vi ska stå fast vid. Lägg inte om kursen nu! Backa inte tillbaka till den gamla invandringspolitiken och skapa mer av de problem vi fick under er tid!

Med det sagt ska man vara mycket observant på enskilda fall. Nu tror jag att Annika Hirvonen vet att jag, till skillnad från henne, inte kan gå in på enskilda fall och försöka döma av dem. Så fungerar det inte. Det vore ministerstyre. Därför kommer jag att låta bli att göra det. Men vi tittar mycket noga på: Finns det saker som har blivit fel, framför allt när det gäller de 18-åringar som i formell mening är vuxna och behöver egna skyddsskäl men som i praktiken lever med sina familjer? Det finns en utredning, och vi tittar noga på den frågan.

Anf. 51 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! Klockan tickar för de här ungdomarna. Det handlar om svenska föräldrars adoptivbarn och bonusungar. Det handlar om arbetskraftsinvandrades barn. Det handlar om flyktingars barn, som har kommit hit i mycket låg ålder. Vi måste nu ta vårt politiska ansvar, vi från alla partier som säger: Nej, det här är inte rätt. Vi ska sluta utvisa tonåringar.

Då kan vi inte vänta på en lösning som ska komma 2027. Vi måste agera nu. Låt oss därför tillsammans lagstifta om ett moratorium, ett tillfälligt stopp för tonårsutvisningar, så att vi sedan kan se till att få på plats en ny ventil. Ni kanske inte vill ha den som vi införde 2021, men det behövs något som stoppar de orimliga tonårsutvisningarna. Folk känner sig lurade. Ingen brottslighet blir bättre av att utvisa välintegrerade ungdomar. Ingen integration förstärks av att skicka barn från deras svenska familjer.
(Applåder)

Anf. 52 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Som jag sa tittar vi noga på den utredning om anhöriginvandring där man bland annat har studerat precis den här frågan, tillsammans med andra skärpningar av anhöriginvandringen till Sverige. Vi tittar noga på detta.

Det finns något som ändå gör mig lite undrande. De här enskilda fallen är ibland – nu talar jag generellt, herr talman – rätt bedrägliga. Tittar man i detalj på dem

visar det sig ganska ofta att det är människor som har fått avslag på en asylansökan, som har ett beslut om att lämna landet och som har vägrat lämna landet. Det är ett exempel, som finns rätt ofta.

Att bara titta på enskilda fall så som de beskrivs i medierna är alltså ibland lite bedrägligt. Det är också därför vi har domstolar som tittar på fallen och fattar beslut om dem – inte politiker i vare sig Miljöpartiet eller regeringen.

Allra sist, herr talman, noterar jag att det är ni som alltid har velat se undantag och amnestier och som har röstat emot alla skärpningar av invandringspolitiken som mest av alla också tar upp de i och för sig viktiga frågorna om huruvida någonting har blivit fel. Jag misstror i grunden era bevekelsegrunder. Ni gillar inte en stram invandringspolitik, helt enkelt.

(Applåder)

Åtgärder mot pedofiler

Anf. 53 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! De senaste veckorna har vi påmint om hur fruktansvärda människor kan vara och hur otillräckligt vårt skydd mot dem är. *Uppdrag granskning* har bland annat kunnat följa polisens arbete mot stora pedofilnätverk. Jag tycker att det här är svårt att ta in, för det handlar om till synes vanliga människor, till och med föräldrar, som planerar övergrepp mot väldigt små barn.

Tack och lov har regeringen redan påbörjat ett viktigt arbete här. Jag ser fram emot att om en månad rösta igenom den nya lagen om säkerhetsförvaring. Men när vi ser hur nätverken organiserar sig och jobbar i digitala miljöer växer ändå frågan: Finns det mer vi kan göra? Jag undrar om statsministern ser vad vi kan göra mer för att stoppa pedofilerna.

Anf. 54 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag tror att alla som har sett hela eller delar av den serie som kom i går är otroligt tagna av det de har sett. Det är verkligen svårt att ta in. Alla har vi vetat att sådant här finns. Men det är svårt att ta in omfattningen och att det är till synes helt vanliga människor som sysslar med det vidrigaste man kan tänka sig.

Det är många saker. Några saker som vi gör nu kommer nog att ha betydelse. Detta med säkerhetsförvaring är ett sätt att säga att människor som har hög risk för återfall i allvarlig brottslighet inte ska släppas ut. Flera har kanske tänkt på Nytorgsmannen som ett exempel snarare än på detta, men det är precis samma sak när det gäller människor som fortsätter att begå grova brott mot barn. Det är precis i sådana situationer man ska kunna överväga säkerhetsförvaring.

Man kan göra fler saker, tror jag. Vi kommer att se över vad som är förtal och vad som inte är förtal. Att ha rätt att varna om faktiska problem borde vara ett exempel.

Småföretagarnas förutsättningar

Anf. 55 CAMILLA BRODIN (KD):

Herr talman! Svenska småföretag utgör ungefär 90 procent av alla bolag i landet. Det är i dessa företag som den svenska tillväxten till stor del sker. Det är här de flesta arbetstillfällena skapas. Och de skatteinbetalningar som görs utgör grunden för och finansierar vår gemensamma välfärd.

Samtidigt är det ganska många småföretag som möter onödiga hinder. Nu har vi kristdemokrater gjort ett gediget arbete med en småföretagarrapport. Jag ska ge några konkreta förslag som finns i den för att riva många av dessa hinder. Det handlar om att permanenta de sänkta arbetsgivaravgifterna för unga, att höja gränsen för revisionsplikten, att göra det obligatoriskt att erbjuda entreprenörskap i kursutbudet och att minska regelbördan med en princip – en regel in, två regler ut – kopplat till administrativa kostnader.

Hur ser statsministern på småföretagarnas roll i Sverige, och vad gör regeringen samlat för att deras förutsättningar ska kunna förbättras?

Anf. 56 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag tror att få har missat att den här regeringen har varit otroligt upptagen av att få ordning på grundläggande saker. Det handlar om den grova kriminaliteten, energipolitiken, invandringen, den höga inflationen – alla de helt grundläggande sakerna. Det var också därför vi på ett möte hemma hos mig i Strängnäs sa: Under nästa mandatperiod är tillväxtreformer en av de saker som står i centrum.

Att bara få ordning på Sverige är nödvändigt men långt ifrån tillräckligt. Sverige ska vara ett dynamiskt växande samhälle. Jag delar helt uppfattningen att småföretag är en grundbult i allt detta. Arbetsgivaravgifterna är en bra början, och jag tror också att den sänkta matmomsen kommer att ha viss betydelse. Jag tror dock att vi behöver göra mycket mer.

Tillståndsproucesser står nästan alltid högst på önskelistan när jag träffar småföretagare. Allt är för krångligt och tar för lång tid. Det gäller också att ha rätt kompetens på rätt ställe. Man får ansökningar från människor som egentligen inte vill ha jobben, eftersom de föredrar att leva på bidrag. Alla de sakerna är riktigt viktiga reformer för nästa mandatperiod.

Rådet för kvinnofrid

Anf. 57 LINA NORDQUIST (L):

Herr talman! Min fråga till statsministern rör våld mot kvinnor och ytterst femicid, alltså när kvinnor mördas för att de är kvinnor. Vi måste ha en nollvision för detta dödliga våld och förstås ett barnrättsperspektiv.

Jag vet att Rådet för kvinnofrid har inrättats av Liberalerna och övriga regeringen. Jag vet också att statsministern leder detta råd, att ni redan har haft ett möte om vansinnesdåd och att ytterligare två möten planeras under våren.

Jag har en fråga till statsministern. Detta får inte bli någon trädgårdstidning. De här kvinnorna och deras barn har inte råd med några vackra bilder, när hela deras liv vissnar och går sönder. Kommer regeringens arbete verkligen att rädda kvinnoliv och göra skillnad för de kvinnor som i dag utsätts?

Anf. 58 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Ja, detta är min absoluta åsikt och verkliga ambition.

Att skapa ett råd kan låta lite svenskt, men vi har skapat ett råd med alla de ministrar och myndigheter som bär ansvar för olika aspekter – från socialtjänst till justitiefrågor, jämställdhet och hedersproblematik – för att se om vi har de lagar som behövs och om vi använder alla de lagar och metoder som faktiskt finns. Det var hela ambitionen när vi samlades.

Det första mötet kretsade kring vansinnesdåd. Vi har sett flera sådana ganska nyligen. Nästa möte kommer att kretsa kring våld i nära relation, vilket kanske är den enskilt allvarligaste formen av dödligt våld mot kvinnor, det tredje kring hedersvåld och det fjärde kring grova sexualbrott.

Vi har alltså ett helhetsgrepp om detta. Redan nu har vi tagit fram två förslag, tycker jag: att förbättra farlighetsbedömningarna inom psykiatrin och att granska hur dessa görs i dag för att få bättre enhetlighet så att farliga människor inte bara släpps ut vind för våg.

Finansieringen av förslag i vårändringsbudgeten

Anf. 59 GUSTAF LANTZ (S):

Herr talman! Jag förstår varför statsministern har tagit sig fram i det politiska livet. Han har en ganska härlig bostadsrättsföreningsordförande-aura som inger visst förtroende. Ingen bostadsrättsföreningsordförande skulle dock komma undan med att låna på det sätt som den här regeringen har gjort.

Magdalena Andersson ställde en tydlig och enkel fråga: Kommer vi fortsatt att få se ofinansierade förslag i vårbudgeten? Och kom nu inte dragande med Ukraina och säg att det handlar om det, för den här regeringen har lånat till stora skattesänkningar för dem som tjänar mest.

Det har varit så genom åren att högerregeringar har lämnat stora underskott efter sig men väldigt lite av det som är beständigt: bra järnvägar, bra infrastruktur och sådant som bygger Sverige starkt på lång sikt.

Jag vill få svar på den fråga Magdalena Andersson ställde: Kommer vi att se mer av denna lånekarusell med ofinansierade förslag i vårbudgeten? (Applåder)

Anf. 60 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag ska suga lite på frågan om bostadsrättsföreningsordförande-auran och om det var beröm eller kritik – jag ska fundera på det! Alla har vi kanske olika erfarenheter av just bostadsrättsföreningsordförande-frågor.

Jag gav ett svar, och du kommer att få samma svar. Det ni kritiserar är alltså antingen de stora försvarsutgifterna för att nu bygga upp försvaret, det stora Ukrainastödet eller den massiva utbyggnaden av rättsväsendet – eller så lovar ni men vill inte medge stora skattehöjningar för helt vanliga arbetande svenskar i begynnelsen av en konjunkturuppgång. Vilket det än är vore allt detta omdömeslöst.

(Applåder)

Återkallande av brottslingars uppehållstillstånd

Anf. 61 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr talman! Sverige har i dag ett stort antal utländska medborgare som sitter i fängelse men som kommer att ha kvar sina uppehållstillstånd trots att de begått väldigt grova brott. Detta beror på att åklagare tenderar att inte framställa utvisningsyrkanden i domstol, och det gäller även de fall där utvisning är påkallat på grund av brottslighetens allvar.

En färdig utredning föreslår att Migrationsverket i stället för domstolen ska kunna återta uppehållstillstånd i efterhand om frågan inte har prövats i domstol. Det är alltså inte frågan om att överpröva domstolens beslut. Enligt departementet finns det inte heller några rättsliga eller praktiska hinder för att genomföra detta, men Moderaterna tvekar.

Utan att vara för kritisk – för jag tycker att statsministern har gett alldeles utmärkta svar på andra frågor här i dag – upplever jag ändå att det finns en skillnad i hur Moderaterna pratar om utvisning på grund av brott och vad man faktiskt är villig att genomföra i praktiken.

Varför finns denna tvekan kring just det här förslaget?

Anf. 62 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det här är förvisso inte en riksdagsfråga. Jag vet inte vilken tradition Ludvig Aspling är uppfostrad i, men jag är formad i en tradition då man under pågående diskussioner och förhandlingar sköter dessa mellan sig och inte här. Man kan göra olika.

Däremot är det i sak så att vi nu dramatiskt ökar antalet människor, som inte är svenska medborgare och som begår brott, som kommer att utvisas från Sverige. Det är rätt och det är rimligt, och jag tror att många trodde att det redan var så.

Vi tvingar också andra länder att ta emot sina egna medborgare, vilket de tidigare har vägrat göra. Dessutom ser vi över hela frågan om vilken anknytning till Sverige man har. Vi kommer till och med att titta på konventioner som gör det svårt att i dag utvisa grova brottslingar från Sverige. Vi gör alltså allt detta, och det tror jag att frågeställaren egentligen vet.

Utvisning av barn

Anf. 63 SAMUEL GONZALEZ

WESTLING (V):

Herr talman! De senaste veckorna har med anledning av den här regeringens politik präglats av barnens villkor. Vi vet att regeringen nu fokuserar på att man ska sätta barn – 13-åringar – i fängelse.

Vi vet också att regeringen splittrar familjer genom att man utvisar nyblivna 18-åringar, för man har helt enkelt bytt politik och tagit bort en ventil. Man drar sig inte ens för att skicka ut åtta månader gamla bebisar till totalitära islamistiska stater. Det är vad den här regeringen ägnar sig åt.

Moderaternas moraliska kompass svajar på ett sätt som gör att man drar sig till minnes apartheidregimens dagar, när Moderaterna hade svårt att ta ställning.

Sverige har en tradition av att ha statsministrar som är moraliska giganter: Olof Palme är en, och Carl Bildt kunde också göra sitt till när det behövdes. Statsministern framstår snarare som en moralisk pyssling.

Är det inte dags att skaffa sig en ryggrad och sätta stopp för det här eländet nu?

Anf. 64 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag vet inte hur meningsfullt det är att stå i riksdagens talarstol och kasta grova beskyllningar, förolämpningar och kränkande ord mot varandra. Vänsterpartister kanske gillar sådant. Jag tänker inte kontra med ledamotens ansvar för kommunismens brott i världshistorien.

Så där gör man inte i Sveriges riksdag. Här har vi en anständig ton mot varandra. Vi kan tycka olika, och vi kan diskutera det, men jag tänker inte svara på frågor som bara är till för att uttrycka missaktning och kränkning.

(Applåder)

Utvisning av vårdpersonal

Anf. 65 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Herr talman! Svensk sjukvård är i dag helt beroende av utlandsfödd personal. Var tredje läkare, var tredje undersköterska och varannan tandläkare är född utomlands. Utan dessa personer skulle svensk vård kollapsa.

Likväl ser vi nu dag för dag hur vårdpersonal och vårdstudenter utvisas ur landet och hur föräldrar lämnar landet när deras barn fått utvisningsbeslut. Detta är både orimligt och skamligt.

Statsministern har tidigare sagt så här till våra utlandsfödda svenskar: Vi ser er, uppskattar er och vill att ni och era barn ska lyckas i Sverige.

Tyvärr är sanningen den motsatta, för i Tidöpartiernas Sverige belönas ansträngning, integration och arbete med misstro, otacksamhet och utvisning.

Min fråga till statsministern är: Hur ser statsministern på att vårdpersonal nu tvingas lämna landet trots det stora behov vi har av dem inom svensk hälso- och sjukvård?

Anf. 66 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Först och främst menar jag verkligen det jag säger: Vi uppskattar väldigt mycket alla människor som har kommit till vårt land, bor här lagligt, anstränger sig varje dag och går till jobbet – till exempel i vården – och betalar skatt, försörjer sig själva och hjälper samhället på alla tänkbara sätt. Jag delar helt uppfattningen att svensk sjukvård skulle ha mycket, mycket svårare att klara sig utan alla dessa fantastiska medarbetare.

Med det sagt står jag för en ordnad, reglerad invandringspolitik som innebär att den som inte har rätt att vara i vårt land ska lämna vårt land – inte detta hoppok av ständiga amnestier, ständiga undantag och ständigt nya försök att låta människor som har fått avslag på sin ansökan ändå vara kvar. Så kan vi inte ha det. Jag vet att Centern är emot den nuvarande, stramare invandringspolitiken, men vi står fast vid den.

Jag tänker ändå säga att vi likväl tittar på om det finns vissa saker i lagstiftningen som inte har blivit som de borde. Därför ser vi över just den frågan. (Applåder)

Dialog om markanvändningen i Sápmi och övriga norra Sverige

Anf. 67 JAN RIISE (MP):

Herr talman! På senare tid har frågan om markanvändningen i Sápmi och norra Sverige – det är ju rätt ofta samma område – blivit alltmer aktuell. Vi har stora industriprojekt och infrastrukturprojekt, och vi har gruvor med stora markkrav. Antalet tänkbara konfliktytor ökar, och det gör även spänningarna, som jag menar bara kan minskas genom dialog.

Jag tänker att dialogen ska föras med de medel vi har, det vill säga i utredningar, kommittéer och samtal mellan samiska företrädare och grupper – inte minst Sametinget har öppnat för detta – och regering och riksdag, forskare, civilsamhälle och andra. Renmarks-kommittén har tyvärr lagts ned, men en ny sådan skulle också kunna vara något.

Min fråga till statsministern är hur regeringen avser att initiera och stödja en utveckling som premierar dialogen framöver.

Anf. 68 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Låt mig först säga att jag inte är expert på de här frågorna. Det ska ärligt sägas. Jag har därför inga detaljerade svar på detta, men jag delar självklart ambitionen att det ska ske i dialog under ordnade former och att helt legitima intressekonflikter måste dömas av med bra lagar som grund.

Min mer övergripande reflektion är att Sverige ibland har varit dåligt på att erkänna att det finns legitima intresseavvägningar. Ska man bygga ny energiproduktion, som är bra för landet, på en viss plats trots att den skapar lokala miljöproblem just där? Ska man exploatera gruvfyndigheter som ökar vårt oberoende trots att det påverkar dem som bor just där?

Det här är legitima intresseavvägningar, och jag vill mena att vi i dag är rätt bra på att döma av dem i konkreta termer. Den gamla regeringen lät dem ofta ligga år efter år, men vi dömer av dem. Det betyder inte att den som förlorar har fel, bara att man fick fel i just det konkreta fallet. De nordliga områdena måste också kunna hantera den sortens kloka, omdömesgilla intresseavvägningar.

Pengarna i grov organiserad brottslighet

Anf. 69 LUDVIG CEIMERTZ (M):

Herr talman! Den grova organiserade brottsligheten i Sverige drivs i stor utsträckning av pengar, konsumtion och möjlighet till attraktion.

Det handlar inte bara om narkotikahandel eller andra traditionellt illegala marknader, utan det handlar i stor utsträckning även om legala marknader där kriminella utnyttjar, missbrukar och fuskar med systemen. Det handlar om välfärdssystemen och bidragssystemen, att man undandrar sig momsbetalningar, att man använder företag för svartarbete och penningtvätt och att man väljer att kringgå regler på den legala marknaden snarare än operera enbart på de illegala marknaderna.

Eftersom pengar är en stor drivkraft bakom kriminaliteten behöver vi slå mot dem för att komma åt den organiserade brottsligheten. Vad avser statsministern att göra ytterligare för att komma åt pengarna – föregripa att samhället luras på dem, det vill säga ta dem innan de försvinner?

Anf. 70 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det här är en väldigt stor fråga. Jag tycker att vi har gjort en hel del. Vi har bland annat gjort sådant som är spektakulärt, som att ta deras lyxprylar. Häromdagen passerade vi 100 miljoner kronor i värde.

Där finns det en ganska lustig händelse: Jag får löpande rapporter om vilket värde polisen har tagit prylar för, och en dag hade värdet sjunkit något. Det var ju lite udda. Men polisen sa: Ja, det visade sig att vi tagit en fuskopia som inte hade det värde vi trodde från början! Det var någon dyr bil som inte var som den skulle.

Det är alltså intressant, och det har verkligen fått effekt att ta lyxprylar och statusprylar som skulle locka in andra i brottsligheten.

Det andra, vilket nämndes, är den organiserade – bolagiserade – brottsligheten. Jag träffade en polis som berättade: Jag tar grejerna från organiserade gäng, men min fru som arbetar på Försäkringskassan möter mycket större belopp.

Därför ökar vi nu samkörningen av register och tar bort en massa sekretessbegränsningar. Vi tvingar myndigheter som inte har brottsbekämpning som huvuduppgift att delta i brottsbekämpningen – och de vill verkligen vara med.

Förbud mot niqab och burka i det offentliga rummet

Anf. 71 LILI ANDRÉ (KD):

Herr talman! Jämställdhet handlar ytterst om varje kvinnas rätt till frihet, synlighet och full delaktighet i samhället. Plagg som niqab och burka begränsar denna synlighet och är uttryck för normer som står i konflikt med de värderingar som Sverige står för.

Detta handlar om vilket samhälle vi vill vara. Ett samhälle präglad av öppenhet och tillit förutsätter att människor kan mötas som jämlikar, ansikte mot ansikte, utan barriärer som försvårar kontakt, kommunikation och integration. En ny opinionsundersökning visar att så många som 50 procent av svenska väljare stöder ett förbud mot niqab och burka i det offentliga rummet. I flera europeiska länder har sådana förbud redan införts.

Min fråga till statsministern är därför: När kommer ett förbud mot niqab och burka i det offentliga rummet i Sverige?

Anf. 72 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Tidigare var vi inne på frågan om hedersproblematik och allt vi gör på den punkten. När vi kriminaliserar psykiskt våld kan det till exempel innebära att den som tvingar någon att bära slöja eller niqab mycket väl skulle kunna träffas av lagstiftningen. Vi gör även mycket annat, som jag sa, exempelvis förbjuder kusunäktenskap och oskuldskontroller. Det finns alltså en mycket tydlig färdriktning i de här frågorna.

Regeringen har just nu inga konkreta förslag som vi har lagt fram, men däremot tittar vi väldigt noga på vad andra länder gör. Jag noterar också en ökande vilja i många europeiska länder att skydda dem som mer eller mindre ofrivilligt förväntas täcka – dölja – sig och leva ett liv som på alla tänkbara sätt är motsatsen till den jämställdhet, självständighet och frihet vi tycker är självklara i vårt land.

Vi tittar alltså på frågan, men regeringen har inga konkreta förslag just nu.

Regeringens ekonomiska politik

Anf. 73 EVA LINDH (S):

Herr talman! Regeringen har tappat kontrollen över den ekonomiska politiken. I förra veckan sa finansministern att pengarna nu är slut. Oavsett vilken regering som kommer efter valet i höst finns det inget reformutrymme.

Det är inte som statsministern påstår, det vill säga att det bara är vi i oppositionen som framför kritik mot detta. Även Riksrevisionen och nu också Finanspolitiska rådet gör det. Deras kritik är att man inte tar ansvar för statsfinanserna och att de insatser man lånar till dessutom är ineffektiva.

Jag har två frågor till statsministern. Den första är om statsministern är nöjd med resultatet av den ekonomiska politiken. Den andra frågan är en upprepning eftersom statsministern inte har svarat på den. Kommer

statsministern att även i vårbudgeten presentera politik som är underfinansierad?

Anf. 74 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Ni socialdemokrater är ändå roliga, Eva Lindh. När ni väl får en talepunkt i handen håller ni verkligen i den! Har alla fått plugga in precis hur det ska låta – ”Regeringen har tappat kontrollen” och så vidare? Det är nästan lite kul.

Ärligt talat: Det här säger ett parti som förlorade tre budgetar av åtta. Förstår ni inte vidden av detta? Man kan inte ens få igenom en budget i Sveriges riksdag och har inte ens majoritet för sin politik, och ändå försöker man läxa upp vår regering för att vi gör insatser och investeringar som vi tror på – och dessutom stöttar vanliga barnfamiljer med skattesänkningar på flera tusen i månaden.

Varför säger ni inte som det är? Ni vill inte ha de skattesänkningarna, utan ni vill i stället höja skatten. Annars är ju frågan varför ni inte står emot när vi gör upp om att göra försvarsinvesteringar och finansiera Ukrainastöd utanför den vanliga budgeten. Ni hade kunnat säga nej, men det gjorde ni inte. I stället kommer ni här och gnäller i efterhand. Det imponerar inte. (Applåder)

Skolledighet vid religiösa högtider

Anf. 75 PATRICK RESLOW (SD):

Herr talman! Om exakt en månad infaller den muslimska högtiden eid i samband med avslutandet av ramadan. Skolorna tvingas då inte bara brottas med elever som inte har orkat med skolarbetet på grund av att de har tvingats fasta, utan runt om i Skolsverige kommer rektorer nu att få handskas med ansökningar om ledighet från skolan. Antalet beviljade dagar skiljer sig också från skola till skola och från kommun till kommun.

Att bevilja ledighet för religiösa högtider är i allra högsta grad oroande om vi verkligen vill värna en gemensam skola, en gemensam skolplikt och gemensamma högtider. Varken ramadan eller eid är av det slaget.

Min fråga till statsministern är: Anser statsministern att det är rimligt att religiösa högtider såsom eid ska vara skäl för att beviljas ledighet i svensk skola? Om svaret är nej, vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att säkerställa upprätthållandet av skolplikt och garanterad undervisningstid?

Anf. 76 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag och regeringen kommer alltid att ha stor respekt för människor av olika tro men också för människor som saknar religiös tro. Det är fundamentalt viktigt. Därför kommer jag alltid att önska att människor som vill fira sin högtid ska få göra det i fred och i frihet på ett bra sätt i vårt land.

Det betyder inte att man har rätt till ledighet för vad som helst. En rektor i en skola, till exempel, får godkänna men också neka ledighet för en enskild

angelägenhet utanför de vanliga ledigheterna. Vi ser dock att det i praktiken skiljer sig åt ganska mycket, och därför har regeringen tillsatt en utredning som ska lämna förslag om hur bestämmelserna om kortare ledighet kan göras tydliga och likartade över landet.

Kvalificering till socialförsäkring

Anf. 77 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Herr talman! Nästa vecka ska regeringen presentera propositionen om kvalificering till socialförsäkringen, som innebär att invandrare inte ska ha rätt till viktiga delar av välfärden såsom sjuk- och aktivitetsersättning, barnbidrag, föräldrapenning och äldreomsörjningsstöd med mera förrän de har bott i Sverige i fem år eller fått ett välbetalt arbete.

Vi ser i dag att fattigdomen i Sverige ökar kraftigt, inte minst bland barnfamiljer och människor med någon form av kronisk sjukdom eller funktionsnedsättning. Samtidigt har både utredaren själv och i stort sett alla remissinstanser, från Barnombudsmannen och Rädda Barnen till Företagarna och Sveriges advokatsamfund, varnat för att regeringens kvalificeringskrav riskerar att leda till ökad barnfattigdom, ökad psykisk ohälsa och ökad social utsatthet. Jämställdhetsmyndigheten varnade dessutom för att förslaget riskerar att leda till att kvinnor tvingas stanna kvar i våldsamma relationer.

Jag undrar därför: Anser statsministern fortsatt att förslagen bör genomföras trots de allvarliga risker som lyfts fram i utredningen och remissinstanserna?

Anf. 78 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Sverige har ett i många stycken väldigt fint och välfungerande välfärdssystem som vi slår vakt om. Men på några punkter har det inte blivit som jag tror att man tänkte när det byggdes upp.

En av de punkterna är att man i mycket högre grad än i andra länder får tillgång till allting på en gång, vilket är konstigt. Det var inte tanken. Tanken var att man skulle arbeta, försörja sig själv, betala skatt och få del av välfärdsförmåner. I stället har vi det som heter bostättningsbaserade förmåner, vilket innebär att man får allting på en gång på ett sätt som man inte får i andra länder.

Det tror vi är dåligt. Det är mycket bättre att man systematiskt uppmuntras att arbeta sig in till förmåner, vilket också är normalt i Sverige. Vi har till exempel sjukpenningen och a-kassan som man måste arbeta sig in till. Det är inget onaturligt i Sverige.

Det är dåligt om det är för lätt att få bidrag när det egentliga fattigdomsproblemet handlar om att det är för många som inte arbetar. De borde jobba i stället för att leva på bidrag.
(Applåder)

Allmänna medel till ekonomisk brottslighet

Anf. 79 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Statsministern! Ekonomisk brottslighet och missbruk av offentliga medel är dessvärre utbrett i Sverige. Ett av många exempel är föreningen Flamman i Malmö, som under några år har fått mer än 100 miljoner kronor från bland annat Allmänna arvsfonden och Malmö stad. Skattebetalarnas pengar har gått rakt ned i de kriminellas fickor, trots att syftet med Flamman har varit att hjälpa ungdomar bort från kriminalitet och islamism.

Min fråga till statsministern är: Vad gör regeringen för att föreningar inte ska användas som brottsverktyg och för att allmänna medel inte ska gå till bidragsentreprenörer, kriminella och islamister?

Anf. 80 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag måste erkänna att jag inte vet exakt vad som har hänt just kring den föreningen i Malmö, så det ska jag låta vara osagt.

På ett lite mer övergripande plan kan jag säga att vi gör väldigt mycket för att skärpa villkoren, transparensen och genomlysningen i vad som sker och vilka kriterier som måste gälla för att få bidrag över huvud taget. Allt detta skärps ganska rejält, vilket inte minst märks på ilskan från en del föreningar som inte längre lever upp till de villkoren. Vi ska hushålla med skattebetalarnas pengar. De ska inte missbrukas – det är viktigt. Pengar får heller inte användas i destruktiva syften som att skapa separatism och bidra till segregation och extremism. Det är otroligt viktigt.

Vi gör alltså ganska mycket, men jag kan inte säga någonting om just den här föreningen i Malmö.

Finansieringen av förslag i vårändringsbudgeten

Anf. 81 AIDA BIRINXHIKU (S):

Herr talman! Först och främst vill jag säga att statsministerns tonläge mot oppositionen över berättigade frågor är både oseriöst och oansvarigt – nästan lika oansvarigt som att regeringen och Sverigedemokraterna inte verkar ha haft råd att minska arbetslösheten, bygga bostäder eller satsa på välfärden, samtidigt som man verkar ha haft råd att låna till skattesänkningar för dem med de högsta inkomsterna. Nu konstaterar ni att pengarna är slut och verkar stolta över det.

Därför tycker jag att det vore rimligt, herr talman, om statsministern gav ett tydligt svar på den fråga som vi har ställt i kammaren i dag: Kommer regeringens vårbudget att innehålla några ofinansierade reformer? Är det ett ja eller ett nej?

Anf. 82 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Vi måste väl kunna diskutera vad vi tycker olika om. Jag ställde bara en självklar motfråga. Ni har varit med på varje steg av de saker som vi har gjort utanför ordinarie budget. Ni har inte protesterat mot en enda. Ni vill höja skatten medan vi vill sänka den – där tycker vi olika men inte i de andra frågorna.

Nu kommer ni i efterhand och verkar plötsligt mycket bekymrade över detta. Varför då? Därför ställde jag den ganska rimliga frågan om ni har ångrat er när det gäller Ukraina och försvarssatsningarna. Eller är det bara så, vilket jag faktiskt tror, att ni inte gillar att vi har sänkt skatten för hårt arbetande människor så att de har en chans att klara sig efter många år av lågkonjunktur och hög inflation? Nu vill ni egentligen höja skatten, men det vill ni inte säga.

Annars tycker vi bara olika om politikens inriktning. Det kan jag leva med, och jag har respekt för att ni tycker annorlunda. Men nu kommer ni i efterhand med helt andra synpunkter än vad ni har haft tidigare. Jag begriper bara inte varför.
(Applåder)

Statsministerns frågestund var härmed avslutad.

§ 11 (forts. från § 9) Nästa steg för god och nära vård (forts. SoU23)

Anf. 83 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Jag har en hälsning till ledamoten Christian Carlsson apropå Stockholm och primärvården. I Stockholm går det väldigt bra. Man har aldrig haft så hög uppräknings av antalet läkare som nu, man har en plan man jobbar efter och man kommer att fördubbla antalet allmänläkare på tio år, vilket man finansierar fullt ut. Man har förstås också väldigt bra kontakt med facken om detta.

Fru talman! När det gäller nära vård säger Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, Vårdanalys: "Efter flera års satsning har hittills inget av regeringens mål för omställningen till en god och nära vård uppnåtts. Regeringen, regionerna och kommunerna behöver göra ett omtag för att säkerställa en samordnad styrning."

Omställningen till god och nära vård har varit en ledstjärna inom sjukvården i snart tio år. Begreppet ekar i korridorerna på Socialdepartementet, men man har kanske inte lyft fram primärvården så som man borde under mandatperioden. Samtidigt som man måste lägga en större del av pengapåsen på vårdcentralerna kan man inte avlösa sjukhusen eftersom antalet vårdplatser har minskat under ett antal år. Målet om antalet listade patienter per läkare, vilket vi alla står bakom, är också ganska avlägset. Det här är svår materia att hantera, för det handlar om vårdcentraler kontra sjukhusvård. Man kan dock prioritera annorlunda. I stället för att sänka skatter med 70 miljarder kan man satsa mer på denna fråga.

Fru talman! Under pandemin och inför valet 2022 pratade Kristdemokraterna ofta och gärna om sjukvårdens behov. Men nu är tonen en annan, och det handlar ofta om att förstatliga och att allt är regionernas fel.

Vänsterpartiet vill se höjda statsbidrag, inte för att vi är slösaktiga utan för att vi ser att om regionen ska klara detta måste statsbidragen indexeras. De måste alltså räknas upp varje år för att inte halka efter när det

gäller pensioner, priser och så vidare. Jag anser att staten måste ta ett större ansvar för omställningen om det ska bli någon.

Vårdanalys, som följer denna fråga, säger också att omställningen främst har resulterat i olika avgränsade projekt som är i linje med omställningens mål men som inte för frågan framåt. Vårdanalys avslutar så här: "Vi bedömer att den uteblivna måluppfyllelsen i hög utsträckning beror på att verksamheterna inte fått förbättrade ekonomiska eller personella resurser, vilket krävs för att genomföra förändringarna."

Vi ser i dag en ganska ojämlig vård över landet, både klass- och regionmässigt. Vi ser brist på vårdplatser, brist på legitimerad personal och i många stycken usla arbetsvillkor för vårdpersonal. Om vårdcentralerna ska vara basen i kedjan måste det ske ganska omfattande, planlagda förändringar. Det gäller specifikt arbetsmiljön, för utan personal blir det ju inget.

Första linjen för psykisk ohälsa borde vara en självklarhet lite överallt, men då krävs också personal med lämplig utbildning inom primärvården. Vi tycker att detta är bra, och det är inget vi är emot i propositionen. Man måste ha psykologer och kuratorer som arbetar med detta, och man måste komma in tidigt för att kunna förebygga psykisk ohälsa.

Propositionen innehåller några steg för att förbättra och stärka möjligheterna till en god och nära vård. Vänsterpartiet har inget emot detta men anser att det krävs mycket mer för att få en fungerande primärvård.

Vi vill ta upp två saker i propositionen. Den första gäller hur man ser på vård generellt. Fysisk och psykisk vård borde finnas inom all vård, inte bara inom primärvården. Detta har också Vårdanalys och Röda Korset lyft upp i sina remissvar. Men regeringen menar att detta inte behövs, vilket vi tycker är ett grund argument. Vi vill därför att regeringen återkommer med förslag på hur man kan lyfta fram denna fråga inom hälso- och sjukvården generellt.

Vi vill också ha en djupare analys av vad förslagen får för ekonomiska konsekvenser. Ska det anställas psykologer och kuratorer måste man också ha en tanke om hur det ska finansieras. Både den psykiska och den fysiska vården ska ju förstärkas.

Regeringen menar att eftersom förslaget inte anses innebära några nya obligatoriska uppgifter eller skillnader i ambitionsnivå lämnas det till huvudmännen att analysera hur de ska fixa detta. Jag tycker att det är lite skruvat, och Vänsterpartiet tycker att detta är lite motsägelsefullt av regeringen att å ena sidan säga att förslaget kommer att göra skillnad, å andra sidan säga att det inte kommer att innebära några förändringar.

Det väcker frågan om vad man egentligen vill med detta. Har regeringen så här låg ambitionsnivå? Eller tror man att detta ska lösas helt geschwind genom att psykologerna kommer flygande till vårdcentralerna utan att vårdcentralerna och regionerna påverkas ekonomiskt?

Vi vill se en konsekvensanalys av förslaget och vill att regeringen återkommer med en fördjupad analys av vad förslaget om att primärvården ska tillgodose både

fysiska och psykiska vårdbehov får för ekonomiska konsekvenser.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 84 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Så är det då äntligen dags för nästa steg för en god och nära vård. Det är välkommet, och jag börjar därför mitt anförande med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Vi socialdemokrater har också lämnat ett särskilt yttrande, som jag återkommer till.

Omställningen till det vi kallar god och nära vård har pågått under ganska många år. Under de åren har insikten om att primärvården borde vara navet för vården av patienten ökat. Vi kan inte organisera sjukvården i stuprör eftersom de flesta patienter inte går att sortera i stuprör. Patienter har olika behov, olika symptom och olika diagnoser – ibland flera diagnoser – och de befinner sig på olika platser i livet. Sjukvården måste självfallet vara organiserad så att man kan ge bästa möjliga vård till varje patient oavsett.

Det betänkande vi i dag debatterar innebär ett antal steg i rätt riktning. Några av stegen är ärligt talat inte särskilt stora. Att vi i lagstiftningen ersätter termen hemsjukvård med termen hälso- och sjukvård i hemmet innebär ingen stor förändring i praktiken.

Förslaget om att förtydliga att regioner och kommuner ska samverka med varandra i planeringen och utvecklingen av hälso- och sjukvården ligger helt i linje med hur regioner och kommuner arbetar sedan många år.

Förslaget om att primärvården ska tillgodose både fysiska och psykiska vårdbehov är i sig ingen förändring men en viktig påminnelse om att primärvården måste planera för och leverera både och.

Att informationskravet i förhållande till patienterna stärks är välkommet. Patienten ska självklart ha rätt att veta vem som är den fasta vårdkontakten och läkarkontakten och hur man kommer i kontakt med dem.

Några av förändringarna innebär större steg på vägen mot en god och nära vård. Förslaget om att det ska finnas en medicinskt ansvarig för rehabilitering i varje kommun är viktigt. Ungefär hälften av Sveriges kommuner har i dag en medicinskt ansvarig för rehabilitering, det vi kallar MAR. Med dagens betänkande kommer alla Sveriges kommuner att behöva utse en sådan, och det är viktigt för att varje patient ska få likvärdig vård och rehabilitering som ger möjlighet till ett friskt liv så länge som möjligt.

Förtydligandet att det ska kunna göras en medicinsk bedömning av läkare och sjuksköterska oavsett tid på dygnet är också viktigt för att säkerställa att den stora grupp av sköra patienter som omfattas av kommunal vård ska få rätt till hjälp där de befinner sig också på kvällar och helger.

Fru talman! Vi socialdemokrater står bakom de här förslagen, för det finns stor och bred enighet om att omställningen mot en god och nära vård är viktig och nödvändig. Vi är överens över partigränserna och på alla politiska nivåer. Vi är överens i den kommunala

sjukvården och i den regionala sjukvården. Det är bra för patienterna, som slipper åka som flipperkulor mellan vårdens olika stuprör. Det är bra att resurserna i vården kan användas så effektivt som möjligt. Vi är också överens om att god och nära vård kräver nya arbetssätt. Det kräver omfördelning av resurser, och det kräver beslut på alla vårdens områden.

Men trots denna breda enighet om nödvändigheten av den omställning som pågår är det förslag som vi debatterar här i dag ett av få steg i omställningsarbetet som har tagits av regeringen under den här mandatperioden och under de år som det varit moderater och kristdemokrater som bedrivit verksamheten på Socialdepartementet. Det går för trögt.

I vårt särskilda yttrande konstaterar vi att det fortfarande är långt kvar tills svensk primärvård kan fylla rollen att vara navet i sjukvården. Alldeles för få patienter har en fast läkarkontakt. Nästan alla regioner har långt kvar till Socialstyrelsens rekommendation om 1 100 listade patienter per specialläkare i primärvården.

Svensk sjukvård sliter i dag med sin kompetensförsörjning på alla nivåer. Vi ska inte lura oss att tro att vi löser problemet med hur alla patienter ska få tillgång till bra rehabilitering genom ett beslut om att det ska finnas en medicinskt ansvarig för rehabilitering i varje kommun, för det är stor brist på både fysioterapeuter och arbetsterapeuter i Sverige i dag. Det lagstiftar vi inte bort med de här förslagen. Det är brist på specialistläkare i allmänmedicin, och det är brist på sjuksköterskor i många kommuner. Det lagstiftar vi inte bort. Det finns stora brister i arbetsmiljön i hälso- och sjukvården. Det lagstiftar vi inte heller bort med det vi debatterar i dag.

Nyss meddelade sjukvårdsministern att hon vill tillsätta en kriskommission för att komma till rätta med just den dåliga arbetsmiljön i vården. Det är verkligen i mandatperiodens elfte timme efter att vi har levt med sjukvårdskris i årtal. Men vi välkomnar den krisinsikten och att sjukvårdsministern nu är beredd att ta ett nationellt ansvar. Det är bra.

Som vi socialdemokrater skriver i vårt särskilda yttrande behövs det mer resurser till svensk sjukvård om vi ska lyckas med omställningen till god och nära vård. Det behövs mer resurser till utbildning av vårdpersonal. Det behövs resurser för att skapa en bättre arbetsmiljö. Regioner och kommuner behöver en större kostym om de ska klara sitt sjukvårdsuppdrag och med det också den fortsatta omställningen till en god och nära vård där primärvården kan vara navet.

Vi socialdemokrater har under den här mandatperioden lagt fram skuggbudgetar som var och en skulle ha inneburit att Sveriges kommuner och regioner hade haft väsentligt mer pengar till välfärden och till sjukvården än de har i dag. Vi skulle dessutom ha gett Sveriges regioner och kommuner besked om de långsiktiga förutsättningarna framåt.

Vi vill att de generella statsbidragen ska räknas upp i takt med inflationen, precis som Vänsterpartiet lyfte fram här tidigare. Då skulle sjukvården få helt andra

planeringsförutsättningar och den långsiktighet som krävs för att kunna rekrytera, satsa på personalen och förbättra arbetsmiljön. Det skulle också innebära att regioner och kommuner fick en helt annan kraft i omställningsarbetet mot en god och nära vård.

Med allt detta sagt, fru talman, är det bra att vi nu äntligen tar några steg framåt i processen mot en god och nära vård. Jag yrkar bifall till utskottets förslag. (Applåder)

Anf. 85 NILS SEYE LARSEN (MP):

Fru talman! Miljöpartiet står fullt ut bakom inriktningen i omställningen till en god och nära vård. Därför är förslagen i propositionen *Nästa steg för en god och nära vård* väldigt välkomna.

Jag håller med tidigare talare om att det är ett av få steg som regeringen tagit för att konkret gå vidare i den viktiga omställningen för en god och nära vård.

Att stärka primärvården, att förbättra samverkan mellan primärvården, kommunen och övrig specialiserad vård och att kunna arbeta mer förebyggande när det gäller både den fysiska och den psykiska hälsan och skapa större kontinuitet för patienterna är helt nödvändigt om vården ska klara både dagens behov och de utmaningar som väntar framöver. Det handlar om att människor ska få hjälp i tid, om att vården ska hänga ihop och om att den som lever med långvarig sjukdom ska slippa börja om varje gång man kommer i kontakt med vården. Just därför behöver vi också skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för genomförandet av omställningen för en god och nära vård.

Vi står bakom många av de förslag som finns i den här propositionen. Men det som vi från Miljöpartiet återkommer till och vill lyfta fram särskilt är det som finns i remissvaren: inte främst en kritik mot propositionens förslag utan en oro för genomförbarheten och för att kraven ska öka snabbare än förutsättningarna.

Primärvården ska ta ett större ansvar och vara ett tydligare nav i sjukvården. Samtidigt är underfinansieringen av den svenska sjukvården och bristen på vårdpersonal, bland annat allmänläkare, psykologer och distriktssköterskor, verkliga problem som redan nu bromsar omställningen mot en god och nära vård. Att i det läget gå vidare med en proposition och förslag om nästa steg för en god och nära vård utan konkreta lösningar på de två stora problemen, underfinansieringen och kompetensbristen, som redan i dag bromsar omställningen ökar risken att det blir en reform som låter bra på papperet men som inte gör så stor skillnad i praktiken.

Risken är stor att vi tvingar samma personal, samma organisation och samma struktur att göra mer på kortare tid och med större ansvar. Då finns det en risk att reformen inte leder till den ökade kontinuitet och bättre tillgänglighet som vi hoppas på utan snarare till en ännu mer pressad primärvård.

Det är därför Miljöpartiet menar att omställningen måste kombineras med långsiktigt stabil finansiering. Regioner och kommuner behöver förutsättningar att planera över tid och ge personalen rimliga

arbetsvillkor. För att inte behöva hantera vården kortsiktigt genom tillfälliga lösningar från år till år behöver de långsiktig kontinuitet och stabilitet i både styrning och finansiering.

Fru talman! En central del i närvården är kontinuitet – att patienter får möta samma vårdkontakt över tid och att vården hänger ihop. Men kontinuiteten är inte bara en organisationsfråga utan också en bemanningsfråga. Bristen på specialister i allmänmedicin är redan stor, och det är svårt att rekrytera distriktssköterskor och psykologer.

I flera delar av landet, inte minst i glesbygd och i norra Sverige, är situationen särskilt ansträngd. Där kan en enskild vakans få direkt påverkan på tillgänglighet, på arbetsmiljö och i förlängningen på möjligheten att hålla en vårdcentral välfungerande och tillgänglig för patienterna.

Omställningen till nära vård förutsätter därför att primärvården får möjlighet att bygga ut sin kapacitet. Det är bakgrunden till att Miljöpartiet förutom det sektorsbidrag till hälso- och sjukvården som vi budgeterat för också föreslår en särskild satsning, ett primärvårdslyft, för att stärka den goda och nära vården i hela landet.

Fru talman! Kompetensförsörjning handlar inte bara om utbildningsplatser och finansiering. Det handlar också om vilka förutsättningar Sverige ger för människor att arbeta och stanna kvar i vården.

Här vill jag särskilt lyfta upp något som blivit än mer angeläget i dagens debatt och som påverkar främst primärvården i olika delar av landet, nämligen att svensk hälso- och sjukvård i dag är i hög grad beroende av utrikes född personal. I många verksamheter är deras kompetens helt avgörande för att vardagen ska fungera. Samtidigt förs nu en migrationspolitik som i flera delar går i motsatt riktning mot vårdens behov. När vårdpersonal utvisas trots att de arbetar och behövs, när regelverk skärps på ett sätt som försvårar rekrytering och när tryggheten för dem som vill etablera sig i Sverige minskar påverkar det också vårdens långsiktiga kompetensförsörjning.

Allmänläkare, tandläkare, specialistsköterskor och forskare, de högkvalificerade yrken vi vill locka till oss, avskräcks från att komma till Sverige när det finns förslag om att riva upp permanenta uppehållstillstånd. Man vill inte heller flytta hit som läkare om man har ett 15-årigt barn som riskerar att utvisas på grund av ett regelverk som leder till de tonårsutvisningar vi ser i dag.

Det är alltså inte bara så att vi utvisar vårdpersonal som vi behöver i dag, utan vi avskräcker också vårdpersonal från att komma till Sverige – vårdpersonal som vi kommer att behöva. Vi skjuter också oss själva i foten när det gäller den framtida kompetensförsörjningen, eftersom vi ser att en stor andel av dem som utbildar sig till vårdyrken och vill arbeta inom vården är utrikes födda.

Man kan inte säga att primärvården ska byggas ut och kontinuiteten stärkas och samtidigt föra en politik

som gör det svårare att rekrytera och behålla personal. Det går inte ihop.

Fru talman! Miljöpartiet har inte väckt någon egen följdmotion i detta ärende. Vi står som sagt i stora drag bakom propositionen och de förslag som finns på bordet. Vi har dock verkligen velat lyfta den kritik som kommit från alla remissinstanser, och vi delar också den kritik som Vänsterpartiet i sin motion framför kring reformens ekonomiska och organisatoriska förutsättningar. Därför väljer vi att stödja yrkande 2 och 3 i Vänsterpartiets motion, det vill säga reservation 2. Vi gör det därför att vi vill att omställningen ska lyckas, inte bara i intention utan även i praktiken.

I slutändan avgörs inte nära vård av vad som står i lagtexten utan av huruvida det finns tillräckligt med personal, tillräckligt med tid och tillräckligt med stabila resurser. Först då kan vården bli mer sammanhållen, mer tillgänglig och faktiskt nära – i hela landet.

Anf. 86 CARITA BOULWÉN (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi socialutskottets betänkande 23 *Nästa steg för en god och nära vård*. Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

En väl fungerande sjukvård är en grundläggande del av ett välfärdssamhälle. När människor blir sjuka ska vården finnas där. Den ska vara tillgänglig, den ska vara sammanhållen och den ska fungera i hela landet, från första andetag till livets slutskede. För oss i Sverigedemokraterna är detta en central fråga.

Sjukvården är organiserad genom 21 regioner och 290 kommuner. Det innebär olika beslut, olika prioriteringar och olika förutsättningar. Men när människor blir sjuka ska vården fungera på samma grundläggande nivå i hela landet. Det får inte vara avgörande var man råkar bo. Det kräver tydligare nationella krav och ramar.

Fru talman! Det här betänkandet är ett led i arbetet med att skapa tydligare ansvar och bättre samverkan i svensk hälso- och sjukvård. Det handlar om att människor ska få den vård de behöver i tid och utan att hamna mellan olika huvudmän.

Omställningen mot en mer sammanhållen och nära vård har diskuterats under många år, som många tidigare har sagt. Det är en uppfattning som delas av många, både i denna kammare och ute i landet, att utvecklingen har gått alldeles för långsamt. Strategier har formulerats och planer har tagits fram, men verkligheten i kommuner och regioner har sett annorlunda ut. Äldre har skickats mellan vårdnivåer. Kommunal vård har saknat tydlig läkarmedverkan. Primärvården har varit överbelastad och otydlig i sitt uppdrag. Många har tvingats söka vård på akutmottagningar för åkommor som borde ha kunnat hanteras i primärvården.

Fru talman! Nu tar vi nästa steg genom att ansvar och uppdrag skrivs in tydligare i lag.

Den 1 juli föreslås flera lagändringar träda i kraft i hälso- och sjukvårdslagen, patientlagen och tandvårdslagen, i enlighet med propositionen. Lagändringarna

tydliggör primärvårdens uppdrag och ansvar, stärker kontinuiteten och tillgängligheten samt förtydligar regionernas ansvar för styrning och uppföljning av primärvården.

Primärvårdens uppdrag förtydligas så att både fysiska och psykiska vanligt förekommande vårdbehov omfattas. Det innebär att första linjen får ett tydligare nationellt definierat ansvar.

Vi vet att hanteringen av psykisk ohälsa i dag varierar stort mellan regioner. I vissa delar av landet fungerar första linjen väl, i andra saknas tillräckliga resurser eller tydliga strukturer. Det leder till att patienter bollas vidare, att väntetiderna ökar och att ansvaret blir otydligt.

När primärvårdens uppdrag nu tydliggörs stärks förutsättningarna att ta ett tydligare ansvar för vanligt förekommande psykiska besvär. Det är avgörande för unga med ångest och depression, för vuxna med stressrelaterad ohälsa och för dem som annars riskerar att hamna mellan primärvård och specialistpsykiatri.

Regioner och kommuner får samtidigt ett tydligare lagstadgat ansvar att samverka i planering och utveckling av vården. Det är avgörande för äldre med komplexa behov, för personer som skrivs ut från sjukhus och för dem som är beroende av kommunal hälso- och sjukvård.

I den kommunala vården införs även krav på medicinskt ansvar för rehabilitering. Det, fru talman, stärker det medicinska ansvaret kring sköra patienter, särskilt efter sjukhusvistelser. Det tydliggörs också att medicinsk bedömning av läkare eller sjuksköterska ska kunna erbjudas när behov uppstår, oavsett tid på dygnet. Om regionen inte fullgör sitt ansvar för läkarmedverkan får kommunen möjlighet att anlita läkare och begära ersättning för det. Ansvar ska vara tydligt, och det ska få konsekvenser när det brister.

Fru talman! Under pandemin blev bristerna i ansvar och medicinsk närvaro i äldreomsorgen smärtsamt tydliga. Coronakommissionen riktade skarp kritik mot hur samhället skyddade de äldre och pekade på strukturella svagheter i ansvar och samverkan. De erfarenheterna får inte upprepas. När vi nu tydliggör ansvar och stärker de medicinska kraven i kommunal vård minskar vi risken att liknande brister uppstår igen.

Kontinuitet är en av vårdens största utmaningar. Många patienter upplever att de får träffa nya personer varje gång och att ingen riktigt håller ihop vården. Det skapar otrygghet och försämrar kvaliteten.

Men kontinuitet handlar också om något mer. När samma läkare eller vårdkontakt följer patienten över tid ökar möjligheten att upptäcka förändringar tidigt, att sätta in rätt behandling i tid och att förebygga att enklare besvär utvecklas till svår sjukdom. När vi stärker kraven på information om fast vårdkontakt och fast läkarkontakt tar vi därför ett viktigt steg mot bättre kontinuitet, bättre kvalitet och bättre förebyggande vård.

Fru talman! Detta betänkande är en del av det bredare reformarbete som regeringen genomför med stöd av Sverigedemokraterna inom ramen för Tidöavtalet.

Parallellt arbetar vi med att korta vårdköerna genom nationell vårdförmedling, så att ledig kapacitet kan användas bättre över hela landet. Det stärker tillgängligheten och minskar skillnader mellan regioner. Vi genomför också en nationell kompetensförsörjningsplan och stärker den digitala infrastrukturen, vilket är avgörande för att vården ska fungera sammanhållet och effektivt.

Inom psykiatrin pågår dessutom en bred reform med fokus på fler vårdplatser, bättre hantering av samsjuklighet och stärkt rättspsykiatri. Det är särskilt viktigt när primärvårdens ansvar för psykisk ohälsa nu tydliggörs. Utan personal, ingen kontinuitet. Utan kompetens, ingen kvalitet.

Fru talman! Nästa steg för en god och nära vård innebär tydligare primärvårdsuppdrag, skärpt samverkan mellan region och kommun, stärkt medicinsk kompetens i kommunal vård och bättre förutsättningar för kontinuitet. Det är konkreta förändringar som stärker tryggheten för äldre, för personer med kroniska sjukdomar och för dem som söker hjälp för psykisk ohälsa. Det stärker också det förebyggande arbetet och minskar risken att sjukdom förvärras i onödan.

För oss i Sverigedemokraterna handlar det om att säkerställa en sjukvård som fungerar i vardagen, för patienter och personal, i hela landet. Detta är ett steg i rätt riktning, fru talman, men arbetet med att stärka svensk hälso- och sjukvård fortsätter. För oss i Sverigedemokraterna är det avgörande att vården blir mer sammanhållen, mer tillgänglig och mer likvärdig över hela landet. Vi tar detta steg i dag, och vi fortsätter reformarbetet.
(Applåder)

Anf. 87 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)
replik:

Fru talman! Jag tackar för ledamoten Carita Boulwéns anförande.

Jag var ett tag lite orolig för att personal över huvud taget inte skulle nämnas i anförandet, men så dök det ändå upp: Utan personal, ingen kontinuitet. Det visar att även Sverigedemokraterna anser att personal är en viktig förutsättning för en god och nära vård i Sverige.

Tittar på man på personalen i svensk hälso- och sjukvård framgår det att en tredjedel av läkarna är födda utomlands, att hälften av tandläkarna är födda utomlands, att en femtedel av sjuksköterskorna är födda utomlands, att en tredjedel av undersköterskorna är födda utomlands, att en tredjedel av alla biomedicinska analytiker är födda utomlands och att hälften av alla vårdbiträden är födda utomlands. Utan dessa personer skulle svensk vård kollapsa. Jag tror att även Sverigedemokraterna förstår att vi inte skulle klara uppdraget inom hälso- och sjukvården utan all den personal som har kommit från andra länder och som nu hjälper till i den svenska välfärden.

Likväl ser vi en utvisningspolitik utan dess like av regeringen och Sverigedemokraterna. Dag för dag kan vi läsa hur vårdpersonal tvingas att lämna landet, hur vårdstudenter tvingas att lämna landet, hur föräldrar

vars barn har fått ett utvisningsbeslut väljer att lämna landet därför att de inte kan bo kvar utan sina barn.

Hur rimmar detta med alla vackra ord om en god och nära vård och orden om att utan personal, ingen kontinuitet? Är inte den utlandsfödda personal som vi har i vården i dag en del av den kontinuitet som Sverigedemokraterna påstår sig värna?

Anf. 88 CARITA BOULWÉN (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Bergenblock för frågorna.

Personalen är naturligtvis det allra viktigaste vi har för en fungerande hälso- och sjukvård. Där är arbetsmiljön viktig för att vi ska få personal som vill arbeta inom hälso- och sjukvård.

Sverige behöver självklart kompetent personal i vården, oavsett bakgrund. Men arbetstillstånd måste byggas på tydliga krav, och de måste följas upp. Vi kan inte ha särskilda regler för särskilda människor, utan vi måste ha ordning och reda i migrationspolitiken. Oavsett var du arbetar någonstans måste du följa reglerna. Sedan är det beklagligt att det drabbar folk som arbetar inom vården, försörjer sig och har integrerats. Det är naturligtvis beklagligt. Det är tråkigt med alla enskilda fall som man kan relatera till.

Det här bottnar i ett problem som Centerpartiet har drivit de senaste åren, nämligen den oansvariga migrationspolitiken. Det är därför den behöver stramas upp. Politiken har utsatt samhället för stora påfrestningar. Det har varit bristande kontroll, och konsekvenserna har varit förödande, med växande utanförskap, gängkriminalitet och en välfärd under hård press. Det är viktigt att ha ordning och reda i migrationspolitiken.

Flera partier, och även vår partiledare, har öppnat för att se över om politiken drabbar fel. Det gäller väl främst barn som studerar här och har fått ett utvisningsbeslut.

Många partier har varit med och drivit linjen, inte bara Sverigedemokraterna eller nuvarande regering utan även tidigare regeringar. Den iscensattes av Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Anf. 89 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)
replik:

Fru talman! Ledamoten efterfrågar ordning och reda i migrationspolitiken. Jag tror väl aldrig att vi har sett en större oreda i migrationspolitiken än med de pågående utvisningarna. Den bilden tror jag att både åhörarna på läktaren och de i kammaren delar, nämligen att det är en helt otillständig situation.

Samtidigt säger ledamoten att det absolut viktigaste vi har i svensk vård är personalen. Det ska vara kontinuitet i personalen. Å andra sidan är man beredd att kasta ut personal som ger den kontinuitet som vi verkligen behöver, inte minst på landsbygden och i glesbygder. Fast jag vet att Sverigedemokraterna har glömt bort dem under vägens gång sedan man kom till makten via Tidöregeringen.

Det behövs naturligtvis ordning och reda. Centerpartiet står upp för en stram migrationspolitik. Men det betyder inte att vi ska kasta ut dem som redan finns i landet, som arbetar, betalar skatt, har rotat sig och gör rätt för sig – eller deras barn. Bara under de senaste tio åren har det till Sverige kommit 4 000 människor som i dag jobbar som läkare i svensk vård. Under de senaste tio åren har det kommit 2 000 människor som jobbar som sjuksköterskor. Det har kommit hit 33 000 människor som jobbar som undersköterskor eller vårdbiträden, bara de senaste tio åren. Vi behöver dem alla.

Det här rimmar illa, och det stämmer inte, eftersom Sverigedemokraterna å ena sidan säger att de värnar om kontinuiteten, vill se den goda och nära vården och att personalen är det viktigaste men å andra sidan är beredda att kasta ut den personal som råkar ha fel hudfärg, fel etnicitet, fel religion, fel kultur eller fel bakgrund. Det är faktiskt skamligt.

Anf. 90 CARITA BOULWÉN (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågorna.

Att Centerpartiet står här och försöker påskina att man vill ha stram migrationspolitik tror jag inte att någon här i kammaren, eller någon annan som har lyssnat, tror på. Vi kan inte bygga ett välfärdssamhälle på att ständigt få in nya människor. Vi har redan en stor arbetslöshet i landet, om inte Centerpartiet och ledamoten känner till det.

Vi kan börja där. Vi behöver utbilda dem som inte har utbildning eller jobb så att de kan börja i exempelvis vården. Vi kan inte fortsätta att fylla på från andra länder.

Att vi skulle jaga just vårdpersonal är missvisande. Enligt Migrationsverkets statistik har bara i år 87 läkare fått nya arbetstillstånd och nästan 400 läkare fått sina tillstånd förlängda. Det är alltså 87 läkare, 15 sjuksköterskor, 30 undersköterskor, 26 vårdbiträden och 14 tandläkare som har fått förstagångstillstånd. I fråga om förlängningar är det 392 läkare, 130 sjuksköterskor, 78 undersköterskor, 83 vårdbiträden och 54 tandläkare. Att vi utvisar och jagar vårdpersonal är rena lögner.

De som uppfyller kraven får stanna. Att det har varit en oansvarig migrationspolitik där folk har levt i ovisshet under så många år kan inte vi ta på oss, utan det får ni ta på er. Centerpartiet, Socialdemokraterna och övriga som har styrt tidigare har skapat denna oreda. Det är nu vi rensar upp, och tyvärr drabbar det enskilda. Tyvärr är det beklagligt när det drabbar just dem som verkligen sköter sig, har ett arbete att gå till och försöker vara en del av vårt land.

Anf. 91 THOMAS RAGNARSSON (M):

Fru talman! Vi debatterar i dag betänkande SoU23 och propositionen *Nästa steg för en god och nära vård*. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Fru talman! Tanken med god och nära vård är bra. Det finns nog inte någon som är emot att vi går i den riktningen. Men tyvärr har processen gått långsamt och

varit oerhört kostsam. Det talas om att samhället har lagt runt 31,5 miljarder på reformen, och resultatet har varit ganska skralt. Det finns goda exempel runt om i landet, men de drivs på sin höjd i enskilda regioners regi och inte sällan i någon form av projektverksamhet.

Det är tydligt att det behövs ny, ytterligare lagstiftning på området. Det är det som den moderatledda regeringen nu presenterar. Det är ändringar i tandvårdslagen, patientlagen och hälso- och sjukvårdslagen för att tydliggöra inriktningen för det fortsatta arbetet med god och nära vård.

Fru talman! Primärvården behöver vara navet i arbetet kring patienten, dels för att skapa kontinuitet, dels för att avlasta den hospitala sjukvården. Det finns i dag ingen tvekan om vad som är primärvårdens uppdrag, men tyvärr lever man inte upp till dessa krav. Det är många år sedan primärvården fick uppdraget att hantera första linjens psykiatri. Men det är tydligt att detta uppdrag inte har fullgjorts. Det behövs ett förtydligande i lagstiftningen.

God och nära vård innebär att patienten står i centrum och att behov, tillgänglighet och sammanhållen vård är centralt. Kommuner och regioner behöver jobba sömlöst. För det krävs samverkan och att det finns rutiner på plats.

Lagförslaget innebär att informationskravet i förhållande till patienten stärks. Alla patienter ska veta vem som är fast vårdkontakt och vem som är fast läkarkontakt och framför allt hur man når dessa. Det är en fråga som har varit på agendan i många år men aldrig fungerat fullt ut.

Fru talman! För några veckor sedan debatterade vi om folkhälsa och var överens om vikten av förebyggande arbete. Det kan konstateras att vi tyvärr fortfarande är kvar i ett system som jobbar reaktivt och inte proaktivt. Det leder i sin tur till att det förebyggande arbetet är ganska frånvarande. Här behöver regionerna prioritera om, när det gäller både kompetens och ekonomiska resurser.

Jag är medveten om att primärvården har det tufft på många ställen. Man saknar personal, och tillgängligheten sviktar. Men omställningen kommer att kräva att arbetssätt förändras. Här kommer digitaliseringen att spela stor roll. Alla vårdgivare måste kunna nå patientjournal och läkemedelslista, oavsett var patienten bor. Här gäller det att säkerställa att systemen kan prata med varandra.

Fru talman! Den kommunala hälso- och sjukvården påverkas i allra högsta grad av lagändringarna, speciellt när det gäller kravet på medicinskt ansvarig för rehabiliteringsverksamheten i kommunerna och att man om behov finns ska tillhandahålla medicinsk bedömning av sjuksköterska och läkare dygnet runt. Lösningen kommer att se olika ut beroende på var i landet man befinner sig. Så måste det nog vara. Men målet är att vi ska ge våra medborgare bättre service, jämlik vård och minimera att patienter skickas till sjukhus i onödan.

Jag har i en tidigare debatt tagit upp det goda exemplet med hälsocentralerna i Västerbotten. Det är en

fantastisk verksamhet där man lyfter primärvården till en helt ny nivå. Här finns ett lärande att göra för många regioner runt om i Sverige.

Fru talman! Det finns ingen vårdnivå förutom primärvården som klarar av att jobba personcentrerat fullt ut. Möjligheten att se hela människan och att kunna möta upp individen utifrån symtom, unika behov, förutsättningar, vilja och kultur skapar grunden för ett omhändertagande som ger stora hälsovinster på både kort och lång sikt. Det är i sin tur ett stort kliv mot att jobba proaktivt.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram behovet av samverkan mellan olika samhällsaktörer. Samarbetet mellan primärvård och kommunal hälso- och sjukvård har jag redan lyft upp. Men det finns ytterligare en aktör som bör lyftas fram. Det är den prehospitla sjukvården, som har hög kompetens och bra utrustning för omhändertagande utanför vårdinrättning. Ambulanssjukvården finns representerad i nästan alla våra 290 kommuner och skulle med ganska små resursförstärkningar kunna göra skillnad på riktigt. (Applåder)

Anf. 92 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Ledamoten! Vi är väldigt överens om grunderna i den här reformen. Vi har malt den nära vården under lång tid. Men jag undrar lite hur regionerna ska prioritera samtidigt som det är vårdplatsbrist.

Förra veckan träffade jag Sjukhusläkarna, en yrkesförening inom Sveriges läkarförbund. Ett antal läkare som jobbar i hela landet pekade på sin stress över hur det ser ut runt om i regionerna. De som läkare och övrig vårdpersonal har en extrem situation.

Samtidigt säger ledamoten att regionerna ska prioritera, eftersom det är otroligt viktigt att vi får igång denna primärvårdsreform, med antalet patienter per läkare och så vidare. Den måste sätta sig. Men det är lite mycket att hantera. Det blir som ett stort bollhav. Vilka bollar ska man välja? Det kan man fråga sig.

Därför frågar jag ledamoten: Hur ska regionerna tänka om vårdplatsbristen tickar på och det kostar pengar att anställa exempelvis psykologer och kuratorer till primärvården? Det vore ju fantastiskt om där fanns en psykolog eller en kurator som människor med olika psykiska problem kunde träffa.

Anf. 93 THOMAS RAGNARSSON (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Rågsjö, för frågan! Det är alltid lika trevligt att stå här i talarstolen och debattera.

Som jag sa i mitt anförande är det många år sedan primärvården fick uppdraget att hantera första linjens psykiatri. När man gjorde den omställningen flyttade man psykiatri från psykiatrin till primärvården. Det frigjorde en del personal, och många följde med till vårdcentralerna för att jobba med just den här biten.

Jag vet att det på vissa ställen i Sverige är brist på till exempel psykologer. Det är en tuff utmaning. Det är jag fullt medveten om.

Jag blir ofta väldigt orolig när vi målar upp en bild av att svensk hälso- och sjukvård bara är ett stort krisområde. Det här har varit mitt liv i 38 år. Jag har älskat mitt arbete varje dag. Det finns en otrolig potential i svensk hälso- och sjukvård.

Personalkrisen har senast utretts i form av forskning vid Linköpings universitet som visar att svensk hälso- och sjukvård aldrig någonsin har haft så många anställda sjuksköterskor och läkare som i dag. Vi har ett systemfel, och det behöver vi prata om. Vi ska inte måla upp en bild av att det råder brist hela tiden. I det här fallet råder det ingen brist, men vår personal gör fel saker. Det är det jag menar. Men vi här i kammaren kan inte tala om för regionerna vem som ska jobba med vad. Man måste prioritera den viktiga kärnverksamheten, och det är regionernas ansvar.

Anf. 94 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! När man träffar personal eller Vårdförbundet och Läkarförbundet låter det lite annorlunda. De säger inte: Oj, vi vet inte vad vi ska göra!

Vi har i grunden en fantastisk hälso- och sjukvård i Sverige. Men vi har också väldigt stora problem. Det måste man väl ändå säga. Arbetsmiljöverkets stora undersökning visar en extrem stress hos personalen. Det kan ju inte bara handla om att regionerna är taffliga och har en konstig personalpolitik. När man pratar med andra inom vården beskriver de sin arbetsmiljö som ganska otillfredsställande. Jag tycker inte att man löser det genom att säga att det görs för mycket. Vad är det som är "för mycket" av det som görs?

Vi har också en helt förändrad demografi i Sverige. Herregud – vi blir alla äldre och äldre och lever längre och längre, och det är jättebra. Men det innebär också att hälso- och sjukvården får en annan börda. Man kanske skulle reorganisera lite och titta om det i stället kanske behövs geriatriska mottagningar eller whatsoever.

Men för att få det som behövs på plats, exempelvis en första ingång för psykisk ohälsa, måste man rusta på ett helt annat sätt än vad vi gör i dag. Det handlar även om den psykiatriska vården som helhet. Men det ska vi inte tala om här i dag, utan det handlar just om ingången. Det borde innebära att man anställer psykologer och kuratorer. Då måste pengarna komma någonstans ifrån.

Ledamoten och jag kan stå och prata i väldigt många omgångar om vad det här beror på. Men jag tycker att det är ett problem att hälsovårdens personal larmar men får väldigt lite gehör från politiker på nationell nivå. Att det kommer att saknas 27 miljarder till regionerna 2030 är ett problem.

Anf. 95 THOMAS RAGNARSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Rågsjö för inspektionen och frågan.

Jag ska ta ett enkelt exempel. En avdelning behöver 20 sjuksköterskor för att ta hand om patienterna som är inlagda där. På avdelningen finns det 3 sektionsledare. Jag vet inte om ni har hört det begreppet, men

sektionsledare har oftast administrativa uppgifter. Räknas de då som administratörer i PA-systemet? Nej. För mig blir det därmed ganska enkelt att förstå varför personalen upplever att de är utarbetade. Det är ju faktiskt så att 17 personer gör 20 personers jobb, eftersom 3 personer håller på med administrativ verksamhet.

Vi har en smygadministration som är enorm. Mellan 2010 och 2022 ökade kostnaderna för svensk hälso- och sjukvård med 18 procent per invånare i det här landet. Ökningen av personalen inom hälso- och sjukvården var 7 procent. Den större delen stod administratörer för. Vårdbudgeten ökade med knappt 2 procent.

Jag vill påstå att många av de problem vi upplever i dag beror på att vi har för dålig styrning och ledning ute i verksamheterna. När man frågar personal om lämnar vården om skälen till det handlar det inte främst om lönen, som Vårdförbundet säger att det gör. Nej, det beror främst på dåligt ledarskap, dålig delaktighet och kass arbetsmiljö. Sedan kommer lönen. Bara det här med delaktighet – genom att låta personalen vara med och strukturera arbetet och så vidare skulle vi nå hur långt som helst, och det kostar ingenting. (Applåder)

Anf. 96 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! Själva navet i den svenska sjukvården är en tillgänglig och patientnära primärvård i hela landet, där man sätter patienten i centrum och får kontinuitet, närhet och trygghet. Detta sammanfattas i begreppet god och nära vård, vilket är det ämne vi nu debatterar. Betänkandet har rubriken *Nästa steg för en god och nära vård* och lyfter fram viktiga åtgärder som Centerpartiet helt står bakom. Det handlar framför allt om den kommunala hälso- och sjukvården i relation till primärvården.

Centerpartiet har under flera års tid lyft behovet av att ställa tydligare krav på samverkansavtal mellan kommuner och regioner för att undvika problem med oklart patientansvar som gör att patienter riskerar att falla mellan stolarna. Nu förtydligas det här, vilket är väldigt bra.

Centerpartiet har också lyft frågan om att stärka patientperspektivet i vården. Det är fortfarande alldeles för lätt att sätta strukturer framför patienternas behov av kontakt, förståelse och inflytande. Nu tas ett litet steg till på den vägen genom att man tydliggör patientens rätt att få information. Det är ett bra steg på vägen, men det är en lång bit kvar att gå.

Vidare är det bra att det nu ställs krav på att det ska finnas en medicinskt ansvarig för rehabilitering i den kommunala hälso- och sjukvården, en så kallad MAR, eftersom behovet av rehabilitering efter cancer, stroke, höftledsoperation med mera ofta är helt avgörande för patientens fortsatta livskvalitet när den kommer tillbaka från behandling.

Från Centerpartiets sida har vi också varit kritiska till hur otillgänglig den psykiatriska vården är för många patienter, inte minst barn och unga. Det är därför bra att vi nu förtydligar att primärvården har ett

ansvar för både den psykiska och den fysiska vården. Det här är visserligen ingen nyhet, men det förtydligas nu ytterligare.

Det är även bra att det nu tydliggörs att det inom kommunal hälso- och sjukvård ska kunna erbjudas medicinsk bedömning av läkare och sjuksköterska dygnet runt. Även det är något som egentligen redan borde vara självklart men som nu förtydligas.

Fru talman! Det här är alltså bra förändringar och ett steg på rätt väg mot en god och nära vård. Betyder det att vi är nöjda nu? Nej, inte alls. Det finns mycket kvar att förändra och förbättra för att alla i Sverige ska uppleva att de verkligen får god och nära vård. Därför tänker jag nu redogöra för några av de ytterligare steg som vi i Centerpartiet ser behöver tas framöver.

Först och främst kan vi konstatera att tillgängligheten till vården skiljer sig över landet i dag. På våra lands- och glesbygder har bara var femte patient tillgång till fast läkarkontakt, jämfört med var tredje patient i riket i stort. Det är naturligtvis helt oacceptabelt. Vidare ser vi bland patienter som avlider i tillstånd som anses ha varit behandlingsbara att frekvensen är dubbelt så hög i våra glesbygder som i våra storstadsområden. Det är mer än oacceptabelt.

I grunden handlar det här om hur tillgänglig vården är, det vill säga hur lätt man kan komma i kontakt med vården och hur långt man har till närmaste vårdcentral. Det är nämligen tillgängligheten som blir avgörande exempelvis för hur snabbt en cancer upptäcks och därmed för möjligheten till överlevnad.

En ökad tillgänglighet till primärvården behöver däremot inte betyda att allting ser likadant ut. Vår utgångspunkt i Centerpartiet är snarare den motsatta. Det måste få se olika ut, och vi måste nyttja alla de möjligheter som finns för att öka tillgängligheten och på så sätt skapa förutsättningar för en jämlik vård i hela landet.

Vi ser att den befintliga strukturen med vårdcentraler behöver kompletteras på våra landsbygder med mindre läkarledda enheter, som vi har valt att kalla för landsbygdsläkare men som innebär ett minimum av en läkare och en sjuksköterska. På det viset skulle man kunna se till att täckningsgraden inom primärvården blir betydligt högre och större än i dag.

Vi ser också att det finns andra resurser som behöver finnas för att öka tillgängligheten. Det handlar om tekniska och digitala lösningar med egen monitorering och digitala läkarbesök för att undvika längre resor när det inte är nödvändigt. Här tror vi också att apoteken i framtiden kan spela en väsentlig roll och fungera som ytterligare en länk mellan patient och primärvård.

Fru talman! Grunden för en god och nära vård är naturligtvis personalen. Därför är det med sorg och oro som vi har kunnat ta del av Tidöpartiernas och Socialdemokraternas utvisningspolitik under de senaste månaderna.

Det handlar om vårdpersonal som Zahra och Afshad, som är välintegrerade, arbetar och betalar skatt, som fick ett utvisningsbeslut trots behovet av dem på Södersjukhuset.

Det handlar om vårdstudenter, som systrarna Donya och Darya som läser till sjuksköterskor vid Högskolan Väst, som har utvisats till diktaturen i Iran trots att Sverige har investerat sju år i deras utbildning och framtid.

Det handlar om gymnasister som Jomana, som planerat för en framtid i svensk välfärd, som utvisats ensam till Egypten.

Det handlar om forskare och läkare som tvingas lämna Sverige därför att deras barn får utvisningsbeslut och där Sverige ses som en alltmer oattraktiv plats även för högkvalificerad arbetskraft.

Detta är resultatet av en politik som inte bryr sig det minsta om god och nära vård utan som ser utvisning av människor som prioriterat. Det är en skam för Sverige, men det är också ett hårt slag mot svensk sjukvård.

Nu kanske någon undrar hur beroende vi är av invandrad arbetskraft i svensk hälso- och sjukvård. Det kan jag berätta. Var tredje läkare inom den svenska vården är född utomlands. Var tredje biomedicinsk analytiker i svensk vård är född utomlands. Var tredje undersköterska är född utomlands, och så mycket som vartannat vårdbiträde och varannan tandläkare är född utomlands. Utan vår utlandsfödda arbetskraft skulle svensk vård kollapsa.

Fru talman! Svensk hälso- och sjukvård måste vara både tillgänglig och jämlik. Att satsa på en god och nära vård med primärvården i centrum är den viktigaste delen i att nå dit. Därför är det bra att vi tar ytterligare ett steg på den vägen i dag, men mer behöver göras. Framför allt måste de orättfärdiga utvisningarna av vårdpersonal stoppas.

(Applåder)

Anf. 97 CARITA BOULWÉN (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Bergenblock, för anförandet!

Mycket av det som Centerpartiet driver vad gäller sjukvårdspolitik kan vi instämma i. Det som Centerpartiet ständigt återkommer till är fortsatt stor invandring. Det är ingen stram invandring, trots att vi ser de fruktansvärda situationer som vi har ute i landet med ökad kriminalitet och en välfärd som har gått på knäna under väldigt lång tid.

Vi har ett importerat vårdbehov. Ska vi fortsätta att fylla på med fler med vårdbehov från andra länder, för att sedan fortsätta med en oansvarig migrationspolitik?

Som jag sa tidigare behöver Sverige självklart kompetent personal i vården oavsett bakgrund. Men är det så att man inte har rätt att stanna i landet ska man lämna det.

Skärpta krav inom arbetskraftsinvandringen handlar inte om att stoppa vårdpersonal från att jobba här. Det handlar inte om att jaga vårdpersonal. Det handlar om att stoppa missbruk och lönedumpning.

Den som uppfyller villkoren ska kunna arbeta i Sverige. Den som inte gör det kan inte räkna med att få stanna i Sverige.

Därför frågar jag Christofer Bergenblock: Ser inte Centerpartiet detta? Ser ni inte vad den migrationspolitik som ni har drivit under så många år har orsakat för brister i välfärden? Centerpartiet vill fortsätta den oansvariga migrationspolitiken och bara fylla på med fler.

Anf. 98 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)
replik:

Fru talman! Nu tror jag att vi måste reda ut ett par saker här. Det finns två delar i migrationspolitiken. Den ena delen handlar om hur många som kommer in i Sverige. Centerpartiet står bakom att vi ska ha en stram migrationspolitik framöver och att det ska förbli på det viset.

Den andra delen handlar om människor som befinner sig i Sverige, som har etablerat sig, lärt sig språket och studerat, som jobbar och betalar skatt och som har rotat sig med sina familjer i Sverige – det är dem vi debatterar i dag. Det är inte den andra invandringen. Det kan ledamoten gärna diskutera i en migrationspolitisk debatt. Men nu talar vi om dem som riskerar att få lämna landet.

Vi kan konstatera att svensk vård är helt och hållet beroende av invandrad arbetskraft. Det kan se olika ut om man har kommit hit av ett asylskäl eller om man kommit med arbetstillstånd. Men vi är helt beroende av människor som är utlandsfödda för att klara välfärdsuppdraget inom svensk hälso- och sjukvård.

Det måste vara väldigt svårt även för Sverigedemokraterna, som inte gärna vill se att våra invandrare bidrar med något positivt i samhället, att kunna förneka det, inte minst med tanke på att vi har alla siffror svart på vitt på hur många som kommer från andra länder.

Ledamoten talar om att vi ska kasta ut folk för att vi inte vill se lönedumpning. Nu kommer här ett lönekrav på ungefär 33 500 kronor i månaden. Menar ledamoten på allvar att alla de undersköterskor, vårdbiträden och sjuksköterskor som går in på ingångslön även i Kungsbacka kommun, där ledamoten kommer ifrån, är lönedumpade när de lever på löner under 90 procent av medianlönen?

Anf. 99 CARITA BOULWÉN (SD) replik:

Fru talman! Jag inser att vi inte alls har samma syn vad gäller migrationspolitiken. Ledamoten påstår upprepade gånger att vi jagar vårdpersonal. Det stämmer inte.

Centerpartiet försöker att ställa behovet av vårdpersonal mot behovet av ordning i migrationen. Det är inte seriöst. Det är helt oseriöst, skulle jag vilja säga.

Sedan 2025 ligger kravet på omkring 80 procent av medianlönen i Sverige. Det motsvarar ungefär 29 000 kronor. Det är inte helt orimligt att man skulle kunna tjäna det.

Som jag sa tidigare i mitt anförande handlar det om att om du har rätt att stanna ska du få stanna. Men det gäller inte om du befinner dig här på felaktiga grunder eller om du inte har gjort rätt för dig.

Vi har haft otydliga regler från början, vilket Centerpartiet har varit med och bidragit till. Då blir det så

här. Det drabbar enskilda personer. Jag kan inte annat än beklaga, som jag sagt innan, när det drabbar dem som verkligen sköter sig. Men vi måste ha ordning och reda.

Jag skulle vilja ställa en annan fråga till ledamoten. Centerpartiet talar väldigt ofta om glesbygden och att vi ska ha vård i hela landet. Det är något som vi i Sverigedemokraterna stöder till fullo. Det är väldigt viktigt för oss i Sverigedemokraterna.

Därför vill vi se ett statligt huvudmannaskap så att vi får ordning på det. Vi kan inte ha 21 olika regioner som beslutar olika och prioriterar olika.

Vi har ett exempel i Sollefteå, där man lägger ned sjukhuset. Under flera år har man dragit ned mer och mer, och till slut kommer det inte att finnas något kvar över huvud taget. Där har Centerpartiet varit med och bidragit till nedläggningen.

Vad säger Centerpartiets ledamot här om att man vill ha vård i hela landet?

Anf. 100 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)
replik:

Fru talman! Jag konstaterar att ledamoten beklagar att vi kastar ut vårdpersonal från Sverige i dag. Ärligt talat tror jag inte en sekund på detta beklagande, men det är ett konstaterande att det är på det viset. Vi är helt beroende av den invandrade vårdpersonalen.

Det har pratats mycket om den migrationspolitik som har förts under de senaste tio åren. Vi kan då konstatera att av våra läkare i Sverige har 4 000 kommit från andra länder under de senaste tio åren. Av våra sjuksköterskor har 2 000 kommit från andra länder under de senaste tio åren, och bland våra undersköterskor och vårdbiträden har 33 000 kommit till Sverige från andra länder under de senaste tio åren.

Det är bara att konstatera att vi inte når fram till varandra när det gäller detta, och det beror helt enkelt på att vår syn på människor skiljer sig åt helt. Vi ser helt olika på behovet av deras förtjänster och kompetenser och på förhållandena när folk har rotat sig i Sverige.

Jag går nu tillbaka till att tala om landsbygden och glesbygden, där Sverigedemokraterna ser framför sig att en centralisering av hela den svenska sjukvården kommer att lösa landsbygdens problem.

Vem tror på allvar att det kommer att vara så? När en generaldirektör i Stockholm har tagit hand om 350 000 vårdpersonal och ska sätta en norm för hur ett svenskt akutsjukhus ska se ut kommer vi att få se en nedläggningsvåg av svenska sjukhus av aldrig tidigare skådat slag. Då kommer det inte att finnas utrymme för vare sig Sollefteå sjukhus, Ljungby sjukhus eller andra mindre akutsjukhus.

Tilltron till att centralisering och betongpolitik löser landsbygdens villkor och utmaningar är bara en chimär.
(Applåder)

Anf. 101 LINA NORDQUIST (L):

Fru talman! Då har det blivit min tur att yrka varmt bifall till ännu ett steg för god och nära vård.

Det här är en av de största frihetsfrågorna, skulle jag vilja säga: att vara trygg och att kunna styra sitt eget liv även när man själv eller någon som betyder väldigt mycket för en drabbas av sjukdom. Vård i tid är förstås helt avgörande. Att vården finns nära och med kontinuitet är en ren patientsäkerhetsfråga och en trygghetsfråga. Vi måste få vara delaktiga. Det måste fortfarande vara våra liv, vad som än händer oss.

Det är därför Liberalerna sedan 70-talet har drivit på för en riktigt god primärvård, för en husläkarreform och för rätten till en personlig läkare i primärvården för varje invånare i det här landet. Den lagstiftningen infördes faktiskt också under den borgerliga regeringen på 90-talet, men Socialdemokraterna rev omedelbart upp den när de kom till makten igen. Vi fick decenniernas fördröjning, men nu pågår detta arbete. Det är jag väldigt glad för, fru talman.

Efter den här debatten ska vi rösta igenom ännu en förstärkning av tandvårdslagen, av patientlagen och av hälso- och sjukvårdslagen. Från i sommar blir vården närmare, och den blir tryggare. Ännu en frihetsreform kommer att vara genomförd. Primärvårdens uppdrag och ansvar för både kroppsliga och själsliga vårdbehov kommer att bli tydligare.

Det allra viktigaste är att de människor som får vård i sina egna hem, de som är de allra sköraste och de som allra mest behöver sjukvårdens bästa stöd, från i sommar kommer att veta att det finns en medicinskt ansvarig för rehabilitering i deras kommun, oavsett vad de har för postadress och oavsett var i landet de bor. De ska veta att de från i sommar kan få en medicinsk bedömning av en sjuksköterska eller läkare oavsett tid på dygnet. De kommer inte att tvingas vara fris-kare efter kontorstid.

Det här är viktiga saker. Det är verkligen en frihetsreform som pågår här och nu. Det här gör vården närmare, det gör den säkrare och det gör den absolut tryggare för de människor som verkligen behöver den mest.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 25 februari.)

§ 12 Tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel

Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU9
Tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel (prop.
2025/26:55)
föredrogs.

Anf. 102 MARIE OLSSON (S):

Fru talman! Jag yrkar bifall till skatteutskottets betänkande SkU9 gällande tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel.

I dag debatterar vi skatteutskottets betänkande om att tillfälligt sänka mervärdesskatten på livsmedel från

12 till 6 procent från den 1 april i år till den 31 december 2027. Det är ett betänkande som alla partier i den här kammaren är helt överens om.

Man kan då fråga sig varför vi över huvud taget ska debattera en fråga där vi är överens. I det här fallet tror jag att det handlar om att alla partier som har lyft det här i våra respektive budgetar vill tala om varför vi ser att det i nuläget är viktigt att sänka momsen på livsmedel.

I stället för att stärka vanligt folks ekonomi har regeringen försämrat de ekonomiska förutsättningarna för de mest utsatta genom att göra det dyrare att hämta ut mediciner, försämra bostadsbidraget för barnfamiljer och sänka a-kassan för dem som är arbetslösa i mer än 100 dagar. Regeringen står passiv när barnbidraget urholkas, och nu har vi också de skenande elpriserna.

Vanligt folk har fått ta den ekonomiska smällen samtidigt som höginkomsttagare har fått stora skattesänkningar. Det är en prioritering som inte bara är orättvis utan som faktiskt också har visat sig vara skadlig för tillväxten.

Fru talman! Vi socialdemokrater vill se ett Sverige som präglas av ekonomisk säkerhet och social trygghet och där alla kan växa och leva ett gott liv. Men i dag går utvecklingen åt fel håll. För många känns de mest grundläggande drömmarna långt borta när maten är dyr, hyrorna höjs, elpriserna skjuter i höjden och man tvingas vända på vartenda öre för att få vardagen att gå ihop.

De ökande ekonomiska klyftorna drabbar den enskilde hårt och riskerar också att öka spänningarna i landet i en tid när sammanhållning behövs som mest.

Matpriserna har ökat med 30 procent sedan kostnadskrisen inleddes. För en vanlig barnfamilj har matkostnaderna ökat med mer än 30 000 kronor per år. Bristande konkurrens driver upp priserna. Vi socialdemokrater har under flera års tid föreslagit en lång rad åtgärder för att pressa matpriserna och öka konkurrensen på livsmedelsmarknaden. Regeringen har valt att inte agera, förrän i mandatperiodens sista budget där de har lyssnat på våra krav på en tillfälligt sänkt matmoms och en matpriskommission. Syftet med matpriskommissionen är att se till att momssänkningen faktiskt leder till lägre priser för konsumenterna.

I en undersökning som Nordea gjorde i mitten av januari i år framkommer att 71 procent av svenskarna inte tror på sänkta matpriser trots att vi nu fattar beslut om att sänka livsmedelsmomsen. Det säger en del om tilltron till att ägarna av livsmedelskoncernerna verkligen kommer att se till att priserna sänks. Just därför är det oerhört viktigt att bevaka att sänkningen får genomslag för konsumenterna. Vi måste helt enkelt se till att den sänkta matmomsen inte tas ut i högre vinster.

Vid ekonomiska kriser är det alltid de med minst marginaler som drabbas hårdast. Konsekvenserna märks tydligt för barnfamiljer, och ojämlikheten mellan familjer ökar. Konsekvenserna märks också tydligt för de pensionärer som har det sämst ställt. De har svårt att klara vardagens mest grundläggande utgifter.

Fru talman! Ensamstående föräldrar med låga inkomster drabbas särskilt hårt. Nästan en tredjedel av de ensamstående föräldrarna uppger att de har svårt att äta sig mätta. Tyvärr var inga representanter för de partier som hör till SD-regeringen ute och träffade föreningen Makalösa Föräldrar när de stod utanför riksdagen och bjöd på havregrynsgröt. Jag tror att det hade varit oerhört nyttigt för dem att få höra de här föräldrarnas berättelser.

Flera av dessa föräldrar är ensamstående. De arbetar heltid men har ändå oerhört svårt att få pengarna att räcka till. De försöker i första hand se till att barnen får mat och avstår själva. De ser till att barnen äter ordentligt i skolan eller förskolan, för när barnen kommer hem kan det vara så att det som serveras är havregrynsgröt. Det är inte ens säkert att det finns mjölk till havregrynsgröten.

Det här är hårt arbetande människor som bidrar till samhället. De prioriteras bort av regeringen för att de som tjänar mycket ska få ännu mer.

För oss socialdemokrater är det en självklarhet att barnen inte ska behöva betala för kriser. Den ambitionen verkar inte delas av regeringen. Barnfattigdomen ökar, och Sverige har nu den högsta nivån i Norden. Det är inget att vara stolt över.

I SD-regeringens Sverige är det som Peps Persson sjöng. Jag ber om ursäkt för svordomen och för att jag inte tar det på skånska. Peps sjöng: Det är falsk matematik som gör den fattige så fattig och den rike så förbannat rik. Det här är en utveckling som är ovärdig ett välfärdsland som Sverige.

Nu har finansministern dessutom meddelat att det inte finns utrymme för några åtgärder framöver. Det är häpnadsväckande att höra finansministern prata om att det kommer att krävas hårda prioriteringar framöver. Högerregeringen har tömt ladorna igen. Man har valt att med lånade pengar sänka skatten för dem som tjänar mest, och nu säger man att pengarna är slut.

Det här är ett återkommande mönster. Varje gång vi har en moderat finansminister är det svenska folket som får betala priset. Kritiken från Finanspolitiska rådet är heller inte nådig.

Detta måste få ett stopp. Svenska folket förtjänar bättre. Svenska folket förtjänar en ny regering och en ny riktning för Sverige.

(Applåder)

Anf. 103 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Det var intressant att lyssna på Marie Olssons anförande. Allt är SD:s och regeringens fel. Jag ska passa på att ge några exempel på vad regeringen och SD har gjort under mandatperioden.

Vi har sett till att barnfamiljer får 5 000 kronor mer i månaden i plånboken jämfört med 2022. Vi har gjort historiska satsningar på infrastruktur och forskning. Vi har sett till att företag har fått bättre villkor och lägre kostnader. Vi har skapat förutsättningar för ny kärnkraft och ett bättre energisystem.

Vi har sänkt skatten på bensin och diesel. Vi har sänkt skatten på arbete och pension. Vi har sänkt

skatten på sparande. Vi har sänkt elskatten. Vi har höjt bostadsbidraget. Vi har sänkt skatten för delägande i fämansbolag.

Fru talman! Det är inte vårt fel att elpriserna är skyhöga i dag. Ringhals 1, Ringhals 2, Forsmark 1, Forsmark 2, Oskarshamn 1 och Oskarshamn 2 är sex verk som lades ned av den rödgröna regeringen. I stället valde man att investera i vindkraft, som står stilla på de kallaste av Sveriges dagar. Det är ju därför elpriserna skjuter i höjden. Man skyller detta på SD-regeringen trots att man själv lade ned kärnkraftverk som hade kunnat ge billig el. Det är ju detta som gör att barnfamiljer inte har råd att äta mat. Det är därför SD och regeringen sänker livsmedelspriserna. Det är ingenting som Socialdemokraterna ska slå sig för bröstat för.

Hur ska vi lösa elkrisen, enligt Socialdemokraterna?

Anf. 104 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att debatten handlar om tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel, så att vi inte tappar bort den frågan.

Anf. 105 MARIE OLSSON (S) replik:

Fru talman! Jag ska försöka att hålla mig till ämnet, men jag vill först svara ledamoten. Om man har läst på lite om kärnkraften vet man att besluten att stänga kärnkraftverk var affärsmissiga. Jag tycker att vi åtminstone kan hålla oss till fakta i den här kammaren.

Vi socialdemokrater har en bättre politik för vanligt folk. Det är bara att räkna på vår budget. Vanligt folk skulle tjäna mer med den socialdemokratiska budgeten än med SD-regeringens budget. Jag väljer att säga SD-regeringen, för ni i SD är ju faktiskt med i den konstellationen och stöder det här budgetförslaget.

Det är faktiskt bara de som tjänar mycket som skulle förlora på vårt budgetförslag. Jimmie Åkesson och Elisabeth Svantesson skulle få 6 000 kronor mindre. De skulle förlora på det, men vi tycker att det är rätt. Vi tycker att människor som tjänar mycket kan betala lite mer i skatt till förmån för dem som jag beskrev tidigare, till exempel ensamstående mammor som inte kan äta sig mätta.

Det är inte värdigt ett välfärdsland som Sverige att en sådan politik förs. Vi behöver stötta dessa personer. De är hårt arbetande människor. Det är väl bara att byta jobb, har några partiledare sagt. Men vi behöver faktiskt folk som jobbar inom äldreomsorgen. Vi behöver folk inom vård och omsorg.

Anf. 106 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Jag respekterar att debatten handlar om sänkt skatt på livsmedel, men det finns ett behov av att tala om varför dessa sänkningar måste göras. Socialdemokraterna står och säger att det beror på marknaden, men det är en sanning med modifikation. Om man gör ett energislag så fruktansvärt dyrt att det är omöjligt att gå runt ger det såklart effekter. Det blir inte lönsamt när man tar bort alla möjligheter att arbeta med ett

energislag. Jag ser inga konstigheter alls med att skylla detta på Socialdemokraterna och övriga partier som var med och styrde.

Nog sagt om det. Vad gäller skattesänkningar tror jag inte att Jimmie Åkesson har några problem med att tjäna 6 000 mindre. Problemet med Socialdemokraternas politik är att även barnfamiljer får höjda skatter. Det är ju det enda Socialdemokraterna gör med sina samarbetspartier. De höjer skatt efter skatt efter skatt. Det förvånade mig jättemycket att Socialdemokraterna tyckte att det var en bra lösning att sänka momsen på livsmedel. Det är inte ofta man hör att Socialdemokraterna vill sänka skatten, fru talman. Jag har i alla fall inte hört det många gånger.

Vi har talat om att göra så att barnfamiljer får mer pengar i plånboken, så att man inte behöver göra de här sänkningarna. Det krävs att man har ekonomi och kan leva sitt liv. I dag är kostnaderna skyhöga i form av elpriser. Jag hörde ingenting från Marie Olsson om hur man ska lösa den biten, fru talman.

Anf. 107 MARIE OLSSON (S) replik:

Fru talman! Till skillnad från ledamoten, som säger att allt är Socialdemokraternas fel, vill jag ägna mig åt att tala om vad vi faktiskt vill göra för att underlätta för de här familjerna, som har det tufft i dag, och för ensamstående mammor som inte har fått 5 000 kronor i skattesänkning per månad.

Exemplet med 5 000 kronor bygger på en snittfamilj. Om du jobbar inom äldreomsorgen och är ensamstående har du kanske fått 200 eller 300 kronor i skattesänkning per månad. Samtidigt har du blivit av med det förstärkta bostadstillägget. Matpriserna har skjutit i höjden. Elpriserna skjuter i höjden. Det går inte ihop med en skattesänkning. Då har du förlorat mer på den här regeringens politik, även om regeringen sänker skatterna.

Vi står bakom skattesänkningarna för dessa människor. Det är inte sant att vi säger nej till alla skattesänkningar. Vi säger ja till skattesänkningar för de här människorna. Vi säger dock nej till skattesänkningar för dem som tjänar väldigt mycket, för vi tycker inte att de behöver skattesänkningar.

Anf. 108 JIMMY STÅHL (SD):

Fru talman! Jag yrkar med glädje bifall till propositionen, som sänker momsen på livsmedel från dagens 12 procent till 6 procent.

Jimmie Åkesson sa i sitt vårtal på Långholmen den 3 maj 2025 att vi skulle få till en SD-kasse. Matpriserna är för höga, och nu ser vi resultatet av ett idogt arbete. Det är en viktig åtgärd med tanke på att vi befinner oss i en svensk ekonomiskt utdragen lågkonjunktur med hög arbetslöshet.

Jag gissar att ni alla minns att SD och regeringen har bekämpat en inflation som ärvdes av den rödgröna regeringen. Inflationen var på tvåsiffriga tal och försatte Sverige i en mycket svår ekonomisk situation.

Reduktionsplikten var ett hårt slag och gjorde både företag och privatpersoner fattigare. Bränslepriserna

sköt i höjden, vilket påverkade allt i samhället: böndernas kostnader för att tanka maskiner och leveranser från bönder till fabriker, från fabriker till butiker och från butiker till hemmen. Vi ska heller inte glömma kostnaderna för kollektivtrafiken, som skenade, vilket tvingade regionerna till neddragningar och ledde till sämre service för samhällsmedborgarna.

Räntorna för bostadslån skenade med inflationen, vilket ytterligare försvårade situationen. SD och regeringen har lyckats förändra reduktionsplikten och få ned bränslepriserna från skyhöga nivåer på närmare 30 kronor litern.

Vi ska inte glömma att priserna på bränsle hade ökat ännu mer och gett ännu mer katastrofala följder för samhället om den tidigare regeringen hade fått fortsätta med sin ökande reduktionsplikt. Nu är det acceptabla priser på bränsle, och räntorna har sjunkit. Men många lider fortfarande av det som har varit. Vi hoppas kunna ge hushållen ett andrum genom sänkt livsmedelsmoms.

Samtliga hushåll gynnas eftersom priserna på livsmedel sjunker. Självklart kommer SD och regeringen att följa upp denna åtgärd för att se till att momssänkningen får så stort genomslag som möjligt. Skattesänkningen ska komma hushållen till del i form av lägre livsmedelspriser.

Vi har en stark tro på att butikerna ska respektera momssänkningen och leverera prisnedsättningar. Det har tidigare skett dialoger med handlarna om de höga priserna, så de vet mycket väl vad SD och regeringen har för ambitioner med sänkningen. Momsen kommer att sänkas den 1 april 2026, och planen är att sänkningen ska gälla till den 31 december 2027. Vi i SD är beredda att förlänga det om vi bedömer att ekonomin inte återhämtar sig så som vi önskar.
(Applåder)

Anf. 109 CRISTER CARLSSON (M):

Fru talman! Vi debatterar SkU9 *Tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel*. Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Lagändringarna är tänkta att gälla från den 1 april 2026 till och med den 31 december 2027.

Mandatperioden inleddes med hög inflation som pressade ned Sverige i en lågkonjunktur, och sedan har vi behövt hantera den turbulens som följt efter handelskrig och tullhot.

När viktiga handelspartner som Tyskland går svagt kan vi inte räkna med draghjälp utifrån. Detta har fordrat att man aktivt har stöttat såväl välfärd som hushåll, och när inflation och räntor har sjunkit har det krävts åtgärder för att få igång den svenska tillväxten.

Regeringen har stärkt ekonomin för vanligt hårt arbetande människor. En barnfamilj får behålla ungefär 1 800 kronor mer per månad med regeringens politik. Skatten har sänkts på bland annat arbete och pension, och forskoleavgiften har sänkts. Även skatten på sparande har sänkts.

Svenskarna får betydligt mer kvar att leva på. Även sänkningen av reduktionsplikten spelar stor roll för

människor, speciellt för dem som likt mig bor där kollektivtrafiken inte fungerar som här i Stockholm, där man bara kan ställa sig vid en hållplats och så kommer det en buss. 500–600 kronor per tankning spelar roll för en undersköterska som kanske måste pendla flera mil per skift. Efter mer än 30 år i vården vet jag hur det är att vända på varje krona.

Den sänkta arbetsgivaravgiften för unga gör också att exempelvis den enskilda livsmedelshandlaren kanske kan anställa en till ung person.

Anledningen till att vi nu sänker matmomsen är att många familjer har svårt att få ekonomin att gå ihop. Matpriserna har ökat under en längre tid. Nu har vi fått ned inflationen, som är roten till de stigande matpriserna, och matprisökningarna har minskat. Därför ser vi nu till att sänka moms på livsmedel, om än temporärt, för att många människor behöver tillfälligt ekonomiskt stöd i form av lägre matpriser så att deras privatekonomi stärks.

Alla svenskar får billigare matkassar. För en barnfamilj kan det handla om att matkassen blir 6 500 kronor billigare per år. För ett hushåll med två pensionärer kan matkassen bli 4 400 kronor billigare per år.

De som tjänar minst får störst kostnadssänkning i relation till sina inkomster. Man kan dra en parallell till att skattehöjningar drabbar dem som har minst marginaler mest.

Den tillfälligt sänkta matmomsen kommer också att bidra till den ekonomiska återhämtningen. Om familjer har mer pengar över efter att de köpt mat kan de kanske spendera pengarna, vilket stärker ekonomin.

Skatteintäkterna beräknas minska med 16 miljarder kronor 2026 och med 21 miljarder kronor 2027.

Fru talman! Det har höjts röster om att matvarujättarna och speciellt en viss matvarukedja gör enorma övervinster, som en del kallar det, och det finns de som vill införa en ny myndighet för att hålla koll på detta. Att införa en ny myndighet bara för att hålla koll verkar ganska märkligt och mindre genomtänkt när det är en tillfällig lagändring, och framför allt blir det dyrt. Vi bör i stället minska antalet myndigheter.

Men jag håller delvis med. Ett vakande öga kan vara på sin plats då det även finns matvarukedjor knutna till vänstersidan som gör miljardförluster men som inte har lägre priser för det. Man måste hålla koll på att de inte täcker sina förluster genom den sänkta matmomsen.

Hur säkerställer man att den sänkta matmomsen faktiskt kommer att leda till lägre matpriser? Detta är i slutändan upp till matbutikerna. Här förväntar man sig att matjättarna ska ta sitt ansvar. Vi tar vårt ansvar genom sänkt matmoms, och nu får matjättarna agera.

Det kommer att inrättas en matpriskommission som noga ska följa matprisernas utveckling. Konsumentverket kommer att få i uppdrag att tillsammans med andra myndigheter, såsom Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket och SCB, följa prisutvecklingen.

Vinstmarginalen hos handlarna ligger på ungefär 2–3 procent. Vissa tjänar stora pengar, många får det att gå ihop och andra lever på marginalen.

Särskilt lågprisbutiker saknas i många kommuner. Bättre konkurrens inom dagligvaruhandeln kan bidra till pressade priser, ökad tillgänglighet och bättre utbud för hushållen.

Jag besökte handlarer i Sörsjön för en tid sedan. Det är ett litet ställe i norra Dalarna som inte ens har 100 invånare och där det är långt till nästa by med affär. Jag kan säga att de definitivt inte blir rika på sin handel där, utan de är glada om de kan fortsätta att hålla öppet och få det att gå runt. Alla handlare skär alltså inte guld med täljkniv, tvärtom.

Nu sänker vi matmomsen tillfälligt. Sedan följer vi utvecklingen och ser vilken effekt det här får. Man kan dock vara säker på att vi och våra samarbetspartier alltid har hårt arbetande människors bästa för ögonen. Det ska löna sig att jobba.
(Applåder)

Anf. 110 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Priserna på mat har skenat de senaste åren, och många svenskar vittnar om att de inte har råd att äta sig mätta. Hälften av alla ensamstående föräldrar med låg inkomst har vid ett eller flera tillfällen inte haft råd att köpa näringsriktig mat till sig själva och sina barn. I början av förra året levde totalt 276 000 barn i ekonomisk utsatthet. Antalet barn i ekonomisk utsatthet har ökat under den här regeringen.

”Om mina barn känner sig lite sjuka eller inte vill gå till skolan säger jag ’Gå till skolan, ät mat och kom sen hem om du måste.’” Så säger fyrabarnsmamman Lana till tidningen. Hon har inte råd att ordna lunch till sina barn. När barnen inte fick mat i skolan i somras gick hon ned cirka tio kilo, då hon minskade på sina egna matportioner för att barnen skulle kunna äta sig mätta. Är det så här vi vill ha det i Sverige?

Statistik från SCB visar att antalet fattiga i Sverige har fördubblats på fem år. Nu räknas 730 000 personer som fattiga, och en stor del av dem anger att de inte har råd att äta en måltid med protein ens varannan dag. Sedan gränsen för högkostnadsskyddet för medicin höjdes av högermajoriteten måste fler välja mellan den dyrare medicinen och den allt dyrare maten.

Prishöjningarna på mat är den största hushållskrisen på 40 år, då matpriserna ökat med över 30 procent på tre år. Livsmedelskostnaderna för en familj med två barn har ökat med cirka 2 800 kronor varje månad. Det är livsmedelsgrossisterna och butikerna snarare än producenterna som står för kostnadsökningen. Konkurrensverkets analys visar att priset på basvaror ökat mer i butik än priset hos producenten. Butikerna har helt enkelt passat på att öka sina marginaler. Ett fåtal starka aktörer på den svenska matmarknaden håller priserna uppe, och regeringen har hela mandatperioden stått handfallen inför prishöjningarna.

Regeringen har före den momssänkning som vi diskuterar i dag inte gjort något för att skydda hushållens inkomster. Efter tre år på svältkur med Tidöpartierna tömmer regeringen nu statskassan och låter välfärden och budgeten för kommande år stå för notan. Genom att under lång tid låta bli att satsa har regeringen och

Sverigedemokraterna cementerat lågkonjunkturen och placerat oss i EU-toppen när det gäller antalet arbetslösa. Samtidigt får fler arbetslösa sänkta ersättningar och än svårare att klara vardagens kostnader som mat, el och hyra.

Fru talman! Skattesänkningen på livsmedel är välkommen under förutsättning att hela skattesänkningen kommer konsumenterna till godo. För att försäkra sig om det har Vänsterpartiet lagt förslag om en prisgaranti som skulle garantera sänkta matpriser den 1 april i år. Vi har föreslagit ett prisstopp på livsmedel för att förhindra att företag smyghöjer priserna för att sedan ge konsumenter intrycket av en prissänkning.

Vi har också föreslagit att Statens pris- och kartellnämnd ska återinföras och att regeringen tar ansvar för att hushållen ska få de 21 miljarder som skattesänkningen kostar. Det finns en risk att det annars bara blir ett ickebidrag när matjättarna inte sänker priserna motsvarande momssänkningen.

Vänsterpartiet föreslog under flera decennier att momsen på mat skulle sänkas och på sikt helt slopas. ”Bort med moms på maten” var en paroll som hördes långt utanför vårt parti. Det var en politik som var rätt då.

I dag har Vänsterpartiet inget annat förslag än utskottet, det vill säga vi yrkar bifall till propositionen om sänkt moms på mat. Men det innebär inte att Vänsterpartiet anser att sänkt moms på mat kommer att lösa problemet med barnfattigdomen eller med att föräldrar lägger sig hungriga för att de prioriterat mat till sina barn. Nej, inte ens om hela momssänkningen kommer konsumenten till del löser det problemet med fattigdomen.

För att Sverige återigen ska bli ett bra land att leva i för alla krävs fler satsningar än så. Höjda barnbidrag, ett rättvist skattesystem, stöd till barnfamiljer och en ersättning från sjuk- och arbetslöshetsförsäkring som det går att leva på är några av de åtgärder som behövs, för ingen ska behöva avstå från mat av ekonomiska skäl.

Fram till 90-talet var Sverige ett föregångsland för en utjämnande välfärdspolitik, med omkring 35 procent av bnp. Numera är vi inte längre ett föregångsland, utan i stället ligger Sverige under EU-genomsnittet när det gäller socialt skydd. Det är dags att återigen bli ett föregångsland inom välfärdspolitiken. Sverige behöver inte bara lägre matpriser. Sverige behöver inte bara ny regering. Sverige behöver en helt ny politik.

Anf. 111 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! I dagens betänkande yrkar vi bifall till det förslag som föreligger angående sänkt mervärdesskatt på livsmedel från 12 till 6 procent. Frågan har varit aktuell under lång tid, inte minst med tanke på de senaste årens prisutveckling.

Vi har tagit del av olika förklaringsmodeller för hur prisutvecklingen har kommit till. Jag tänker tillbaka till min tid i miljö- och jordbruksutskottet men också försvarsutskottet när vi följde vad som hände både före och efter Rysslands invasion av Ukraina. Det gick

väldigt fort: skenande bränslekostnader, kraftigt höjt gaspris och färre insatsvaror. Marknaden påverkades, och försörjningstryggheten och flödena förändrades. Vi såg tydliga ändringar i försörjningskedjorna. Detta gav effekter på livsmedelsproduktionen, inte minst bland producenter i Sverige, som så småningom i sin tur också ökade kostnader och priser i butik.

Vi är i ett läge där osäkerheten kring hur världen kommer att utvecklas de närmaste åren och även under de 21 månader framåt som föreligger för förslaget i kammaren i dag. Den tillfälliga sänkningen gäller ju fram till den 31 december 2027. Vad kommer att hända parallellt under de här månaderna? Vad kommer att hända i omvärlden västerut och österut? Hur kommer inflationen och kostnadsutvecklingen att påverkas? Det är något att tänka på när vi pratar om åtgärder som vi förväntar oss ska ge effekt i butik.

Parallellt med det här önskar vi ju att lågkonjunkturen kommer loss och leder till fler jobb, fler företag och ökade drivkrafter i svensk ekonomi. Men många hushåll har det tufft. Många brottas med konsekvenserna av varsel, nedläggningar, konkurser och den skyhöga arbetslösheten totalt sett.

Sveriges hushåll pressas i dagarna också av de höga elpriserna. Hemma i Säffle var det 19 grader kallt i morse, och i övriga Sverige förekommer det också många mätningar med kallgrader.

Hushållsekonomi utgörs av en helhet, och många olika faktorer påverkar vilken köpkraft och vilket utrymme som finns. Kombinationen av högre elpriser, högre elnätsavgifter och nya krångliga effekttariffer gjorde att den senaste elräkningen ledde till en stor chock.

Det väntar snart ytterligare elräkningar som ska betalas av svenska hushåll. Regeringspartierna lovade i valrörelsen sänkta elpriser, men i stället har elräkningen för många blivit en stor börda och också en stor andel av utgifterna.

Fru talman! Centerpartiet har länge drivit en halvering av matmomsen till 6 procent. Det är en del i ett centralt paket som vi skulle vilja se för att underlätta och stärka svensk livsmedelsproduktion och för att göra matkassen billigare för våra hushåll. Det ger människor mer pengar kvar i plånboken, och det sänker kostnaderna. Det spår förhoppningsvis också på konsumtion och sparande. Men det är viktigt att följa upp och se utfallet och vilken effekt det verkligen blir för svenska hushåll på kort sikt.

Sänkt matmoms förbättrar också förutsättningarna för lantbruket att producera mer, bättre och mer prisvärd mat. Det är viktigt att lönsamheten är och blir starkare. Också konkurrenskraften kan förbättras i dessa tider.

I förlängningen kan också en sådan åtgärd bidra till en tryggare livsmedelsförsörjning och en starkare beredskap. Sedan är det alltid viktigt att uppmärksamma värdet av långsiktighet och förutsägbarhet liksom värdet av stabila förutsättningar och förändringar både när det handlar om hushåll och när det handlar om företagens möjligheter att utvecklas.

Vi behöver se satsningar inom flera områden. Tillfälliga åtgärder skapar inte alltid de bästa förutsättningarna, och därför är det viktigt att fortsätta resonemanget om vad som över tid ger förutsägbarhet och stabilitet.

Vårt fokus, herr talman, ligger på att minska den totala kostnadsbördan för svenska livsmedelsproducenter, samtidigt som vi ser helheten för svensk hushållsekonomi. Vi har lagt fram flera utskottsinitiativ, bland annat ett i skatteutskottet för ett par år sedan om att utreda statens samlade pålagor i livsmedelskedjans alla led och föreslå reformer som ökar lönsamheten för jordbruket och stärker bönders konkurrenskraft. Tyvärr röstades detta initiativ ned av nästan alla partier närvarande vid mötet, men frågan är fortsatt lika aktuell. Vi menar att det är en oacceptabel situation att av varje krona som lantbrukaren medverkar till tar staten 11 öre, och 10 öre går till lantbrukaren. Detta säger något om hur statens påverkan på lönsamhet och konkurrenskraft ser ut.

Vad gäller andra sänkningar på momsområdet kan vi också se att sänkningen av restaurangmomsen gav effekt och genererade tusentals jobb inom inte minst branscher där unga och lågutbildade fick möjligheter.

Herr talman! Sänkt matmoms är alltså inte bara en fråga om lägre priser, utan det handlar om att stärka hela livsmedelskedjan och öka vår självförsörjningsgrad. Det handlar också om att stärka vår beredskap i en tid då vi behöver göra allt för att säkra förutsättningarna för redundans och uthållighet och för vår förmåga att försörja oss, för det är så många faktorer som pekar på att det blir allt osäkrare i vår omvärld.
(Applåder)

Anf. 112 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Herr talman! Vi debatterar en sänkt mervärdesskatt på livsmedel från 12 till 6 procent.

För Kristdemokraterna är det viktigt att stötta familjer som vittnar om hur marginalerna har krympt en månad för månad. Det är inte minst barnfamiljer, ensamstående föräldrar och äldre med små pensioner som känner av varje krona när de står i matkassan.

Mat är ingen lyx. Mat är en nödvändighet. När priserna på livsmedel stiger påverkas alla hushåll. Men höga matpriser slår hårdast mot dem som har minst ekonomiskt utrymme. Därför är det rimligt att staten i ett svårt ekonomiskt läge använder de verktyg som finns för att tillfälligt lätta på bördan.

En sänkning av moms på livsmedel är en bred och träffsäker åtgärd i den meningen att den omfattar alla hushåll. Regeringen bedömer att skattesänkningarna har hög sannolikhet att relativt direkt få genomslag i priserna, och det är avgörande. Syftet är tydligt: En sänkning ska märkas i plånboken, inte stanna någon annanstans i värdekedjan. Det är vi överens om med livsmedelsaffärerna.

Tidigare har regeringen sänkt drivmedelsskatterna, och man har kraftigt sänkt reduktionsplikten. Det har gett stor effekt på bränslepriserna. Kraftigt sänkta bränslepriser har också ökat hushållens ekonomiska

marginaler på ett relativt välkänt sätt. Men det är lätt att glömma bort att sänkta drivmedelspriser faktiskt även gör maten billigare, eftersom transportkostnaden är en betydande del av livsmedelspriserna. Sådana indirekta effekter på hushållens ekonomi är lätta att glömma bort när vi summerar den sammanslagna effekten av regeringens ekonomiska satsningar på hushållen. Utan dessa satsningar hade hushållens ekonomiska läge varit betydligt sämre. Nu ser vi en optimism som sakta men säkert börjar spira i vårt land.

För Kristdemokraterna är familjeperspektivet centralt. Politiken ska stärka hushållens möjligheter att ta ansvar, planera sin vardag och känna trygghet. När staten kan bidra till att sänka kostnaderna för den mest grundläggande maten på bordet är det en prioritet vi står bakom i detta ekonomiska läge.

Herr talman! Samtidigt är det viktigt att värna statens finanser. Mervärdesskatten är en stabil in-täktskälla. Vi välkomnar också regeringens ambition att noggrant följa upp prisgenomslaget genom Matpriskollen. De gör mätningar redan från augusti förra året, då beslutet blev offentligt. Deras första rapport kommer redan i mars, innan momssänkningen genomförs. De kommer sedan att fortsätta hålla koll på matpriserna genom hela perioden.

Det avgörande är att skattesänkningen verkligen kommer hushållen till del i form av lägre livsmedelspriser. Transparens och uppföljning stärker förtroendet för politiken.

Livsmedel är en nödvändighet för alla hushåll. En momssänkning på mat är per definition bred. I ett läge där nästan alla hushåll har pressats av höga priser och lågkonjunktur är bredden en styrka. Den när barnfamiljen i hyresrätt, pensionären på landsbygden och ensamstående föräldrar utan att de behöver ansöka, kvalificera sig eller vänta på ett beslut. Det är enkelt, direkt och administrativt effektivt.

Herr talman! För Kristdemokraterna utgår politiken från människors vardag. När tiderna är svåra ska samhället finnas där, genom konkreta reformer som stärker hushållens ekonomi här och nu.

Att sänka momsen på mat är en sådan reform. Den är bred, den är tydlig och den svarar mot ett verkligt behov i svenska hem. Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 113 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Herr talman! Jag vill inleda med att säga att Miljöpartiet välkomnar förslaget om sänkt moms på livsmedel, och vi kommer att rösta ja till det vid voteringen i nästa vecka.

Miljöpartiet var det första partiet i riksdagen att föreslå sänkt matmoms, redan den 14 februari 2023, alltså för precis tre år och fem dagar sedan. Vårt förslag gällde då att helt ta bort momsen på specifikt basvaror som bröd, mjöl, mjölk, frukt och grönsaker eftersom denna utformning skulle göra störst skillnad för dem som har det tuffast ekonomiskt. Folk med låga

inkomster köper i högre grad just den typen av billigare basvaror.

Vi ser dock ingen anledning att säga nej till förslaget om en halvering av momsen på alla livsmedel i dag och kommer som sagt att rösta ja till förslaget i nästa vecka.

Det betyder dock inte, herr talman, att jag är särskilt nöjd med hur den här regeringen har hanterat kostnadskrisen under mandatperioden. Regeringens och Sverigedemokraternas politik för att stötta hushållen kan enklast beskrivas med två ord: sent och otillräckligt.

Sänkningen av matmomsen är ett exempel på detta. Det var alltså redan i februari 2023, i höjden av kostnadskrisen, som Miljöpartiet föreslog sloopad matmoms på basvaror. Då möttes vårt förslag av ett kompakt motstånd från regeringen och Sverigedemokraterna. Absolut inte, var svaret då.

Något alternativt förslag, som det som vi debatterar nu, var då inte aktuellt. Men nu, tre år senare, när det är valår och det ska fiskas röster från människor som under flera år sett sina plånböcker krympa är Tidöpartierna plötsligt redo att satsa. Det är väldigt sent, och det är ganska genomskinligt.

Herr talman! Vi har hört larmrapporter varje år under den här mandatperioden. Ropen har blivit högre och högre för varje år som gått. Antalet barn som växer upp i fattigdom skenar i Sverige. Andelen föräldrar som behöver låna pengar för att betala mat, el och hyra har ökat. Antalet vräkningar som berör barn har ökat. Andelen familjer som inte har råd med näringsrik mat och att äta sig mätta varje dag har ökat.

I statsministerns frågestund i december svarade statsminister Ulf Kristersson mig: I en lågkonjunktur kommer det alltid att bli tuffare. I en högkonjunktur blir det lättare. Så har det alltid varit.

Det stämmer ju, men det är faktiskt regeringens och vi politikernas ansvar att underlätta för hushållen i kriser och att göra så att lågkonjunkturen drabbar samhällets mest utsatta så lite som möjligt. Då går det inte att komma ifrån att regeringen och Sverigedemokraterna har svikit Sveriges barnfamiljer. Regeringen har inte en enda gång den här mandatperioden, trots skenande kostnadsökningar, höjt barnbidraget och underhållsstödet. Barnbidraget har faktiskt förlorat hela 25 procent av sin köpkraft sedan höjningen 2018 och är nu värt mindre än det har varit på 50 år.

Den höjning av bostadsbidraget som Tidöpartierna genomförde vid årsskiftet var på mindre än hälften av vad de själva sänkte bostadsbidraget med bara ett år tidigare. Och nu under våren lanseras regeringens och Sverigedemokraternas stora fattigdomsreform, som alla remissinstanser är överens om kommer att öka barnfattigdomen och utanförskapet för de allra mest utsatta hushållen. Det är helt enkelt raka motsatsen till det ansvar som vi politiker ska ta.

Herr talman! Tidöpartiernas politik för hushållen är sen, och den är otillräcklig. Men jag skulle vilja lägga till ett ord i min beskrivning: orättvis.

I stället för att stärka våra gemensamma trygghets-system och satsa på de mest behövande hushållen har regeringen och Sverigedemokraterna prioriterat skattesänkningar som i kronor och ören gynnar dem med de allra högsta inkomsterna.

I stället för att laga revorna i sjukförsäkringen och höja och indexera barnbidraget, underhållsstödet och bostadsbidraget – som hade gett varaktigt högre inkomst för de familjer som behöver det allra mest – har de valt små och ofta tillfälliga insatser för låginkomsttagare samtidigt som de drar undan stöden helt för de allra mest behövande. Och i stället för att stärka arbetsmarknadsinsatserna när arbetslösheten ligger på rekordnivåer har Tidöpartierna försämrat a-kassan.

Herr talman! Sverige förtjänar bättre än den regering vi har i dag. Sverige förtjänar en regering som arbetar aktivt och engagerat för att bryta barnfattigdomen. Sverige förtjänar en regering som prioriterar barnfamiljer före bankdirektörer och som prioriterar låginkomsttagare framför låga skatter. Sverige förtjänar ett äkta välfärdssamhälle, där alla barn växer upp i trygghet.

Därför satsar Miljöpartiet på hushållen, inte bara med sänkt matmoms utan också med riktig välfärdspolitik. Därför satsar Miljöpartiet på barnfamiljerna och på låginkomsttagarna. Vår åsikt är klar och tydlig: Inget barn ska växa upp i fattigdom eller hunger. Med vår politik kan detta också bli möjligt.

Anf. 114 ANDERS EKEGREN (L):

Herr talman! Jag ska faktiskt börja med att ge en eloge till Daniel Bäckström, som jag tyckte gav den här kammaren lite andra perspektiv. Många tal vet man ju redan vad de kommer att handla om, men jag tyckte att Daniel Bäckström breddade den här debatten på ett bra och trevligt sätt.

Herr talman! Under den förra regeringen genomled hushåll och företag en omfattande inflation – av tvåsiffriga mått – och kraftiga ränteökningar, som den nuvarande regeringen har bekämpat. Nu är inflationen i nivå med inflationsmålet, och nu får alla låntagare en räntenivå som är mycket lägre än tidigare. Till detta kommer skattesänkningar inom olika områden. Det är sänkning av elskatten och fler skatter, som har nämnts här. Hushållens ekonomi har stärkts, och nu kommer vi att stärka hushållens ekonomi ytterligare.

Jag tänkte faktiskt inte prata någonting om kärnkraft i dag, för jag är ibland ganska irriterad på att de här debatterna kan handla om precis vad som helst. Det skulle inte förvåna mig om nästa debatt om skogen handlar om hur vi ska se till att skogen börjar växa på Island. Det är fullt möjligt i den här kammaren. Men anledningen till att vi har de höga elpriserna är precis det som Jimmy Ståhl sa tidigare. Det fanns någonting som hette effektskatt på kärnkraft. Den höjdes jättemycket, framför allt från 2015 och framåt. Man kan se i olika utredningar att en tredjedel av kostnaderna utgjordes av den här effektskatten. Det gjorde att det helt enkelt blev olönsamt att driva kärnkraften vidare. Men det är visst en känslig fråga.

På finansutskottets öppna sammanträde i tisdags om utvärderingen av Riksbankens penningpolitik svarade professor Lars Calmfors på en direkt fråga från mig: Att Riksbanken höjde räntan från 3,5 procent till 4 procent och låg kvar på denna nivå för länge innebar att man faktiskt förlängde lågkonjunkturen, och det har medfört ett bnp-tapp på 0,5 procent.

Herr talman! Tidöpartierna har därför enats om att genomföra en tillfällig sänkning av moms på mat från 12 procent till 6 procent under perioden från den 1 april 2026 till den 31 december 2027. Det behövs för att ge hushållen ett ökat ekonomiskt utrymme och inte minst för att stimulera den svenska ekonomin. Man kan alltid diskutera vilka åtgärder som ska vidtas. Fördelen med en sänkning av moms på mat är att alla medborgare får nytta av åtgärden och inte bara de som kör en Tesla.

Vi verkar vara väldigt överens i den här kammaren om att det är väldigt viktigt att man kontrollerar att den här momssänkningen faktiskt genomförs fullt ut. Matpriskommissionen kommer därför att ha en viktig roll, och min bedömning är att livsmedelsindustrin står under stor press från medborgare, medier och riksdagspolitiker, som givetvis kommer att se att den här momssänkningen går igenom.

Hade det funnits alternativ? Ja, ett alternativ hade kunnat vara skattesänkningar. Det har genomförts tidigare. En Tidökollega sa till mig: När vi gjorde det passade en del S-styrda kommuner och regioner på att höja skatten för medborgarna, vilket medförde att de inte fick lika mycket som det var tänkt. Det blev inte den effekt som man hade tänkt. En del som bodde i fel kommun eller fel region blev helt enkelt blåsta.

Därför är det givetvis viktigt att kontroller av matpriskommission, pensionärsorganisationer, medier och andra som är intresserade av frågorna leder till en effektiv bevakning.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 25 februari.)

§ 13 Förbättrat regelverk om beskattning av skog

Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU18
Förbättrat regelverk om beskattning av skog (prop.
2025/26:69)
föredrogs.

Anf. 115 MALIN LARSSON (S):

Herr talman! Sverige är ett skogsland. Skogen är en grundpelare i vår ekonomi, i klimatomställningen och i den regionala utvecklingen – men den är också människors livsverk och trygghet. För många familjer är skogen en näring som planeras över generationer. Därför måste skatteregler och ersättningsystem vara långsiktiga, förutsägbara och rättvisa.

Den proposition vi debatterar i dag syftar till att förbättra och förenkla skattereglerna för skogsägare. Socialdemokraterna välkomnar flera av förslagen, inte minst dem som rör skogskontot och möjligheten till bättre periodisering. Samtidigt vill vi vara tydliga med att reformer på detta område måste ses i ett större sammanhang.

Vi står bakom vårt särskilda yttrande i betänkandet. Det innebär att vi ställer oss bakom propositionen, men med några tydliga markeringar. Förändringarna får inte leda till ökad komplexitet, och de löser inte den mest akuta frågan för många skogsägare, nämligen artskyddets konsekvenser och bristen på fungerande ersättningssystem.

Vi vill också påminna om att mycket av det som nu genomförs har sin grund i den tidigare skogsutredningen, som togs fram under förra mandatperioden.

Intäkterna kommer ofta i större poster när avverkning sker, medan kostnaderna och investeringarna är långsiktiga. Möjligheten att jämna ut inkomster över tid är därför avgörande. Att förbättra detta verktyg stärker förutsägbarheten och planeringsmöjligheterna för många skogsägare.

Även förslaget om att införa ett naturvårdskonto är i grunden ett steg i rätt riktning. Att kunna periodisera ersättning för naturvårdsavtal förbättrar likviditeten och minskar risken för skattechocker ett enskilt år. Det kan göra frivilliga naturvårdsavsättningar mer attraktiva och bidra till ett mer hållbart brukande.

Samtidigt finns det skäl att vara uppmärksam. Flera remissinstanser har lyft att de hellre hade sett en naturvårdsfond än ännu ett konto. Det finns en oro för att systemet riskerar att bli administrativt komplext. Skogsstyrelsen har dessutom pekat på att underlaget är osäkert när det gäller uppskattningen av hur stora arealer som omfattas av naturvårdsavtal. Det skapar frågetecken kring hur stora effekterna faktiskt blir.

Därför vill vi betona att det är avgörande att förändringarna inte leder till onödig komplexitet. Ett regelverk som upplevs som krångligt riskerar att motverka sitt syfte. För den enskilde skogsägaren måste reglerna vara både begripliga och praktiskt hanterbara.

Herr talman! Propositionen innehåller också en möjlighet att skjuta upp beskattningen av viss intrångsersättning i upp till tio år genom en ny ersättningsfond. Det är positivt. I delar av landet där tillgången på ersättningsmark är begränsad behövs rimliga tidsramar för att kunna fatta genomtänkta beslut. Längre tidsfrist minskar risken för att skogsägare tvingas köpa ersättningsmark under tidspress.

Det är viktigt att samhället tar ansvar när mark tas i anspråk för gemensamma intressen. När staten begränsar pågående markanvändning ska den enskilde inte bära kostnaden ensam. Den principen är grundläggande.

Men, herr talman, den mest akuta frågan för många skogsägare i dag behandlas inte i propositionen. Den handlar om artskyddet och om situationer där skogsägare nekas att bruka sin skog.

Allt fler upplever att de får sin brukanderätt begränsad genom artskyddsbeslut eller nekade avverkningstillstånd. Och de får ingen ersättning. Det är där osäkerheten är som störst, det är där frustrationen växer och det är där förtroendet för systemet prövas.

Regeringen har presenterat delar av ett nytt ersättningssystem. Det är bra att frågan erkänns, men det finns ännu ingen samlad helhetslösning. Det kvarstår hur ersättningarna ska finansieras långsiktigt, hur rätts-säkerheten ska säkerställas och hur de skogsägare som redan hamnat i kläm ska hanteras.

Samtidigt har budgeten för ersättning till skogs- och markägare minskats med närmare 70 procent under denna mandatperiod. Det innebär att många redan i dag väntar på ersättning. Då räcker det inte att justera tekniska delar av beskattningen. Systemet måste också vara fullt finansierat och fungera i praktiken.

För oss socialdemokrater är det självklart att vi ska bruka vår skog men även att biologisk mångfald ska värnas. Lika självklart är det att när staten begränsar pågående markanvändning ska ersättning utgå. Äganderätten och miljöhänsynen måste kunna samexistera.

Det är också viktigt att nämna frågan om beskattning av ersättning vid nekade avverkningstillstånd. När Skatteverket ändrade sitt ställningstagande 2023 fick det betydande konsekvenser. Skillnaden mellan beskattning i inkomstlagen näringsverksamhet och kapital kan vara mycket stor. Frågan har lyfts, bland annat genom en skriftlig fråga till finansministern. Regeringen har dock meddelat att beskattningsformen inte ändras inom ramen för denna reform. Det innebär att även om vissa förbättringar görs i regelverket kvarstår en osäkerhet för de skogsägare som hamnar i denna situation. Det förstärker behovet av en helhetslösning där ersättning, beskattning och rätts-säkerhet hänger ihop.

Herr talman! Vi ställer oss bakom propositionen därför att den innehåller flera förbättringar: Skogskontot stärks, möjligheten att periodisera ersättning förbättras och anpassningen till EU-rätten är nödvändig. Det är bra. Men vi gör det med tydliga markeringar. Reglerna får inte bli mer komplexa, ersättningssystemet måste vara fullt finansierat och den akuta frågan om artskydd och utebliven ersättning måste lösas i sin helhet.

Sverige behöver ett starkt, hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk. Skogen är en nyckel i klimatomställningen och i den gröna industrins utveckling. Men långsiktiga investeringar kräver stabila och rättvisa spelregler. Skogsägare ska kunna planera för generationsskiften och hållbart brukande utan att leva i osäkerhet om ersättning eller plötsliga ekonomiska konsekvenser av politiska beslut.

Skattepolitik är inte bara teknik. Det är en fråga om trygghet, ansvar och rättvisa.
(Applåder)

Anf. 116 KAJSA FREDHOLM (V):

Herr talman! Skogen är en av våra viktigaste resurser. Jag som bor i Dalarna sedan lång tid tillbaka vet

verkligen hur betydelsefull den är. Skogen är livsmiljö för en mängd olika arter och genererar en rad ekosystemtjänster utöver att lagra kol och producera råvaror.

Vi i Vänsterpartiet anser inte att det svenska skogsbruket i sin helhet i dag är att betrakta som tillräckligt hållbart för att nå våra klimatambitioner och bevara en hög biologisk mångfald. Vår inställning är att produktionsmålen behöver vara underställda miljö- och klimathänsynen.

Om vi ska uppnå ett hållbart skogsbruk kan inte råvaruförsörjningen vara styrande för hur våra skogar brukas. Naturens gränser med bevarade ekosystem och biologisk mångfald måste vara ramen för hur skogarna nyttjas. Inom dessa ramar bör ett hållbart brukande förse oss med råvaror och energi som bland annat kan ersätta fossil energi och råvaror med stor klimatpåverkan.

Att vi på ett hållbart sätt använder vår skogsråvara är avgörande för att vi ska kunna möta såväl klimatkrisen som utarmningen av den biologiska mångfalden. Dessa kriser måste lösas tillsammans.

Herr talman! Det är ett steg i rätt riktning att regeringen nu går vidare med förslag om förbättrade villkor för skogsägare för beskattning av skog. Men vi instämmer med Miljöpartiets reservation i ärendet om att tidsfristen på ett naturvårdskonto bör motsvara löptiden på naturvårdsavtalet.

Jag yrkar därmed bifall till reservation 1.

Anf. 117 ERIC WESTROTH (SD):

Herr talman! Skatteutskottet debatterar alltså betänkande SkU18, som behandlar regeringens proposition om mer ändamålsenlig beskattning av intrångsersättning och löseskilling som ges för naturvårdande ändamål.

Låt oss inleda med att slå fast en grundläggande sanning, nämligen att svenska skogsägare är ryggraden i vårt lands ekonomi. De är inte bara förvaltare av våra vidsträckta skogar, utan de är också entreprenörer, innovatörer och nyckelaktörer i det svenska näringslivet.

Tänk efter en stund: Ungefär 70 procent av hela Sveriges areal är täckt av skog. Det är en enorm yta – grön, levande och ständigt förnybar. Av denna skog brukas hela 75 procent på ett aktivt och ansvarsfullt sätt, och varje år avverkas bara omkring 1 procent av beståndet. 1 procent är en ytterst försiktig takt, vilket innebär att skogen hela tiden växer tillbaka starkare än den tas.

För varje träd som huggs ned planteras minst två nya plantor, och varje år sätts runt 400 miljoner nya plantor i våra skogar. Det är inte bara en kortsiktig ersättning utan också en medveten investering i framtiden, generation efter generation. Tack vare det aktiva, hållbara skogsbruket har virkesförrådet i våra svenska skogar fördubblats på bara några generationer. Det är ett konkret bevis på att bruk och bevarande inte behöver stå emot varandra utan snarare förstärker varandra.

Sverige är dessutom en av världens absolut största exportörer av massa, papper och sågade trävaror. Bara

under 2024 genererade den svenska skogsindustrin runt 185 miljarder kronor i exportintäkter. Det är pengar som kommer hem till Sverige, som bygger välfärd, skolor, vägar och sjukvård över hela landet.

Vi får inte heller glömma att skogsindustrin skapar jobb, särskilt där de behövs som mest. I glesbygd och mindre orter, där alternativen ofta är få, sysselsätter branschen omkring 140 000 människor. Det är riktiga jobb, med mening och framtid, som håller hela samhällen levande.

Därför är det inte bara rimligt, utan det är också en plikt, att vi som land, och framför allt vi som stiftar lag, värderar skogen, skogsbruket och de svenska skogsägarna högt. Och nu måste vi säkerställa att de får rimliga förutsättningar att hantera de utmaningar som uppstår när staten inför begränsningar i produktionen för att skydda unik natur.

Herr talman! Propositionen som vi nu behandlar är ett steg i rätt riktning för att ge skogsägarna det stöd de förtjänar. När staten genom miljöbalken eller skogsvårdslagen inskränker förfoganderätten över mark för naturvårdande ändamål, vare sig det handlar om allframtidsupplåtelse, inlösen eller naturvårdsavtal, leder det ofta till produktionsbortfall. Det är ett pris som skogsägarna betalar för det gemensamma bästa, för att bevara biologisk mångfald och för att skydda känsliga ekosystem. Men detta får inte bli en orimlig börda. Skogsägarna ska framför allt inte straffas skattemässigt för att de bidrar till detta. Tvärtom ska de få verktyg för att mildra effekterna och fortsätta driva sina företag framåt.

Låt mig gå in på propositionens kärna.

Först och främst föreslår regeringen en särskild ersättningsfond för naturvårdsmark. Detta innebär att skogsägare som får ersättning för intrång eller inlösen på grund av naturvård kan sätta av beloppet i en fond och skjuta upp beskattningen. Detta är en direkt respons på vad skogsägarorganisationerna och Skogsutredningen har påpekat, nämligen att i områden med begränsat utbud av attraktiv skogsmark tar det tid att hitta rätt investering.

Nästa viktiga del handlar om periodisering av ersättningar för naturvårdsavtal. Dessa avtal, som ofta sträcker sig över fem år eller längre, ger ersättning som i dag beskattas som en klumpsumma, vilket kan leda till hög progressiv skatt och onödig ekonomisk belastning. Regeringen föreslår därför ett naturvårdskonto där upp till 90 procent av ersättningen kan sättas in på ett särskilt konto i ett kreditinstitut. Avdraget är generöst, med en minimigräns på 25 000 kronor, och uttag kan spridas över tio år.

Detta är inte bara en skatteteknisk finess, utan det är ett sätt att ge skogsägarna andrum. Ett genomsnittligt avtal kan ge runt 250 000 kronor, och utan möjlighet till periodisering kan skatteeffekten bli kännbar. Med naturvårdskontot kan man sprida intäkten, minska progressiviteten och bättre matcha de utgifter för produktionsbortfallet som avtalen innebär. Reglerna följer de för skogskonton, med flexibla uttag efter fyra månader och möjlighet till överföring vid

generationsskiften – allt för att underlätta för dem som driver familjeföretag i generationer.

När staten inför begränsningar för att skydda naturen, är det vår plikt att ge skogsägarna rimliga förutsättningar att kompensera för bortfallet. Propositionen föreslår till stora delar detta, även om man som enskild skogsägare skulle önska sig mer. Jag vill ändå avsluta med att yrka bifall till förslaget i betänkandet. (Applåder)

Anf. 118 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! Det är glädjande att lyssna på så många engagerade inlägg om svenskt skogsbruk och att också talmannen lyssnar uppmärksam. Det gör talmannen naturligtvis alltid, men han är extra uppmärksam nu. Det är mycket glädjande.

Det handlar nu om en näring som är oerhört viktig för Sverige, som så många tidigare talare har nämnt. Det är också fråga om en oerhört hållbar näring. Jag vet inte om det finns någon annan naturresurs som vi kan bruka utan att förbruka. Precis som tidigare talare har nämnt; om vi hugger ned ett träd planterar vi två nya. Hela ekosystemet kan fortsätta för all framtid. Det är ju helt fantastiskt.

Det är också glädjande att flera av förslagen i propositionen kommer från den senaste skogspropositionen som Centerpartiet var med och förhandlade fram under förra mandatperioden. Nu ser delar av de förslagen ut att förverkligas. Det känns jättebra.

När man läser i betänkandet kan det i mångt och mycket uppfattas som att det handlar om naturvård och biologisk mångfald. Det stämmer, men det viktiga är vad som kommer med naturvård och biologisk mångfald och hur vi jobbar med den frågan.

Om vi ska skydda biologisk mångfald måste vi göra det på ett sätt som inte drabbar den enskilda näringsidkaren, som ju driver en näringsverksamhet till gagn för Sverige, för Sveriges ekonomi samt klimat och miljö. Det får inte drabba ekonomiskt i form av orimlig eller orättvis beskattning eller orimliga intrång i äganderätten. Det är något som vi har sett alldeles för mycket av på slutet. Vi pratar om en näringsverksamhet som är viktig för hållbarhet, för öppna landskap och för arbetstillfällen.

Den skogsproposition som lades fram 2022 var oerhört tydlig med att skydd av skog måste som utgångspunkt vara frivillig för markägaren. Naturvårdsarbetet ska i ökad utsträckning bygga på initiativ från markägaren snarare än från myndigheter. Det finns likaså inget annat sätt att göra det hållbart på.

Ett viktigt verktyg för att nå fram till skogspropositionens inriktning är att det finns tillgång till en bred palett av flexibla skyddsformer att tillgå och att markägaren inte straffas ekonomiskt för att han eller hon förvaltar sin skog på ett hållbart sätt.

De senaste åren har naturvårdspolitiken präglats av ett slags top-down-perspektiv där äganderätten hantearats alltför respektlöst och lättvindigt. Stort fokus har lagts vid att formellt skydda stora arealer genom reservatsbildning. Centerpartiet vill se en ökad mångfald

och flexibilitet inom naturvården och anser exempelvis att naturvårdsavtal som vi pratar om i dag har varit en outnyttjad skyddsform, trots sin frivilliga, tidsbegränsade och flexibla karaktär. Att det inte har utnyttjats mer kan bero på det som adresseras i propositionen, nämligen att det skattemässigt har varit missgynnat. Därför är det mycket positivt att regeringen vill åtgärda avtalen.

Vi i Centerpartiet ställer oss bakom inriktningen i propositionen. Men vi har en del invändningar. När det gäller den nya ersättningsfonden för naturvårdsmark med förlängd tid för att hitta ersättningsmark anser vi att det är bra att tiden förlängs och fastställs till tio år. Men vi anser att den föreslagna perioden för fonden borde gälla all sorts mark, inte bara naturvårdsmark utan även vid exempelvis expropriering för ledningsdragningar och så vidare. Vi motiverar det helt enkelt med att det förenklar. Det ska vara samma regler för alla sorters avsättningar i ersättningsfonden.

När det gäller naturvårdskontot välkomnar vi som sagt det, även om vi i grunden föredrar en ordning där ersättning betalas ut årligen per automatik i stället för som engångsbelopp. Det skulle underlätta för planering och administration för markägare, inte minst för dem som vill göra det enkelt för sig och inte vill behöva öppna konton, välja kreditinstitut och så vidare. Men det är bra att man har den möjligheten.

Regeringen skriver att det framstår som lämpligt att reglerna för när och hur uttag får göras från naturvårdskonto följer reglerna för uttag från skogskonto och skogsskadekonto. Vi delar den uppfattningen men anser av flera skäl att naturvårdskonto precis som skogsskadekonto ska vara möjligt att ta ut under 20 år i stället för, som nu är förslaget, 10 år. Regeringen behöver ta större höjd för att naturvårdsavtal kan omfatta stora belopp och ha avtalstider på en bra bit över tio år.

När man tänker på en skogs omloppstid är tio år egentligen ingen tid alls när det kommer till skogsvård och skogsbruk. Att planera för till exempel röjning och avsätta pengar för det, som man kan göra med ersättning till naturvårdsavtal, behöver göras under både ett och två årtionden framåt.

Jag måste avsluta med att nämna frågan om nekat avverkningsstillstånd i fjällnära skog, som näppeligen nämns i propositionen men som vi har tagit upp i vår följdmotion. Ska man bli skogsägare i dag ska man kanske inte välja att bli det i närheten av fjällnära skog. De skogsägarna lever nämligen fortfarande i ett slags rättssäkerhetsmässigt gungfly.

Den föreslagna ersättningsfonden är bra. Där kan skogsägare lägga pengar för intrångsersättning för naturvård, till exempel reservat, när det handlar om en permanent rådighetsinskränkning, som det heter. Centerpartiet menar att ersättningen för nekat avverkningsstillstånd för fjällnära skog självklart ska betraktas som en permanent rådighetsinskränkning och omfattas av den nya ersättningsfonden. Det är nämligen precis vad det handlar om. Det är naturvårdsändamål, och det är en permanent rådighetsinskränkning. För få eller inga personer tror väl att vare sig Skogsstyrelsen eller

Naturvårdsverket kommer att upphäva ett avverkningsförbud i fjällnära skog i framtiden. Så är dock inte tanken med det här förslaget, och det fungerar inte så i dag.

I betänkandet står det klart och tydligt att det eventuellt är fråga om permanent rådighetsinskränkning när det gäller avverkningsförbud i fjällnära skog och att skogsägaren kan ha rätt till ersättning enligt skogsvårdslagen. Men det är oklart hur.

Ska ni bli skogsägare i fjällnära trakter, tänk er för! I dag betraktas ni nämligen inte som samma rättighetsbärare som skogsägare i övriga Sverige. Det här ärendet har, som vi har hört tidigare talare nämna, välsat runt i rättsväsendet, i Skatterättsnämnden och i Högsta förvaltningsdomstolen. Men ingen klarhet har nåtts.

Jag avslutar med att citera från betänkandet: ”Hur den föreslagna ersättningsfonden för naturvårdsmark ska tillämpas på ersättningar som betalas ut med stöd av skogsvårdslagen får enligt regeringen utvecklas i praxis. Regeringen anför att den kommer att följa frågan.” Det är alltså med stöd i skogsvårdslagen som avverkningsförbud i fjällnära skog har beslutats.

Sådana här formuleringar gör mig lite allergisk. Jag tror att praxis kan vara nödvändigt ibland. Det går kanske inte att reglera allt i minsta detalj. Men när det drabbar enskilda näringsidkare, enskilda skogsbrukare, med enorma ekonomiska konsekvenser som följd är det inte försvarbart.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 119 ADAM REUTERSKIÖLD (M):

Herr talman! Jag vill, som många av mina kollegor har gjort tidigare, inleda med att säga att vi i dag behandlar skatteutskottets betänkande angående förbättrat regelverk för beskattning av skog. Men jag vill poängtera en kanske lite annan aspekt. Detta handlar i grunden om relationen mellan staten och den enskilda markägaren och ytterst om äganderätten. Det är alltså en mycket viktig proposition som behandlas, då äganderätten är en grundbult för demokratin – ingen äganderätt, ingen demokrati.

För oss moderater är äganderätten en bärande princip för ett fritt samhälle. Det är inte bara en ekonomisk fråga. Det är också en frihetsfråga. Rätten att äga, bruka och utveckla sin egendom är en förutsättning för ansvarstagande, långsiktighet och investeringar. Det gäller i högsta grad Sveriges 300 000 privata skogsägare. Det är tack vare dem vi har den fina skog som vi har i dag.

Vi vet också att skogen har flera värden. Den producerar virke och ger arbetstillfällen och exportintäkter. Den binder koldioxid, och den rymmer biologisk mångfald.

När staten av naturvårdsskäl begränsar en markägares möjligheter att bruka sin egen skog ska det ske med respekt för äganderätten och med rimliga förutsägbarheter och rättssäkra ekonomiska villkor. Det är mot den bakgrunden vi moderater välkomnar stora delar av förändringen som nu föreslås.

Herr talman! En central del i reformen är införandet av en särskild ersättningsfond för naturvårdsmark. När en fastighetsägare får intrångsersättning eller löseskilling, exempelvis vid bildande av naturvårdsreservat, ges en bättre möjlighet att skjuta upp beskattningen och återinvestera i ny mark. Tidsfristen förlängs till tio år. Det är viktigt. Att hitta en ersättningsmark eller en ersättningsfastighet tar tid, särskilt i områden med svagt utbud. Tidigare regler om mellan tre och sex år har i praktiken varit otillräckliga. Resultatet har blivit att markägare tvingats betala skatt innan de haft realistiska möjligheter att återinvestera.

Den nya ordningen innebär inte skattefrihet. Det är en viktig princip. Men beskattningstidpunkten kan och bör anpassas så att den inte motverkar rimlig återinvestering. Här skapas nu en bättre balans.

Herr talman! En annan viktig förändring är införandet av naturvårdskonto. I dag beskattas ersättningen för naturvårdsavtal i regel med ett engångsbelopp. Det kan leda till en kraftigt höjd marginalskatteeffekt och en orimlig progressiv effekt. Genom att möjliggöra avsättningar på upp till 90 procent av ersättningen och periodisering över tio år skapas bättre planeringsförutsättningar. Det är ett steg mot ökad neutralitet och rättvisa i beskattningen.

För oss moderater är det centralt. Staten ska inte genom sin beskattning försvåra frivilliga överenskommelser om naturvård. Om vi vill att fler markägare ska ingå naturvårdsavtal måste villkoren vara rimliga och långsiktiga.

Herr talman! Reformen innehåller också en viktig anpassning till EU-rätten. Skogskonto och naturvårdskonto ska kunna tillhandahållas av kreditinstitut inom EES, och skogsavdrag ska kunna utvidgas till fastigheter inom EES. För oss moderater är det en självklarhet att Sverige ska ha regler som håller vid en europeisk rättslig prövning.

Men, herr talman, den mest konfliktfyllda frågan i skogspolitiken handlar inte primärt om periodiseringar eller kontoregler. Det handlar om situationer där markägare nekas brukande, exempelvis avverkning, och upplever att ersättningen är otillräcklig och att beskattningen förvärrar situationen. Här måste staten vara ödmjuk. När det allmänna av naturvårdsskäl inskränker äganderätten är det statens ansvar att säkerställa att markägare inte drabbas oskäligt. Legitimiteten i naturvårdspolitiken vilar på att den upplevs som rättvis.

Den reform vi nu behandlar löser inte alla de här frågorna, men den förbättrar systemet. Den ger bättre möjligheter att återinvestera.

Herr talman! Moderaternas linje är tydlig. Vi vill se en stark äganderätt, en fungerande marknadsekonomi och en effektiv naturvård som är byggd på samarbete och inte konflikt. Skogsägare är inte motståndare till naturvård. Tvärtom är de oftast de främsta förvaltarna av sina marker, med generationers perspektiv. Men de måste kunna lita på staten och dess agerande. Staten behöver agera förutsägbart, rättssäkert och med respekt för skogsägarnas ekonomiska verklighet.

Det är därför vi ställer oss bakom det här förslaget. Det innebär inte en revolution, men det innebär en förbättring. I frågor som rör äganderätten är varje steg i riktning mot ökad tydlighet, rimlighet och långsiktighet av betydelse.

Herr talman! Ett samhälle som urholkar äganderätten undergräver i längden både investeringar och ansvarstagande – och i förlängningen demokratin. Ett samhälle som däremot kombinerar stark äganderätt med kloka incitament till miljöhänsyn skapar förutsättningar för både tillväxt och hållbarhet. Det är den balansen vi moderater och regeringen söker. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motionsyrkanden. (Applåder)

Anf. 120 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr talman! Om de som lyssnar på den här debatten funderar på om det inte låter ganska likt och om de inte har hört de här siffrorna och argumenten förut är det väldigt sannolikt att det är så. Skogsstyrelsen kom för inte så länge sedan med en rapport som de kallar maktrapporten. Den visar hur otroligt styrd hela den skogspolitiska debatten är och vilka som är tongivande i den debatten. Skogspolitiken grundar sig inte på vetenskap och forskning. Jag skulle säga att den kanske inte heller grundar sig på vad som är bäst för den privata markägaren, vilket jag tycker är en stor sorg, eftersom vi är ett land med cirka 310 000 markägare.

Herr talman! Debatten utgår i stället mer eller mindre från de talepunkter som vi blir matade med från skogsindustrin. Apropå just den här maktrapporten är det så att vi bara en trappa ned härifrån har ett skogsindustrinätverk som brukar informera oss om olika faktauppgifter. Men skogsägarens enskilda berättelser, upplevelser, önskemål och visioner kommer sällan fram i debatten, trots att man säger sig stå fast och kämpa hårt för äganderätten. Det, herr talman, tycker jag är det kanske största hyckleri vi fått ta del av i den här kammaren – hur man slår sig för bröstet för att värna äganderätten.

Just nu debatterar vi skattesatsen och vilken skattemässig design vi ska ha för alla dem som fått ersättning för sin skog. Problemen börjar med den politiska viljan och riktningen. Vad regeringen gör är att sänka ersättningspengarna med 70 procent i en enda budget i ett enda slag. Det är ett stort svek mot alla de markägare som tagit initiativ till att skydda sin skog enligt egen planering och egna önskemål och i dag står på kö. De har tagit i hand på detta och förväntar sig ersättning. Men den här regeringen, med alla dessa partier som säger sig värna äganderätten, rycker undan mattan för det. Det finns alltså inte ens några pengar att tillgå.

Jag möter många skogsägare som är förtvivlade. De hör av sig och berättar om sina hemska situationer, som kan vara helt horribla. Man funderar på om man ska sälja sin fastighet. Ska man lägga ned sina drömmar om sin gård? Ska man ge upp tanken på att platsen ska gå i arv? Man hade lovats pengar, och det fanns en

tillit. Den tilliten är nu brusten när pengarna försvunnit.

Jag kan absolut gå med på att döpa om anslagsposten i budgeten från *Skydd av värdefull natur* till *Ersättning till markägare* eller något liknande, om det är där skon klämmer. Men vi måste börja i rätt ände, herr talman. Vi har hört flera partier, bland annat Centerpartiet, beklaga sig över de fjällnära skogarna. Hade några av de partier som var före mitt på talarlistan varit ärliga i äganderätsfrågan hade vi sett detta avspeglad i budgeten. Då hade man kanske satsat 4–5 miljarder på ersättning till de markägare som man säger sig vilja värna. Men det har man inte gjort. Det finns bara ett parti i Sveriges riksdag som har gjort det, och det är Miljöpartiet.

Herr talman! Jag är ändå i grund och botten glad över den produkt som vi nu diskuterar. Det är från början ett miljöpartistiskt initiativ. När vi satt i regering tog vi fram ett förslag om att göra det lite enklare att göra rätt. Det handlade om att försöka styra upp de orättvisor som finns mellan produktion och naturvård. Det har hitintills varit – och är än i dag – mycket förmånligare att satsa på produktion i skogen än på naturvård.

Herr talman! Jag är självklart positiv till att vi nu justerar de skattemässiga reglerna, men jag hade önskat att man kunnat gå längre. Jag yrkar därmed bifall till reservation 1. Självklart ska det vara så lätt som möjligt för markägarna att välja naturvård. Det ska inte straffa sig. Enligt min och Miljöpartiets mening ska därför de pengar som staten förhoppningsvis ger – det vill säga om vi har en budget från en regering som verkligen menar allvar när den pratar om äganderätten – vara skattefria. Det ska också finnas en möjlighet för markägaren att själv bestämma om det ska vara en klumpsumma eller om pengarna ska komma under en period. Perioden ska inte ta slut efter enbart tio år utan motsvara den tid som naturvårdsavtalet gäller.

Herr talman! Jag skulle gärna vilja kommentera lovorden till skogen lite. Självklart är Sverige ett skogsland där det finns en stolthet, inte minst bland de 310 000 markägarna. Det gäller även alla dem som njuter av skogen i Sverige. Själv njuter jag bland annat av att nyttja allemansrätten och plocka svamp och blåbär. Men blåbärsriset har halverats i Sverige på 50 år. Det är en följd av det skogsbruk som vi bedriver och som i grund och botten inte är hållbart.

Det handlar om att vi i Sverige sticker ut internationellt sett vad gäller stora kalhyggen med låg miljöhänsyn. Det här är någonting som våra expertmyndigheter slår fast. I Sverige är 349 arter direkt hotade på grund av kalavverkning, eftersom kalavverkning helt enkelt tar bort ekosystem. Gamla skogar och tusenåriga ekosystem, som vi har eller har haft i Sverige, kan man inte ersätta på 60 år. Det är helt omöjligt. Visst – det funkar jättebra i en ekvation där man bara bryr sig om kubikmeter. Kubikmeter kan man alltid ersätta. Men ett ekosystem där det skett evolution, en plats som betyder någonting och där vi kanske har fornlämningar

och kulturlämningar, går inte att ersätta på 60 år. Då är det i stället monokulturer vi ersätter naturen med.

Man kan absolut prata om att det är klimatneutralt och räkna plus och minus på det. Men bryr man sig det minsta om ekosystem och biologisk mångfald – och även klimatet – går det inte. Man upprepar den lögn som skogsindustrin flitigt har serverat oss med och lever i den lögnen.

Det är inte bara Miljöpartiet, myndigheter och forskare som ser detta numera. Från partier i Tidöregeringen har det sagts: Om det vore så illa som Miljöpartiet, forskare, internationella forskare och expertmyndigheter menar hade väl också marknaden reagerat? Marknaden *har* reagerat, herr talman. Nestlé vill inte ha med svenskt skogsbruk att göra. Zalando vill inte ha med svenskt skogsbruk att göra. Skälet är att det påvisas och slås fast svart på vitt vilka konsekvenser som de stora och utbredda kalhyggerna i Sverige får. Det här handlar om svensk konkurrenskraft, herr talman.

Vi hör hela tiden i den här kammaren hur vi snarare ska få ännu mer av business as usual och öka produktionen. Man tenderar att prata om miljömålen som någonting som står i vägen.

Herr talman! Vill vi upprätta någon typ av positivt rykte för svensk skogsindustri och skogsprodukter måste vi göra om och göra rätt. Då måste vi se till att lägga om riktningen för svensk skogspolitik.

Vi har i dag en lagstiftning som har cirka 30 år på nacken. Det var en skogsvårdslag som kom till innan Sverige gick med i EU, innan Parisavtalet, innan Kunming-Montreal-avtalet och innan all den kunskap som i dag finns samlad existerade.

Det är inte lätt att göra rätt i skogen som privat skogsbrukare. Jag har all respekt för det. Jag har också all vilja att ändra på det. Låt oss kanske kroka arm i en ambition om att genomföra en regelförenkling.

Såsom skogsvårdslagen ser ut i dag reglerar den väldigt mycket onödiga delar just vad gäller produktionen. Där har jag, herr talman, full tillit till och tycker att det är helt upp till skogsägarens eget huvud att bestämna hur man vill bruka sin skog.

Jag tänkte också bemöta det som sades om 140 000 anställda i skogsindustrin. Det är 29 100 skogsbrukare enligt de siffror som finns från 2023. I hela skogsindustrin är det 53 000. Detta är någonting som har minskat.

Antalet jobb i skogen har minskat med 60 procent 1990–2020. Särskilt från 2005 har vi sett en minskning i pappersmassaindustrin med 40 procent.

Nog finns det hopp om att ha en levande landsbygd vad gäller skogen, naturen och också ekonomin. Det tror jag att vi kan uppnå, herr talman, om vi inte jobbar mot naturen utan snarare med naturen.

Det handlar om att vi inte stretar emot EU. Vi har för övrigt haft våra partikamrater som har fattat beslut. Det kommer inte från elaka EU-byråkrater, utan det är parlamentariska beslut. Vi hade kunnat vinna väldigt mycket på ett omtag där vi helt enkelt bakar ihop en ny riktning för svensk skogspolitik.

Det ska inte vara flera olika lagar. Vi har skogsvårdslagen, certifieringar, miljöbalken, EU:s art- och habitatdirektiv, EU:s restaureringslag med mera. Det ska kanske vara en lagstiftning som tar ett helhetsgrepp där man lite mer gör det som vi gör nu och förenklar för markägare och skogsägare som vill något annat.

Herr talman! Det handlar om lönsamheten för skogsägarna. Det engagerar mig särskilt för att vi har haft en rådande politik under flera mandatperioder bakåt som ensidigt har fokuserat på skogsindustrin.

Av våra 310 000 privata skogsägare är det 48 700 som har haft någon form av inkomst från skogsbruket 2011–2017. 60 procent av våra skogsägare gick med förlust. Det var knappt 20 procent som gick med plus under den här perioden. Det är någonting som jag hoppas också oroar och engagerar fler av riksdagens ledamöter. Hur var det då för dem som gick med plus? De redovisade knappt 91 000 kronor som överskott.

Herr talman! Det är verkligen upp till skogsägare att välja vilken inriktning som de vill ha. Vi behöver kanske främja och inte snacka ned hyggesfria alternativa metoder. Det handlar inte minst om skydd. Det största problemet för många skogsägare är att det inte finns några pengar för att de ska få den ersättning som de förväntar sig från staten.

I den senaste Skogsbarometern var det 12 procent av skogsägarna som svarade att det var god löpande avkastning som var det mest betydelsefulla. Det viktigaste var känslan av att äga skog. Det tycker jag att vi ska respektera.

Anf. 121 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Herr talman! Ett förbättrat regelverk för beskattning av skog är vad vi talar om i dag. Det är en väldigt viktig fråga för oss kristdemokrater.

Herr talman! Utgångspunkten måste vara tydlig. De som äger skogen och marken ska också ha förfoganderätt och kunna använda den som man vill i framtiden. De ska mötas av rimliga och rättvisa skatteregler.

När staten beslutar om alla framtidsupplåtelse, eller inlösen för naturvårdande ändamål, är det ett uttryck för ett gemensamt samhällsintresse.

Det är samtidigt en betydande inskränkning i den enskildes äganderätt. Då måste också beskattningen vara utformad så att den inte i praktiken straffar den markägare som bidrar till att bevara svensk biologisk mångfald och värdefull natur.

Regeringen föreslår en särskild ersättningsfond för naturvårdsmark med upp till tio år för att återinvestera i ny mark. Det är en klok och realistisk lösning. Tio år ger en rimlig handlingsfrihet utan att systemet blir öppet och otydligt.

Syftet är klart. Ersättningen ska kunna återinvesteras. Den starka långsiktigheten i svenskt skogsbruk ger trygghet i en situation som ofta är både ekonomiskt och känslomässigt krävande för den enskilde.

Att avdrag inte ska vara beroende av motsvarande bokföringsmässiga avsättning är också en förenkling som minskar den onödiga administrationen.

Herr talman! En viktig del i propositionen är införandet av ett naturvårdskonto för ersättning för naturvårdsavtal som löper i minst fem år. Ersättningar från naturvårdsavtal kan uppgå till betydande belopp, i genomsnitt 225 000–250 000 kronor enligt Skatteverket. För en enskild näringsidkare kan det innebära en kraftig progressiv beskattning det år ersättningen betalas ut. Det är varken rimligt eller rättvist.

Genom att möjliggöra avsättning av upp till 90 procent av ersättningen och periodisering över upp till tio år skapas en ordning som motsvarar reglerna för skogskonto. Det ger stabilitet, förutsägbarhet och en mer proportionerlig beskattning.

Att varje naturvårdsavtal ska knytas till ett eget naturvårdskonto är dessutom en väldigt klok lösning, inte minst vid generationsskiften. Det skapar tydlighet om vilka medel som hör till vilket avtal och minskar risken för framtida tvister eller oklarheter.

Herr talman! Propositionen innehåller också en viktig anpassning till EU-rätten. Möjligheten till skogsavdrag för fastigheter inom EES stärker likabehandling och minskar risken för rättsliga konflikter.

Det behövs en balans mellan förenkling och kontroll. Det är en styrka i propositionen att den både förenklar och stärker systemet. För Kristdemokraterna är detta ett uttryck för en politik som förenar ansvar för miljön med respekt för äganderätten. Vi ser gärna biologisk mångfald. Vi ska skydda värdefull natur. Men vi ska göra det på ett sätt som är rättvist mot dem som äger och brukar marken.

Herr talman! Låt mig utveckla några ytterligare delar av propositionen som rör beskattning av ersättning för naturvårdsavtal och intrångsersättning.

Det finns få branscher, om ens någon bransch, som skogsnäringen där horisonten för arbetet är längre. När andra planerar för nästa säsong planerar skogsägaren för nästa generation. Det tar den tid det tar att plantera ett träd och att se det växa till dess det blir dags för avverkning.

Att en skogsägare skulle kunna få balansera sin ekonomi mer långsiktigt med hjälp av ett naturvårdskonto tycker vi kristdemokrater är ett gott förslag. Naturvårdsavtal skiljer sig från formellt områdesskydd enligt miljöbalken. Det är tidsbaserade utnyttjanderätter som kan löpa i som längst 50 år. Ersättningen betalas i normalfallet ut som ett engångsbelopp vid avtalets tecknande och beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet.

Herr talman! Problemet är att dagens regler innebär att ersättningen i många fall tas upp till beskattning i sin helhet när den erhålls, detta trots att avtalet kan löpa under flera decennier. Det skapar en beskattning som inte står i proportion till avtalets faktiska ekonomiska innebörd över tid. Det är just denna obalans som naturvårdskontot nu adresserar. Genom möjlighet till periodisering över upp till tio år minskas effekten av den progressiva beskattningen och systemet blir mer rättvist. Det stärker incitamenten att frivilligt ingå naturvårdsavtal, vilket är centralt om vi menar allvar med frivillighet som grund för naturvården.

Herr talman! För mig som kristdemokrat är viktigt att komma ihåg den större bilden. Svensk skogspolitik bygger på en balans mellan produktion och miljöhänsyn. För att denna balans ska fungera krävs förtroende mellan staten och markägarna. Om beskattningen upplevs som oförutsägbar eller oskäligt hård riskerar viljan att frivilligt avsätta mark för naturvård att minska.

Genom propositionen skapas en bättre möjlighet för markägare till återinvesteringar. Det blir en rimligare periodisering av ersättningar och ökad rättssäkerhet, framför allt vid generationsskifte. Det blir också en anpassning till EU-rätten. Dessutom stärks kontrollen genom tydliga uppgiftsskyldigheter. Detta är en reform som stärker både naturvården och äganderätten.

Herr talman! Kristdemokraterna menar att hållbar naturvård måste bygga på ansvar, frivillighet och respekt för den enskildes rätt. Denna proposition är ett steg i just den riktningen.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 122 ANDERS EKEGREN (L):

Herr talman! Timmen är sen, och det blir allt färre i lokalen. Men så är det väl när klockan har passerat 18.

I dag ska vi diskutera skog och skatter. Det är inte så vanligt. Skogens betydelse för Sverige är underskattad. Den politiska diskussionen handlar många gånger om techbranschen, fordonsindustrin och, på senare tid, försvarsindustrin.

Skogen är viktig för att hela landet ska leva. Skogen finns i stor omfattning i de flesta delarna av landet och sysselsätter fortfarande många människor. Skogen har ett högt förädlingsvärde inom Sverige och ger landet stora exportinkomster.

Skogsindustrin är dock under förändring, för det är knappast tidningspapper som är framtidsindustrin. Kopplingen till nya bränslen och husbyggen i trä är däremot en viktig del av framtiden. Skogen är en viktig del av den gröna omställningen.

Skogen har även betydelse för klimatet, den biologiska mångfalden och människans välbefinnande. Den fungerar som en naturlig kolsänka, den renar luft och vatten och den skyddar mot erosion och extrema väderhändelser.

Herr talman! Det finns över 300 000 enskilda skogsägare i Sverige, och för dem är dagens beslut viktigt. Skogsbruket måste fungera för den enskilda skogsbrukaren. Det är dessa personer som dagens debatt borde handla om.

För oss liberaler är äganderätten viktig. Många skogsägare har ett långsiktigt perspektiv som sträcker sig över generationer. När jag hade ett torp i Bohuslän hade jag en bonde till granne vars förfäder hade brukat jorden och skogen i min närhet sedan 1600-talet. Då tänker man långsiktigt.

Det är viktigt att vi har tilltro till skogsägarnas förmåga att sköta sin skog. Det är för dessa personer som vi ska förbättra regelverket om beskattning av skog.

Herr talman! I propositionen föreslås därför ett mer ändamålsenligt sätt att beskatta intrångsersättning. Naturvårdsersättning ska kunna periodiseras. Lagstiftningen ska anpassas till EU-rätten, vilket innebär att skogskonton ska kunna tillhandhållas av utländskt kreditinstitut.

När jag har läst igenom betänkandet och de synpunkter som kommer från oppositionspartierna uppfattar jag att det finns en stor samsyn om de stora dragen i reformen. Man är överens om att förändringarna behöver genomföras, men det finns förslag på förändringar när det gäller enskildheter.

Jag bedömer dock att regeringens proposition är väl avvägd och ett steg i rätt riktning. Liberalerna kan därför ställa sig bakom utskottets betänkande, och jag yrkar bifall till förslaget.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 25 februari.)

§ 14 Kompletteringar och förtydliganden i fråga om sanktioner vid skatteundandragande och bedrägerier

Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU6
Kompletteringar och förtydliganden i fråga om sanktioner vid skatteundandragande och bedrägerier
(prop. 2025/26:43)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 25 februari.)

§ 15 Ett förbättrat resegarantisystem

Civilutskottets betänkande 2025/26:CU10
Ett förbättrat resegarantisystem (prop. 2025/26:45)
föredrogs.

Anf. 123 BJÖRN TIDLAND (SD):

Herr talman! I dag debatterar civilutskottet betänkande 2025/26:CU10 med rubriken *Ett förbättrat resegarantisystem*.

Herr talman! Konsumentskyddet är viktigt och måste regleras i lag. När en vara som du köpt i en butik inte uppfyller dina förväntningar eller helt enkelt inte fungerar har du som konsument ett mycket bra skydd genom svensk lagstiftning. Du kan lämna tillbaka en felaktig produkt och få pengarna tillbaka.

Givetvis ska detta även gälla resor, och därför har vi en resegarantilag, som i och med dagens förslag kommer att uppdateras.

Herr talman! Lagändringarna stärker konsumentskyddet samtidigt som kostnader och administration minskar för resebranschen. Det är med andra ord en vinn-vinnsituation.

Kortfattat kan man säga att lagändringarna innebär att en kollektiv fond inrättas så att små reseföretag inte behöver gå i konkurs eller drabbas oproportionerligt hårt om en buss får punka eller om det skulle bli snöväder och resan ställs in.

Herr talman! Hur är då det här tänkt att fungera? Eftersom fonden inte får belasta statsfinanserna kommer den jobbas upp stegvis. Fonden kommer att ha ett kapital på 1,5 miljarder kronor och kommer att byggas upp genom att resebolagen tar ut en avgift på 0,6 procent av biljettpriiset. Det kommer att ta flera år att bygga upp fonden, och allteftersom kapitalet byggs upp kommer resebolagens egna resegarantier att minska. Denna kollektiva resegarantifond kommer att administreras av lämplig myndighet, som bestäms vid ett senare tillfälle.

Herr talman! Resegarantilagen har benämningen 2018:1218 och kommer genom liggande förslag att förbättras på ett antal punkter. Ändringarna innebär att ett antal paragrafer får nya lydelse och att åtta nya paragrafer införs. Och inte nog med detta, utan tre paragrafer kommer dessutom att upphöra att gälla. Alla ändringar finns beskrivna i betänkandet och föreslås träda i kraft den 1 april 2026.

Sverigedemokraterna anser att regeringens förslag är väl genomtänkt och bearbetat. En majoritet av civilutskottet ställer sig dessutom bakom regeringens förslag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till civilutskottets förslag i betänkandet.

Anf. 124 DENIS BEGIC (S):

Herr talman! Låt mig börja med att säga att vi socialdemokrater står bakom huvuddelen av det här förslaget. Vi vill modernisera resegarantin. Vi vill förstas ha en kollektiv fond. Vi vill ha ett starkare skydd för resenärer. Vi tycker också att det är bra att återbetalningskrav och värdebevis antligen omfattas. Det är rätt, det är rimligt och det är nödvändigt.

Pandemin lärde oss hur sårbart systemet var. Vanliga människor som hade gjort allt rätt – som hade sparat, bokat och betalat – stod plötsligt där utan att få en krona tillbaka. Företag, ofta familjeföretag, som hade arbetat i decennier stod på ruinens brant. Vi är överens om att systemet måste stärkas.

Här kommer dock det viktiga, herr talman: Vi håller inte med regeringen när det gäller konstruktionen av fonden. Regeringen vill att fonden ska växa sakta, år efter år, tills den når 1,5 miljarder kronor. Under tiden ska individuella garantier ligga kvar, fast i mindre utsträckning.

Det låter ordnat och lugnt när man läser det på papper, men verkligheten är inte skriven på papper. Det utökade skyddet gäller inte fullt ut förrän fonden är helt och fullt utbyggd, alltså först om flera år. Då måste vi ställa oss en enkel fråga: Vad händer om krisen kommer innan fonden är full?

Herr talman! Låt mig ge en bild som många svenskar kanske känner igen sig i. Det kan handla om en familj från Örebro, Malmö eller Härnösand. De har

sparat hela året, eller kanske i flera år, för att åka på en sommarresa. Det kan vara så att de har lyckats få pengar till en resa efter många tuffa år.

Plötsligt ställs resan in, samma dag som barnen har packat sina små ryggsäckar. Familjen väntar på återbetalning. De kanske får ett värdebevis, men fonden är inte full. Skyddet gäller inte än. Den individuella garantin räcker inte. Vad händer då, herr talman?

Då står familjen återigen där med oro, frustration och osäkerhet, alltså precis det som vi under pandemin lovade att de inte skulle behöva känna. Trygghet som bara finns senare – om allt går perfekt – är inte trygghet, utan det är en förhoppning. Politik kan inte bygga på förhoppningar.

Det här handlar dock inte bara om konsumenter, utan det handlar också om företagen och jobben. Under uppbyggnadsfasen ska små och stora reseföretag betala in till fonden, ha individuella garantier och samtidigt konkurrera med bolag i andra EU-länder. Vi vet alla att konkurrensen är stenhård i den här branschen.

EU:s regler gör det dessutom väldigt enkelt att ställa ut garantier i andra länder. Om Sveriges system blir ett av Europas dyraste under uppbyggnadsfasen, vilket alternativ har företagen då till att flytta från Sverige? Detta skulle inte ske på grund av illvilja utan därför att de måste överleva.

Jag ser att stora bolag redan har börjat ta in offerter från andra länder. Små företag kan inte göra det; de blir nog kvar här men med högre kostnader. Vi riskerar att slå sönder konkurrensen och pressa bort just de företag som skapar arbetstillfällena i hela Sverige. För mig är det här inte ansvarsfullt.

Regeringen säger att en statlig garanti skulle vara en statlig finansiering, men det är inte sant. En statlig garanti är ett åtagande, inte ett bidrag. Om den någon gång behövs uppstår en fordran mot fonden. Branschen betalar tillbaka. Det är precis så man har gjort i Tyskland, Danmark och Nederländerna.

Regeringen säger också att en garanti skulle fördöma reformen, men regeringens egen modell innebär ju att det utökade skyddet träder i kraft först när fonden är full, alltså om flera år. Det är som att säga att man har jättebråttom till jobbet men ta den långsammaste vägen dit. Det här håller inte.

Det vi föreslår, och det som vår reservation handlar om, är enkelt och rimligt. Vi föreslår att regeringen återkommer med ett förslag som innebär att fonden kompletteras med en statlig garanti under uppbyggnadsfasen. Denna garanti ska vara tidsbegränsad, avgiftsbelagd och återbetalningsbar. Den ska också avvecklas den dag som fonden är full, alltså när fonden står på egna ben.

Det här handlar inte om att staten ska ta över, utan det handlar om att systemet ska fungera från början. Det ska fungera från dag ett, precis som i Tyskland.

Vem finns det här systemet till för? Det finns till för oss vanliga människor, men det finns också till för företaget, för trygghet och för förutsägbarhet.

Herr talman! I slutändan handlar det om förtroende. När människor bokar en resa ska de veta att

systemet håller även om världen inte håller, som det ser ut just nu. När företag investerar, anställer och planerar ska de veta att staten inte lämnar dem i sticket under uppbyggnadsfasen.

Vi socialdemokrater säger ja till det här förslaget, men vi säger också att trygghet inte kan vänta i fem, sju eller tio år, som vissa talar om. Därför yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 125 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Ett förbättrat resegarantisystem är någonting som har varit efterlängtat efter covid och de hemskheter som då drabbade företag och människor. Både medel och företag gick förlorade. Jag vill påstå att oppositionen och regeringsunderlaget är överens om ingången i detta. Vi behöver en resegarantifond som är gemensam och kollektiv för att människor ska kunna få tillbaka sina pengar och kunna använda dem på annat sätt, så att de inte bara försvinner om det skulle hända någonting.

Det som det råder oenighet om är hur fonden ska finansieras från början, som Denis Begic från Socialdemokraterna nyss sa. Vi tycker att resebranschen ska vara med och fondera medel upp till 1,5 miljarder kronor. Det ska man göra på 0,6 procent av resepaketpriset.

Vi tror att det är möjligt att göra så. Vi tror också att detta är det bästa sättet. Det betyder inte att resebranschen hela tiden behöver ha dubbla hängslan, det vill säga både betala in till den kollektiva fonden och ha individuellt ordnade garantier, utan det ska fasas av i en gemensam del. När fonden har mer än 300 miljoner går den in med 20 procent av kostnaden. När fonden har 600 miljoner går den in med 40 procent av kostnaden. På det viset går det uppåt tills det finns 1,5 miljarder i fonden. Då har fonden ansvaret, och då kan de individuellt ordnade garantierna fasas ut.

I slutänden blir det här faktiskt billigare för resebranschen. Jag håller med om att man som konsument får betala mer under en övergångsperiod, men i slutänden tror jag att detta är bra för både konsumenterna och företagen.

Det hedrar Socialdemokraterna att de tar den här debatten i kammaren. Tyvärr är Centerpartiet, det parti som yrkar avslag på propositionen och inte vill göra något av detta, inte här. Jag tycker att det är tråkigt. Jag tror att det hade varit väldigt bra att få höra varför Centerpartiet vill yrka avslag på ett förslag om något som hela branschen vill ha. Man vill givetvis inte att staten går in med garantier. Jag har förståelse för att man tar den diskussionen, men i och med att man yrkar avslag på hela propositionen går vi ju tillbaka till de problem vi hade under covid.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 126 DENIS BEGIC (S) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt ta replik, men jag kände att jag måste få några saker klargjorda. Det gäller det stegvisa, som ledamoten Söder benämnde det. Jag tycker att det är helt rätt och rimligt. Man ska alltså

både ha individuella garantier och lägga in pengar för att bygga upp fonden.

Problemet är, som jag nämnde, att resegarantierna inte gäller förrän fonden är fullt uppbyggd. Regeringen skriver i sin proposition att det kan ta fem år att bygga upp fonden. Det betyder fem år i ovisshet under uppbyggnadsfasen då människor inte vet om de ska få sina vouchrar eller inte eller om de ska få tillbaka de pengar som de har betalat eller inte. Branschen säger att det kan ta åtta eller kanske till och med tio år, beroende på vad som händer.

Jag vill bara klart och tydligt säga att fonden inte gäller förrän den är fullt utbyggd. Individuella garantier tas i anspråk först. Detta står klart och tydligt i regeringens förslag. Min fråga är om Kristdemokraterna och Larry Söder är medvetna om att fonden kommer att betala ut först när den är fullt utbyggd, inte successivt, som ledamoten sa.

Anf. 127 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Jag ska läsa ur civilutskottets betänkande 2025/26:CU10. På sidan 6 står det: ”Kraven på individuellt ordnade garantier enligt det nuvarande regelverket ska enligt regeringens förslag reduceras i takt med att resegarantifonden byggs upp. De individuellt ordnade garantierna ska enligt förslaget få sänkas enligt följande:

- med 20 procent när fonden uppgår till 300 miljoner kronor
- med 40 procent när fonden uppgår till 600 miljoner kronor
- med 60 procent när fonden uppgår till 900 miljoner kronor
- med 80 procent när fonden uppgår till 1,2 miljarder kronor.”

Det står ju klart och tydligt i betänkandet.

Sedan håller jag med ledamoten om att man får betala dubbelt, men jag tror ändå att det här är det sätt som fonden kan byggas upp på. I förlängningen är detta bättre både för branschen och för den enskilde.

Anf. 128 DENIS BEGIC (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Söder, för svaret!

Jag tror att vi har missförstått varandra. Jag pratar om resegarantierna, alltså när man får det jag nämnde, bland annat vouchrar. De gäller först när fonden är fullt utbyggd. Man tar pengarna från de miljoner som betalas in, men de räcker kanske inte första året. De räcker kanske inte år två. De räcker kanske heller inte år tre. Det som händer då, om det skulle bli en ny pandemi, är att staten åter blir tvungen att gå in och både rädda företag och betala tillbaka till enskilda personer, precis som hände under pandemin.

Är det inte bättre att vi ställer ut garantierna redan nu och att fonden betalar tillbaka pengarna till staten successivt, när den byggs ut? För mig framstår det nu som ett dubbelt straff för både resenärer och företag.

Min största oro och det jag hör när jag pratar med personer i branschen är att flera företag just nu tittar på att flytta från Sverige.

Jag har aldrig uppfattat att Kristdemokraterna eller ledamoten Larry Söder tycker att det är bra att företag flyttar från Sverige. Det gör inte jag heller. Därför tycker jag att regeringen i just det här fallet – under uppbyggnadsfasen – gör fel. Man hade kunnat konstruera det på ett annat sätt så att statens budget inte belastas.

Anf. 129 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Den extra avgift som vi pratar om är 0,6 procent av priset på paketresan. Jag kan inte för mitt liv tro att företagen tar det själva, utan jag tror att det läggs på priset till konsumenten. Det blir alltså konsumenterna som får betala det i andra ändan.

Jag tror att det här kommer att vara en överkomlig del för att nå slutmålet, det vill säga att vi ska ha en kollektiv fond som bär ansvaret, vilket vi hade behövt till exempel under covid-19-pandemin.

Sedan kan man alltid diskutera om det ska vara en statlig garanti eller inte, men vi har kommit fram till att det inte ska vara det. Vi tror att det här kommer att fungera när man har individuella försäkringar som täcker den delen. Det står klart och tydligt hur detta ska hanteras.

Jag tycker ändå att det är ett bra förslag från regeringen. Jag tror att det kommer att fungera och att det blir bättre för företagen längre fram. Men jag håller med om att det är klart att det blir lite jobb i början, men det kommer att rätta till sig när fonden börjar fyllas upp.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 25 februari.)

§ 16 Ersättningsrätt samt insolvens- och utsökningsrätt

Civilutskottets betänkande 2025/26:CU15
Ersättningsrätt samt insolvens- och utsökningsrätt
föredrogs.

Anf. 130 RASHID FARIVAR (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på alla reservationer.

I kväll debatterar vi civilutskottets betänkande CU15 om ersättningsrätt samt insolvens- och utsökningsrätt. Flera områden berörs i betänkandet, och eftersom tiden är begränsad kommer jag att försöka hålla mig till ett fåtal områden.

Herr talman! Bakom juridiska begrepp som pre-skription, utmätning och skuldsanering döljer sig i många fall mänskligt lidande. Överskuldssättning är i dag ett av våra allvarligaste sociala och ekonomiska problem. Vid årsskiftet 2023/24 var över 417 000 personer registrerade hos Kronofogden. Den totala

skulden uppgick till omkring 119 miljarder kronor. På tio år har skuldbeloppet ökat med nästan 50 miljarder kronor.

Detta är inte bara siffror. Det handlar om människor som fastnat i en skuldfälla, ofta till följd av aggressiv kreditgivning, bristfällig kreditprövning och en kreditmarknad där lån kan tas på några minuter, dygnet runt.

Överskudsättning leder till psykisk ohälsa, social utsatthet och i värsta fall självmord. Den drabbar även barn. Omkring 180 000 barn lever i hushåll med skulder hos Kronofogden. Samtidigt drabbas kreditgivare, företagare, staten och inte minst brottsoffer när betalningar uteblir.

Herr talman! Sverigedemokraterna menar att kreditgivningen måste bli mer ansvarsfull. Kreditprövningen är central. I dag saknar kreditgivare en fullständig bild av en persons totala skuldsättning. Inkassoskulder och parallella lån hos olika aktörer syns inte alltid i kreditupplysningen. Detta är ett allvarligt problem och en brist.

Vi anser därför att ett komplett skuldregister bör utredas och införas så att kreditgivare får en heltäckande bild av låntagarens skuldbörda. Kreditprövningen måste alltid grunda sig på faktiska uppgifter om befintliga skulder och betalningsproblem. Det ska inte vara möjligt att bevilja nya lån till redan överskudsatta personer därför att systemet är fragmenterat.

Vi välkomnar regeringens arbete för att stärka konsumentskyddet och motverka riskfylld kreditgivning, men mer behöver göras.

Vi anser också att utbetalning av snabblån bör begränsas under kvälls- och nattetid. Många ogenomtänkta lån tas i situationer präglade av spelberoende eller annan problematik. Andra länder har infört tidsbegränsningar. Sverige bör överväga liknande åtgärder.

Herr talman! Förebyggande arbete är avgörande. Kunskaperna i privatekonomi behöver stärkas, särskilt bland unga. Skolan har en viktig roll att spela. Samverkan mellan skola, myndigheter och finanssektorn bör utvecklas.

Den kommunala konsumentvägledningen är också ett viktigt preventivt verktyg. I dag erbjuder ungefär hälften av landets kommuner inte längre konsumentvägledning, vilket är problematiskt. För att stödet ska vara likvärdigt i hela landet bör staten ta ett mer övergripande ansvar för att stärka och utveckla den lokala konsumentvägledningen. Förebyggande arbete är mer kostnadseffektivt och mänskligare än att reparera skador i efterhand.

Herr talman! I fråga om utsökningsrätt och utmätning är rättvisespekten central. Den som har skulder ska betala sina skulder. Det gäller oavsett om skulden är till staten, till företag eller till ett brottsoffer. Utmätningssystemet behöver bli mer effektivt. Det ska inte vara möjligt att undkomma utmätning genom att skriva tillgångar på andra.

Vi anser att tilldömt skadestånd bör kunna utmätas innan det betalas ut genom kontroll mot Kronofogdens register. Det är inte rimligt att en person som dömts för

allvarlig brottslighet får ersättning utbetald utan att befintliga skulder, exempelvis till brottsoffer, beaktas. Skadestånd ska likställas med andra utmätbara tillgångar. Rättssystemet måste vara konsekvent.

Herr talman! Skuldsanering är en viktig möjlighet för den som är varaktigt överskudsatt, men den ska användas restriktivt. I genomsnitt skrivs omkring 89 procent av skulden av vid en skuldsanering. Det innebär betydande förluster för kreditgivare – ibland för småföretagare, ibland för staten och ibland för brottsoffer. Skulder som härrör från brottslig verksamhet ska inte omfattas av skuldsanering. Offer ska inte behöva se sitt skadestånd utaderas därför att gärningsmannen beviljas skuldsanering.

Herr talman! Slutligen vill jag beröra det nordiska samarbetet. I dag erkänns inte ett beslut om skuldsanering automatiskt i alla nordiska länder. Det skapar problem för rörligheten på arbetsmarknaden och för enskilda som vill bosätta sig i ett annat nordiskt land. Sverige bör ta initiativ till ett starkt nordiskt samarbete och verka för ömsesidigt erkännande av skuldsaneringsbeslut. Det skulle gynna både rättssäkerhet och rörlighet inom Norden.

Herr talman! Ersättningsrätt samt insolvens- och utsökningsrätt handlar ytterst om balans – balans mellan ansvar och möjlighet till nystart, balans mellan gäldenärens situation och borgenärens rätt och balans mellan social hänsyn och rättsstatens principer. Sverigedemokraternas linje är tydlig. Vi vill förebygga överskudsättning genom skärpt kreditprövning och bättre konsumentskydd. Vi vill stärka kunskaperna i privatekonomi. Vi vill göra utmätningssystemet mer effektivt. Vi vill värna brottsoffers rätt. Och vi vill att skuldsanering används ansvarsfullt och restriktivt.

Herr talman! Med det yrkar jag återigen bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 131 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Herr talman! När vi debatterar ersättningsrätt samt insolvens- och utsökningsrätt handlar det i mångt och mycket om rättvisefrågor. Det handlar om maktbalans mellan starka aktörer och enskilda människor.

Överskudsättningen i Sverige är alarmerande hög. Skuldberget har ökat med rekordnoteringar i både antalet ärenden och det totala skuldbeloppet. Bakom varje ärende finns ett liv präglad av stress, ohälsa och begränsad frihet, något som även drabbar barn och släktingar.

Den snabba ökningen tyder på att många kämpar med ekonomin med höga räntor och levnadskostnader, vilket gör att det blir mycket svårt att betala löpande räntor. Risken för långvarig skuldsättning är hög för dem som väl har hamnat i registret. Många skulder drivs in via inkasso där räntor och avgifter gör att skulderna växer och blir svåra att ta sig ur.

Herr talman! Vi socialdemokrater anser att skuldsaneringen ska beviljas tidigare och omfatta fler. Skuldsaneringstiden ska förkortas från fem till tre år. Ett fast återbetalningsbelopp ska införas så att arbete och ökade inkomster faktiskt lönar sig. Det är inte

rimligt att människor hålls kvar i skuldfällor som saknar en slutpunkt.

När det gäller huvudregeln om avräkning vid utmätning är ordningen i dag att de medel som kommer in genom utmätning först ska avräknas mot räntor och avgifter och därefter mot ett kapitalbelopp. Först när förfallna räntor och avgifter är betalda görs en avräkning mot kapitalbeloppet.

Den här ordningen leder till en svår ekonomisk situation där den totala skulden växer. Därför vill vi att huvudregeln ändras så att medel som kommer in i första hand ska avräknas mot fordringens kapitalbelopp. Det är avgörande för att skulder ska minska och inte bara administreras.

Herr talman! När det gäller kreditgivning måste ökat ansvar ligga där besluten tas. I dag kan oseriösa aktörer tjäna pengar på utlåning och indrivning och kombinera flera kortfristiga krediter i syfte att kringgå gällande räntetak och kostnadstak. Det är tämligen riskfritt för dessa företag att låna ut pengar. De har i många fall egna inkassoföretag och tjänar därmed ytterligare pengar på de låntagare som inte kan betala tillbaka. I slutändan vänder sig dessa företag till Kronofogden för att driva in obetalda skulder.

Vi anser därför att ett skuld- och kreditgivningsregister vore ett kraftfullt verktyg för att säkerställa att de som har beviljats lån också har förmågan att betala tillbaka det. Vi anser också att kreditgivare som brister i sin kreditprövning ska bära en mycket större kostnad vid verkställighet hos Kronofogden.

Herr talman! När det gäller ersättningsrätten handlar det ytterst om en trygghet. Men i dag ser vi hur försäkringsvillkor urholkar skyddet, särskilt för utsatta grupper. Många försäkringsbolag tillämpar försäkringsvillkor som innebär att rättsskyddet i en hemförsäkring omfattar vårdnadstvister först när det har gått ett helt år efter parternas separation.

Detta riskerar att slå hårt mot våldsutsatta kvinnor med begränsade medel att betala för ett ombud. Det är svårt att skydda sig mot förövarens fortsatta våld när han använder barnet i en vårdnadstvist för att komma åt både kvinnan och barnet. Vidare kan detta leda till en stor ojämlikhet i processen och ytterst till att de ekonomiskt svagare parterna ger upp och inte orkar strida för sina barns intressen. Regeringen bör därför se över möjligheten att låta rättsskyddet i en hemförsäkring omfatta vårdnadstvister utan något villkor i fråga om karenstiden.

Vi ser också att försäkringsrätten nu står inför helt nya utmaningar. En fråga som har blivit extra aktuell är det ökande antalet stormar, översvämningar och bränder. I mitt län, Västernorrland, drabbades vi väldigt hårt av skyfall och översvämningar i september förra året. Boende fick evakueras. Det blev stora skador på vägar, järnvägar, privata tomter och fastigheter.

Försäkringsbolagen har själva larmat om att försäkringarna för hus och fastigheter i vissa områden kan komma att bli väldigt dyra och helt sägas upp i framtiden på grund av extremväder. Det kan leda till att

många står utan försäkring för hus som till exempel har skadats i en översvämning.

Här menar vi socialdemokrater att försäkringar ska vara en del av samhällets grundläggande trygghet. Därför vill vi att regeringen ska ta ett initiativ till en försäkringslösning som ska säkerställa lösningar vid ökade klimatrisker och att människor även i områden där det finns en hög risk både kan teckna dem och ha råd med den. Vi vill införa krav på bättre jämförelseverktyg mellan olika försäkringsbolag. Försäkringsbolagen ska vara tydliga och kunna kommunicera vad som ingår i försäkringen.

Herr talman! I Sverige finns det kriminella företag som skaffar sig konkurrensfördelar genom svartjobb, illegal arbetskraft och skenanställningar. Här behöver vi ytterligare reformer för att motverka dessa problem och bekämpa arbetslivskriminaliteten. Vi ser taktiska konkurser som används som brottsverktyg. Vi ser företag som återuppstår i nya bolag och arbetstagarer som lämnas utan lön. Staten förlorar sina skatteintäkter, och seriösa företag konkurreras ut. Därför vill vi se skärpta regler mot just taktiska konkurser.

Herr talman! Sammanfattningsvis vill vi socialdemokrater förebygga skuldsättning, ge människor en verklig väg tillbaka, se till att försäkringarna fungerar när livet krisar och sätta stopp för konkurser som används för att fuska och exploatera.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 8.

Anf. 132 LUDVIG CEIMERTZ (M):

Herr talman! Vi debatterar i dag civilutskottets betänkande CU15, som är ett motionsbetänkande om ersättningsrätt och insolvens- och utsökningsrätt. Det är ett omfattande betänkande med ett stort antal motionsyrkanden inom flera varandra närliggande områden: skadestånd, brottskadeersättning, skuldsanering, utmätning och preskription.

Här är det viktigt att understryka att detta att motioner avslås inte betyder att frågan saknar betydelse. Det betyder framför allt att vi har en proaktiv regering som bedriver ett omfattande reformarbete.

Herr talman! På söndag infaller internationella brottsofferdagen. Det är en dag som påminner oss om att rättsstaten ytterst visas i hur vi behandlar dem som har utsatts för brott. Brottsoffer ska få upprättelse och inte behöva jaga sin egen ersättning.

I dag lämnas brottsoffer alltför ofta åt sitt öde när de ska få ut det skadestånd som de har rätt till. Det är fullständigt orimligt att den som har utsatts för brott också ska behöva jaga sin egen förövare för att få ut den utdömda ersättningen.

Med en moderatledd regering får vi ändring på detta. När en dom om skadestånd har vunnit laga kraft ska brottsoffret kunna få sin ersättning direkt, utan att först behöva driva processen vidare och ensam jaga den som har utsatt honom eller henne för brott. Brottsoffermyndigheten bör självklart betala ut ersättningen och därefter kräva tillbaka beloppet av gärningspersonen.

Detta är en tydlig systemförändring där ansvaret flyttas från brottsoffer till staten. Det är en del av det paradigmskifte som genomförs inom kriminalpolitiken, där brottsoffer, inte förövare, står i centrum. Detta borde ha varit en självklarhet för länge sedan, men under våren kommer en proposition till riksdagen där det kan bli verklighet.

Den utredning som ligger till grund för propositionen innehåller också förslag som innebär underlättad frivillig betalning av brottskadestånd genom nedsättningar, slopade avgifter vid snabb betalning och begränsningar av ytterligare utmättningsförbud, så att fler ersättningar kan tas i anspråk till förmån för brottsoffer, för det är rättvist. Det stärker brottsoffers faktiska möjligheter att få betalt och inte bara få rätt i domstol.

Herr talman! När vi talar om brottsoffer måste vi också tala om våldets olika former. Så sent som i dag fattade regeringen beslut om en proposition om att kriminalisera psykiskt våld. Det är en viktig reform, för våld är inte bara fysiskt. Det kan vara systematiskt kontrollerande, nedbrytande och framför allt ekonomiskt.

Ekonomiskt våld är en realitet i många relationer. Det kan handla om att en partner skuldsätter den andra, kontrollerar inkomster, hindrar tillgång till bankmedel eller manipulerar den gemensamma ekonomin. När en sådan relation upphör aktualiseras dessutom en bodelning där tillgångar och skulder ska fördelas. Om ekonomiskt våld har förekommit kan den utsatta parten gå in i bodelningen med omfattande skulder i sitt namn, helt utan ekonomiska marginaler. Samtidigt finns det ett brott och ett skadeståndsanspråk där frågan om ersättning blir avgörande.

Här möts på något sätt civilrätten och kriminalpolitiken. Då gäller det att vi får ordning på bodelningar och på det ekonomiska våldet för att kunna möta de allvarliga ekonomiska konsekvenser det kan få för den enskilde, och vi måste stärka skyddet mot våld i nära relationer. Då måste ersättningssystemet fungera i praktiken. Då får inte brottsoffer utlämnas till ytterligare processer för att få ut ersättning.

Herr talman! En stor del av detta betänkande handlar om överskuldsetting. Hushållens skulder har under lång tid ökat mycket. Här vill jag dock påpeka att det inte nödvändigtvis är dåligt att ta lån. En fungerande lånemarknad är tvärtom en förutsättning för en fungerande ekonomi. En fungerande lånemarknad är viktig för att människor ska kunna köpa en bostad och för att människor som inte har tillgång till kapital på andra sätt ska kunna göra större investeringar. Det är viktigt i vårt samhälle att det finns en god möjlighet att låna pengar.

Men den stora ökningen av konsumtionslån utan säkerhet – de så kallade blacolånen har nästan fördubblats på tio år, herr talman – är ett stort problem. Det leder till att människor sätts i kläm. Det är en utveckling som riskerar att leda till långvariga skuldproblem och i värsta fall social utsatthet.

Här agerar regeringen på flera fronter. För det första har konsumentskyddet redan stärkts kraftigt.

Banktillstånd krävs numera för att lämna eller förmedla konsumtionslån. Ränte- och kostnadstaket har utvidgats till att omfatta fler konsumentkrediter. Rännetaket har sänkts från 40 till 20 procentenheter över referensräntan, och möjligheten att förlänga löptider har begränsats.

För det andra har ränteavdraget för denna typ av skadliga lån utan säkerhet trappats av. Det är nu helt avskaffat från och med 2026. Det är inte rimligt att riskfyllda konsumtionslån utan säkerhet ska uppmuntras genom skatteavdrag. Detta har vi nu fasat ut.

För det tredje har regeringen tillsatt en stor utredning om bland annat så kallade evighetsgäldenärer. Utredningen ska analysera och ta fram förslag om absolut preskription, ändrad avräkningsordning så att kapital betalas före ränta och avgifter samt förändringar i skuldsaneringsreglerna för att långvarigt skuldsatta ska kunna ta sig vidare. Detta är ett genomgripande arbete. Det är inte punktvisa insatser utan en systematisk översyn av hur vi förebygger och hanterar överskuldsetting.

Herr talman! Vi har också stärkt den finansiella stabiliteten genom att lägga in centrala kreditrestriktioner, exempelvis amorteringskrav och bolånetak, i lag. Vi höjer bolånetaket till 90 procent av bostadens värde för den som köper en ny bostad. Det skärpta amorteringskravet tar vi sedan bort, medan det ursprungliga amorteringskravet ligger fast.

Att minska amorteringskravet just för den grupp som köper sin första bostad – det är ofta småbarnsfamiljer – stärker hushållens ekonomi och minskar risken för ytterligare riskfyllda krediter. Samtidigt begränsas tillägglånen på bostaden till 80 procent av bostadens värde för att upprätta en god amorteringskultur över tid och minska risken för stora lån.

Riksbankens roll i makrotillsynen stärks genom att den får ett större ansvar för den kontracykliska kapitalbufferten. Genom detta stärker vi att bankerna bygger upp motståndskraft i goda tider, så att de kan stå stadigt när konjunkturer vänder. Det är en ansvarsfull makrotillsyn och en viktig del i att minska risken för framtida finansiella kriser.

Herr talman! Detta är en avvägd reform för att sänka trösklarna till arbetsmarknaden, värna en sund amorteringskultur och säkra stabiliteten i det finansiella systemet.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga: Brottsoffer ska få ersättning utan att driva processen själva. Skuldsatta hushåll behöver skydd mot oansvarig kreditgivning. Båda delarna handlar om rättsstatens trovärdighet. Där arbetar regeringen brett, långsiktigt och systematiskt.

Mot den bakgrunden vill jag yrka avslag på samtliga motioner som behandlas i betänkandet.

Anf. 133 ANDREAS LENNKVIST
MANRIQUEZ (V):

Fru talman! De senaste åren har varit påfrestande för landets hushåll. Priserna på el, mat och boende har skjutit i höjden. För många familjer handlar det inte

längre om att få pengarna att räcka till semester eller sparande, utan det handlar om att få dem att räcka månaden ut.

Var tredje svensk uppger i dag att de känner oro över sin ekonomi. När marginalerna försvinner tvingas människor ta till desperata lösningar. Snabblån med skyhöga räntor har blivit en sista utväg. Konsekvensen ser vi tydligt. På bara fem år har skulderna hos Kronofogden ökat med 70 procent. Två barn i varje skolklass har i dag föräldrar med skulder hos Kronofogden. Det är inte en slump. Det är ett resultat av en utveckling där allt fler har halkat efter.

Fru talman! Sverige befinner sig i en skuldkris, och den kräver politiskt ansvar. Vänsterpartiet föreslår därför flera konkreta och kraftfulla åtgärder för att bryta skuldspiralen.

En sådan åtgärd är att skuldsaneringsprocessen ska kortas från fem år till tre år. Fem år är en evighet för den som redan kämpar. Tre år är fortfarande ett stort ansvar, men det är en realistisk väg tillbaka. En annan åtgärd är att en slutlig preskriptionstid för skulder ska införas, precis som i Finland. Ingen människa ska bära gamla skulder som en livstidsdom. Vi måste ge överskuldssatta en verklig chans att kunna börja om och bygga upp sin ekonomi.

Men vi måste också ta itu med orsaken. Oseriösa aktörer som lånar ut pengar till människor utan betalningsförmåga ska inte kunna fortsätta tjäna pengar på deras utsatthet.

Hushållens överskuldssättning är mer än en ekonomisk fråga. Det är en fråga om trygghet. Ingen ska behöva känna sig fångad i en oändlig skuldspiral. Ingen ska behöva leva med ständig ekonomisk ångest. Det är dags att agera.

Med detta sagt vill jag yrka bifall till reservation 8.

Anf. 134 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater säger: Ingen människa är en siffra i en balansräkning. Varje person har ett unikt, okränkbart värde och ansvar. Därför måste vi ha ett rättssystem som bär spår av både rättvisa och ödmjukhet gentemot utsattheten – inte det ena eller det andra utan båda, samtidigt och hand i hand.

I dag är det inte lätt att planera sin ekonomi. Vi ser att det finns olika delar som gör att det blir svårt att planera, både för företag och för enskilda. Vi har haft en pandemi. Detta med elpriserna hände 2022. Det har varit räntehöjningar och inflation. Ja, vi kan nog tänka oss att det kommer mer i framtiden som gör att det blir svårt för människor att planera sin ekonomi. Planeringssvårigheterna gör det också svårt att förutse hur många konkurser det blir i Sverige och hur många enskilda som får problem med att betala sina skulder.

Vad är den största orsaken till att en person blir överskuldssatt? Man kan tänka sig att det är överkonsumtion, men det är inte så. Det är till exempel att man hamnar i tillfällig arbetslöshet, sjukdom eller skilsmässa. Det är alltså ett stort avbräck rent ekonomiskt som kanske gör att man hamnar i den situationen. Det behöver alltså inte betyda att den enskilde har gjort

något felval, utan det kan vara omständigheter som gör att man faktiskt hamnar där.

Att inte kunna betala sina skulder tror jag är oerhört krävande både för de företag som blir drabbade och för privatpersoner. Ibland är det svårt att utröna om den enskilde är den enda som är skyldig till att den inte kan betala sina skulder eller om det är någon annan som är delansvarig.

Har bolag som accepterat krediten gjort en acceptabel prövning, som man bör göra? Har bolaget haft tillgång till alla fakta i form av den enskildes hela skuldbild? Givetvis är den enskilde alltid den som bör ha ansvaret och som därmed bör göra allt i sin makt för att betala tillbaka sina skulder. Men det kanske inte alltid är den enskilde som ensam bär ansvaret.

Som vi har hört förut betalar man i dag räntor och avgifter innan man betalar av sin skuld. Precis som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har varit uppe i talarstolen och sagt borde vi ändra avräkningsordningen. Precis som Moderaterna talar om finns det en utredning som tittar på hur man kan göra detta på bästa sätt. Där är opposition och majoritet överens. Man måste kunna göra avräkningar på ett annat sätt, så att man betalar av sin skuld innan man betalar avgifter och räntor. Vi kristdemokrater tycker att det är en bättre ordning än att man hela tiden bara betalar räntor och avgifter och aldrig kan betala av sin skuld.

Vänsterpartiet har även en punkt när det gäller slutlig preskriptionstid. Det är likadant där. Opposition och majoritet är överens om att det behöver ses över. Det finns en utredning som tittar på detta. Det betyder att vi kanske under nästa mandatperiod i denna kammarer kommer fram till att vi ska titta på vilken preskriptionstid vi ska ha. Vänsterpartiet föreslår 15 år. Vi kristdemokrater hade en liknande del under förra mandatperioden. Det var också 15 år. Vi tror att det är ganska bra att man kan se att människor kan starta om sin ekonomi och inte föra med sig detta hela tiden.

Socialdemokraterna pratade om skuldsaneringstiden. Man vill minska den från fem år till tre år. Vi håller med om det. Det är alldeles utmärkt. Fem år är en ganska lång tid. Det är inte som så att man sitter i skuldsanering det första året man har skulder, utan man har levt med skulderna väldigt länge. Jag tror inte att det hjälper någon att man gör detta i fem år i stället för i tre år. Man har redan tagit smällen som person. Man har gått med skulder ganska länge. Det tar nog emot väldigt mycket för människor att begära en skuldsanering – det vill jag nog påstå.

Sedan måste jag ändå säga att Vänsterpartiet på något sätt slår in öppna dörrar. Man pratar om att det är priset på maten som är problemet. Regeringen har lagt fram ett förslag om att matmomsen ska minska. Priset på el är problemet, enligt Vänsterpartiet. Det var lägre 2025 än 2022. Då kanske det är som så att vi har lättat på plånboken för det enskilda hushållet.

Jag tycker att motionerna i stora delar är ganska bra, och jag tror att många av dem kommer att uppfyllas om vi gemensamt hjälps åt. Men i det här läget jobbar regeringen med mycket av detta, och då tycker jag

att man ska avslå dem. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 25 februari.)

§ 17 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Propositioner
2025/26:132 Frihetsberövande påföljder för barn och unga
2025/26:143 Extra ändringsbudget för 2026 – Stöd till Ukraina och vaccinberedskap
2025/26:145 Inhibition av verkställigheten – en ny ordning för vissa utläningar vid tillfälliga verkställighetshinder

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för prop. 2025/26:143 skulle förkortas till sex dagar.

Redogörelser
2025/26:RR1 Riksrevisionens årsredovisning för 2025
2025/26:RS1 Riksdagsförvaltningens årsredovisning för verksamhetsåret 2025

§ 18 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 18 februari

2025/26:342 Trygghet för elitidrottare och kulturarbetare
av *Åsa Eriksson* (S)
till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 18 februari

2025/26:521 Europeiska unionens PDCA-avtal med Kuba
av *Björn Söder* (SD)
till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)
2025/26:522 Förutsättningar för ökad AI-användning inom offentlig sektor
av *Malin Östh* (V)
till civilminister Erik Slottnér (KD)
2025/26:523 Ölandsbron
av *Mikael Larsson* (C)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:524 Palestinska myndighetens nya konstitutionsförslag

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2025/26:525 Skatteverket

av *Pontus Andersson Garpvall* (SD)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:526 Information om misstänkta sexualbrottslingar

av *Mattias Vepsä* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 20 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 18 februari

2025/26:474 Naturvårdsverkets ställningstagande

av *Isak From* (S)
till klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari (L)

2025/26:471 Skatteverkets möjligheter att motverka arbetslivskriminalitet vid internationell beskattning

av *Leif Nysmed* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:472 Vaccinering mot bältros för alla 65 år och äldre

av *Karin Sundin* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2025/26:473 Kontroll och reglering av fotbollsagenters verksamhet

av *Lars Isacsson* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:475 Svensk ostronodling

av *Rickard Nordin* (C)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2025/26:481 Tillämplighet av bestämmelser i tryckfrihetsförordningen på Regeringskansliet

av *Laila Naraghi* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:482 Tillämplighet av lagen om offentlig anställning på Regeringskansliet

av *Laila Naraghi* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:483 Polisanmälan av den nationella säkerhetsrådgivaren

av *Laila Naraghi* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)

2025/26:484 Polisanmälan av den nationella säkerhetsrådgivaren

av *Laila Naraghi* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)

2025/26:487 Höga veterinärkostnader för lantbrukare och hästägare

av *Stina Larsson* (C)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)
2025/26:486 Sabotage av undervattenskablar
av *Markus Wiechel* (SD)
till försvarsminister Pål Jonson (M)
**2025/26:477 Uppehålls- och arbetstillstånd för mi-
granter i Spanien**
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)
**2025/26:479 Elektrifiering av tunga transporter
och regelverket för vilotider**
av *Rickard Nordin* (C)
till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson
(KD)
**2025/26:485 Hållbarhetsstyrning i offentlig upp-
handling**
av *Katarina Luhr* (MP)
till civilminister Erik Slottnér (KD)
2025/26:476 Ljusföroreningar
av *Rickard Nordin* (C)
till klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari
(L)
2025/26:492 Blekinges första nationalpark
av *Katarina Luhr* (MP)
till klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari
(L)
2025/26:503 Granskning av rättsväsendet
av *Elsa Widding* (-)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)
**2025/26:495 Utvidgad och skärpt lag om vårdnads-
överflyttning vid våld**
av *Laila Naraghi* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)
**2025/26:490 Höga elpriser för konsumenter och fö-
retag i Halland**
av *Christofer Bergenblock* (C)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)
**2025/26:493 Miljöskadliga finansiella flöden och
statliga subventioner**
av *Emma Nohrén* (MP)
till klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari
(L)
**2025/26:494 Säkerhetsprövningar av säkerhets-
klassade tjänster på Regeringskansliet**
av *Laila Naraghi* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)
**2025/26:498 Säkerhetsincidenter kopplade till den
nationella säkerhetsrådgivaren**
av *Laila Naraghi* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)
2025/26:501 Tonårsutvisningar
av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till migrationsminister Johan Forssell (M)
2025/26:511 Utvisning av tonåringar
av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till migrationsminister Johan Forssell (M)
2025/26:514 Tonårsutvisningar
av *Daniel Bäckström* (C)
till migrationsminister Johan Forssell (M)
**2025/26:491 Deklaration av farliga kemikalier i
e-handeln och PFAS-märkning av varor**

av *Emma Nohrén* (MP)
till klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari
(L)
**2025/26:499 God ordning i svenska fullmäktigeför-
samlingar**
av *Karin Sundin* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 19.08.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till ajourne-
ringen kl. 13.54,
av förste vice talmannen därefter till och med § 10,
av andre vice talmannen därefter till och med § 12
anf. 111 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 16
anf. 132 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Utökning av antalet suppleanter	1
§ 4 Val av extra suppleanter	1
§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövningar	1
§ 6 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 8 Det finanspolitiska ramverket	1
Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU14.....	1
Anf. 1 EDWARD RIEDL (M).....	1
Anf. 2 MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	3
Anf. 3 EDWARD RIEDL (M) replik.....	3
Anf. 4 MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	3
Anf. 5 EDWARD RIEDL (M) replik.....	4
Anf. 6 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	4
Anf. 7 EDWARD RIEDL (M) replik.....	4
Anf. 8 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	4
Anf. 9 EDWARD RIEDL (M) replik.....	5
Anf. 10 MIKAEL DAMBERG (S).....	5
Anf. 11 EDWARD RIEDL (M) replik.....	7
Anf. 12 MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	7
Anf. 13 EDWARD RIEDL (M) replik.....	7
Anf. 14 MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	7
Anf. 15 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	8
Anf. 16 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	8
Anf. 17 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik.....	9
Anf. 18 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	9
Anf. 19 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik.....	9
Anf. 20 IDA GABRIELSSON (V).....	9
Anf. 21 MARTIN ÅDAHL (C).....	11
Anf. 22 HANS EKLIND (KD).....	12
Anf. 23 NILS SEYE LARSEN (MP).....	13
(Beslut skulle fattas den 25 februari.).....	13
§ 9 Nästa steg för en god och nära vård	13
Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU23.....	13
Anf. 24 CHRISTIAN CARLSSON (KD).....	14
Anf. 25 KARIN RÅGSJÖ (V) replik.....	15
Anf. 26 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik.....	15
Anf. 27 KARIN RÅGSJÖ (V) replik.....	15
Anf. 28 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik.....	15
Anf. 29 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik.....	16
Anf. 30 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik.....	16
Anf. 31 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik.....	16
Anf. 32 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik.....	17
(forts. § 11).....	17
Ajournering	17
Återupptaget sammanträde	17
§ 10 Statsministerns frågestund	17
<i>Regeringens ekonomiska politik</i>	17
Anf. 33 MAGDALENA ANDERSSON (S).....	17
Anf. 34 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	17
Anf. 35 MAGDALENA ANDERSSON (S).....	18
Anf. 36 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	18
<i>Vandel och kvinnlig könsstympling</i>	18
Anf. 37 LINDA LINDBERG (SD).....	18
Anf. 38 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	18

Anf. 39 LINDA LINDBERG (SD).....	19
Anf. 40 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	19
<i>Elpriserna</i>	19
Anf. 41 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	19
Anf. 42 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	19
Anf. 43 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	20
Anf. 44 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	20
<i>Utvisningar och lönegolv</i>	20
Anf. 45 ELISABETH THAND RINGQVIST (C).....	20
Anf. 46 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	20
Anf. 47 ELISABETH THAND RINGQVIST (C).....	21
Anf. 48 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	21
<i>Stopp för tonårsutvisningar</i>	21
Anf. 49 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	21
Anf. 50 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	21
Anf. 51 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	22
Anf. 52 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	22
<i>Åtgärder mot pedofiler</i>	22
Anf. 53 IDA DROUGGE (M).....	22
Anf. 54 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	22
<i>Småföretagarnas förutsättningar</i>	23
Anf. 55 CAMILLA BRODIN (KD).....	23
Anf. 56 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	23
<i>Rådet för kvinnofrid</i>	23
Anf. 57 LINA NORDQUIST (L).....	23
Anf. 58 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	23
<i>Finansieringen av förslag i vårändringsbudgeten</i>	23
Anf. 59 GUSTAF LANTZ (S).....	23
Anf. 60 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	23
<i>Återkallande av brottslingars uppehållstillstånd</i>	24
Anf. 61 LUDVIG ASPLING (SD).....	24
Anf. 62 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	24
<i>Utvisning av barn</i>	24
Anf. 63 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V).....	24
Anf. 64 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	24
<i>Utvisning av vårdpersonal</i>	24
Anf. 65 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	24
Anf. 66 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	25
<i>Dialog om markanvändningen i Sápmi och övriga norra Sverige</i>	25
Anf. 67 JAN RIISE (MP).....	25
Anf. 68 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	25
<i>Pengarna i grov organiserad brottslighet</i>	25
Anf. 69 LUDVIG CEIMERTZ (M).....	25
Anf. 70 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	25
<i>Förbud mot niqab och burka i det offentliga rummet</i>	26
Anf. 71 LILI ANDRÉ (KD).....	26
Anf. 72 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	26
<i>Regeringens ekonomiska politik</i>	26
Anf. 73 EVA LINDH (S).....	26
Anf. 74 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	26
<i>Skolledighet vid religiösa högtider</i>	26
Anf. 75 PATRICK RESLOW (SD).....	26
Anf. 76 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	26
<i>Kvalificering till socialförsäkring</i>	27
Anf. 77 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP).....	27
Anf. 78 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	27
<i>Allmänna medel till ekonomisk brottslighet</i>	27
Anf. 79 BORIANA ÅBERG (M).....	27
Anf. 80 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	27

<i>Finansieringen av förslag i vårändringsbudgeten</i>	27
Anf. 81 AIDA BIRINXHIKU (S).....	27
Anf. 82 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	27
§ 11 (forts. från § 9) Nästa steg för god och nära vård (forts. SoU23)	28
Anf. 83 KARIN RÅGSJÖ (V).....	28
Anf. 84 KARIN SUNDIN (S).....	29
Anf. 85 NILS SEYE LARSEN (MP).....	30
Anf. 86 CARITA BOULWÉN (SD).....	31
Anf. 87 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	32
Anf. 88 CARITA BOULWÉN (SD) replik	32
Anf. 89 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	32
Anf. 90 CARITA BOULWÉN (SD) replik	33
Anf. 91 THOMAS RAGNARSSON (M)	33
Anf. 92 KARIN RÅGSJÖ (V) replik.....	34
Anf. 93 THOMAS RAGNARSSON (M) replik	34
Anf. 94 KARIN RÅGSJÖ (V) replik.....	34
Anf. 95 THOMAS RAGNARSSON (M) replik	34
Anf. 96 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)	35
Anf. 97 CARITA BOULWÉN (SD) replik	36
Anf. 98 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	36
Anf. 99 CARITA BOULWÉN (SD) replik	36
Anf. 100 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik.....	37
Anf. 101 LINA NORDQUIST (L).....	37
(Beslut skulle fattas den 25 februari.)	37
§ 12 Tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel	37
Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU9.....	37
Anf. 102 MARIE OLSSON (S).....	37
Anf. 103 JIMMY STÅHL (SD) replik.....	38
Anf. 104 ANDRE VICE TALMANNEN	39
Anf. 105 MARIE OLSSON (S) replik.....	39
Anf. 106 JIMMY STÅHL (SD) replik.....	39
Anf. 107 MARIE OLSSON (S) replik.....	39
Anf. 108 JIMMY STÅHL (SD).....	39
Anf. 109 CRISTER CARLSSON (M).....	40
Anf. 110 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	41
Anf. 111 DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	41
Anf. 112 CECILIA ENGSTRÖM (KD)	42
Anf. 113 MALTE TÅNGMARK ROOS (MP).....	43
Anf. 114 ANDERS EKEGREN (L).....	44
(Beslut skulle fattas den 25 februari.)	44
§ 13 Förbättrat regelverk om beskattning av skog	44
Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU18.....	44
Anf. 115 MALIN LARSSON (S)	44
Anf. 116 KAJSA FREDHOLM (V)	45
Anf. 117 ERIC WESTROTH (SD).....	46
Anf. 118 HELENA VILHELMSSON (C).....	47
Anf. 119 ADAM REUTERSKIÖLD (M).....	48
Anf. 120 REBECKA LE MOINE (MP)	49
Anf. 121 CECILIA ENGSTRÖM (KD)	50
Anf. 122 ANDERS EKEGREN (L).....	51
(Beslut skulle fattas den 25 februari.)	52
§ 14 Kompletteringar och förtydliganden i fråga om sanktioner vid skatteundandragande och bedrägerier	52
Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU6.....	52
(Beslut skulle fattas den 25 februari.)	52
§ 15 Ett förbättrat resegarantisystem	52
Civilutskottets betänkande 2025/26:CU10	52
Anf. 123 BJÖRN TIDLAND (SD)	52
Anf. 124 DENIS BEGIC (S).....	52

Anf. 125 LARRY SÖDER (KD)	53
Anf. 126 DENIS BEGIC (S) replik	53
Anf. 127 LARRY SÖDER (KD) replik	54
Anf. 128 DENIS BEGIC (S) replik	54
Anf. 129 LARRY SÖDER (KD) replik	54
(Beslut skulle fattas den 25 februari.)	54
§ 16 Ersättningsrätt samt insolvens- och utsökningsrätt	54
Civilutskottets betänkande 2025/26:CU15	54
Anf. 130 RASHID FARIVAR (SD)	54
Anf. 131 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S)	55
Anf. 132 LUDVIG CEIMERTZ (M)	56
Anf. 133 ANDREAS LENNKVIST MANRIQUEZ (V)	57
Anf. 134 LARRY SÖDER (KD)	58
(Beslut skulle fattas den 25 februari.)	59
§ 17 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid	59
§ 18 Anmälan om interpellation	59
§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar	59
§ 20 Anmälan om skriftliga svar på frågor	59
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 19.08.	60